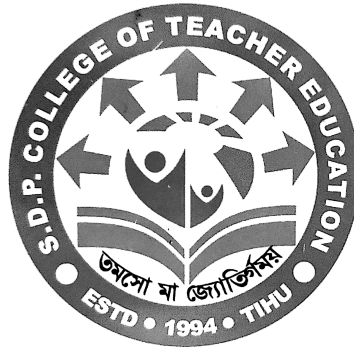

মমতাময়ী

Momotamoyee

Volume - 1, 2024

Published by

Women's cell, S.D.P. College of Teacher Education,
Tihu

'Momotamoyee' a bilingual Edited book published by
Women's Cell, S.D.P. College of Teacher Education, Tihu,
Volume-1, 2024

Editorial Board

Advisor :

Mr. Pabindra Nath Das, President, GB
Dr. Kishore Kumar Talukdar, Principal i/c
S.D.P. College of Teacher Education, Tihu

Chief Editor :

Purabi Roy

Editors :

Gitanjali Patgiri
Subhramani Kalita

Members :

Karabi Kanta Deka
Rangkita Deka
Kankana Talukdar
Namita Deka
Rikimani Devi
Punam Roy
Mukuta Moni Basumatary

Cover Design : Mridul Kr. Dutta, Makhibaha

ISBN : 978-93-6078-107-1

Price : 400/-

Printed at : Chinaki Press, Tihu

**GOVT. OF ASSAM
OFFICE OF THE DIRECTOR
STATE COUNCIL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND TRAINING (SCERT), ASSAM
KAHILIPARA, GUWAHATI-781019**

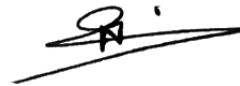

MESSAGE

I am happy to learn that the Women's Cell of S.D.P. College of Teacher Education, Tihu is going to publish a book 'Momotamoyee'. The word 'Momotamoyee' reflects the power of love, care and nurturing, often associated with motherly figures.

Women empowerment is not just a women's issue- it is a human right, Achieving it requires collective action, education, policy reforms and challenging biases. When women thrive, societies become more equitable and innovative. Empowering women creates ripples of change that benefit everyone.

I wish the book achieves its goal and also offer my best wishes to all those who have been associated with this enriching task.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'N' and 'D' followed by a horizontal line.

(Dr. Nirada Devi)
Director,
SCERT, Assam
Kahilipara, Guwahati-781019

OFFICE OF THE PRINCIPAL
S.D.P. COLLEGE OF TEACHER EDUCATION, TIHU

(Affiliated to G.U. & N.C.T.E. Recognised)

Estd: 1994

Regn.No. RS/NAL/E/246/E/77 of 2007

Email- principalsdp15@gmail.com :: Website-www.sdpctetihu.org

Letter No: CTE/G.B./01/2025/1565

Date: 08/02/2025

From: **Dr. Kishore Kr. Talukdar**
M.Sc., B.Ed., M.Phil, Ph.D
Secretary cum Principal i/c
S.D.P. College of Teacher Education, Tihu

Message

It gives me immense pleasure to know that Women's Cell of S.D.P. College of Teacher Education, Tihu, is going to publish a multilingual journal "Momotamoyee" (1st issue) this year and it will reflect the good works being done by the Cell.

The Magazine is an ideal common platform for the members and a student towards a creative writing with innovative thoughts and ideas gathered in their minds and shows all their activities. Though publishing an annual magazine/journal is a very hard task especially after performing the normal duties, the initiative of such a work is always welcome. I hope this magazine plays a pivotal role in the creative writing amongst the students and faculty members and spread good message to the society.

I wish grand success the journal "Momotamoyee".

K. Talukdar

(Dr. Kishore Kr. Talukdar)

Principal i/c

S.D.P. College of Teacher Education, Tihu

Principal i/c
SDP College of Teacher Education
Tihu

Words from the President, Women's Cell

A task that seems like an uphill battle to oneself transforms itself into a doable one with the help of combined effort of many. A prime example for this is 'Momotamoyee', a magazine published by the women's cell of Sudharani Doloiram Pathak College of Teacher Education, Tihu.

It seeks to express the experiences with identity, family, motherhood, sexuality, marriage, vocation and the general life of women. Through the writings of 'Momotamoyee', an effort has been made to reflect the hopes, happiness, grief, sorrow, and challenges in addition to all the issues of women. To eradicate the various kinds of discrimination, exploitation, oppression faced by women in recent times, one ought to follow the famous saying of 'The pen is mightier than the sword'. Therefore, we, the women's cell, have decided to publish this magazine with a view to uplifting women.

In addition to the profession of teaching, the teachers of our college have extended tremendous support regarding the publication of 'Momotamoyee'. Furthermore, the Principal, S.D.P.C.T.E., Tihu, Dr. Kishore Kr. Talukdar and the President of the Governing Body, S.D.P.C.T.E., Tihu, Sri Pabindra Nath Das, have also been highly cooperative in all the activities relating to our women's cell.

Through the columns of 'Momotamoyee', I, the president of the women's cell, Sudharani Doloiram Pathak College of Teacher Education, Tihu, express my heartfelt gratitude to all the wellwishers of Momotamoyee. Last but not the least, I wish for a bright future of the women's cell of Sudharani Doloiram Pathak College of Teacher Education, Tihu.

Gitanjali Patgiri
President, Women's Cell
S.D.P. College of Teacher Education, Tihu

Editorial

Women play an important role in all aspects of society. They are the caregivers, mothers, leaders, entrepreneurs and activists. They are the pillars of family and community. There is a famous saying by the Brigham Young that, “You educate a man; you educate a man. You educate a woman, you educate a generation”. Educating and giving powers to the women is of great importance which needs to be followed in the society to bring women empowerment and development of society.

Without women, nothing is possible for men. They are the basics unit of the society, they make a family. Family make a home, home makes a society and ultimately societies make country. So the contribution of women is everywhere- from taking birth and giving birth to a child, to the care for whole life and other areas. All the roles and responsibilities of the women can never be neglected by the societies. Without education and women empowerment, no development is possible in the family, society and country. So, we must all work together to create a world where women are valued, respected and empowered.

We offer our sincere thanks to Dr. Kishore Kumar Talukdar, Principle i/c and Mr. Pabindra Nath Das, President,

Governing Body of S.D.P. College of Teacher Education, Tihu, Assam for their valuable suggestions and cooperation in publishing this book and also we express our deep gratitude for granting financial assistance for publishing this edition of “Momotamoyee”(Vol-1) to all the esteemed members of the G.B. of SDPCTE, Tihu. We are also thankful to all the members of women’s cell, SDPCTE, for their active cooperation and suggestions. Last but not the least, we are thankful to all the authors of the papers for their valuable contributions.

Editors

Purabi Roy.
Gitanjali Patgiri,
Subhramani Kalita

CONTANT

- ❑ Technological Aspects and Women Education in NEP 2020/
Naimul Haque Choudhury/ 1
- ❑ Participation of Women in Politics of Assam/
Champak Deka/10
- ❑ Climate Change and Its Impact on Women in Rural India/
Samujjal Nath/18
- ❑ Women Empowerment and Economic Development/
Purabi Roy/30
- ❑ STATUS OF WOMEN AND HER EVOLUTION/
Sushmita Das/37
- ❑ CAREER AND STRESS IN WOMEN/
Rangkita Deka, Mr Kangkanjyoti Kalita/53
- ❑ The Missile Woman of India : Dr. Tessy Thomas's
Inspiring journey/
Kankana Talukdar/68
- ❑ Digital Exploitation of Women/
Mukuta Moni Basumatary/74
- ❑ Role of Women in the Vedic Age/
Gitanjali Patgiri/86

- Empowering Women in Research: INFLIBNET's SheRNI Program for Advancing Women's Contributions in Indian Academia/
Niharika Das, Pranjit Kalita/89
- শিশু সামাজিকীকৰণত আমাৰ দায়িত্ব/
পবিত্ৰ নাথ দাস/96
- অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যলৈ মহিলা ঔপন্যাসিকাৰ অৱদান/
ড° কৰুণা পাঠক/102
- ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “অন্তৰীপ”ত নাৰীবাদী চেতনা : এক অধ্যয়ন/
কংকণ পাটোৱাৰী/109
- অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত নাৰীকেন্দ্ৰিক উৎসৱ-অনুষ্ঠান/
শুভ্ৰামনি কলিতা/119
- আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত পৰম্পৰাগত শিক্ষাৰ প্ৰাসংগিকতা/
গৌৰাংগ মালো, লুকেশ কলিতা/129
- ‘নীলকণ্ঠী ব্ৰজ’ উপন্যাসত নাৰীবাদী চেতনা/
সবিতা বয়/139
- নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব : এক বিশ্লেষণ
(অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখনি সহকাৰে)/
জগন্নাথ দেৱ শৰ্মা/147

Technological Aspects and Women Education in NEP 2020

Naimul Haque Choudhury

Research Scholar

Dept. of Education

KBVS&ASU, Nalbari, Assam

E-mail- naimtranquil@gmail.com

Abstract

The National Education Policy (NEP) 2020, introduced by the Government of India, marks a significant transformation in the Indian educational landscape. This policy envisions a holistic, flexible, multidisciplinary approach to education, which integrates technology as a cornerstone for achieving its objectives. This article examines the technological aspects of NEP 2020, focusing on their potential to enhance women's education. By leveraging technology, NEP 2020 aims to bridge gender gaps, promote digital literacy, and provide equitable access to education for women. This research delves into the policy's framework, implementation strategies, and the anticipated impact on women's education in India.

Key Words- NEP 2020, Technology, Women Education, Gender.

Introduction

The National Education Policy 2020 is a comprehensive framework aimed at transforming the Indian educational system to meet the demands of the 21st century. It emphasizes critical thinking, creativity, and the integration of technology in education. One of the critical focus areas of NEP 2020 is to ensure inclusive and equitable education, with a particular emphasis on enhancing women's education. This article explores the technological initiatives outlined in NEP 2020 and their implications for women's education in India.

Technological Aspects of NEP 2020

NEP 2020 recognizes the pivotal role of technology in enhancing the quality and accessibility of education. The policy outlines several technological initiatives aimed at transforming the educational landscape:

1. Digital Infrastructure for Education

NEP 2020 advocates for the establishment of a robust digital infrastructure to support online and blended learning. Key components include:

Digital Classrooms: Integrating smart classrooms with advanced learning tools and resources.

National Educational Technology Forum (NETF): A platform to facilitate the exchange of ideas on the use of technology in education.

Digital Libraries: Creating accessible digital libraries to provide a wealth of learning resources.

2. Online and Digital Education

The policy emphasizes the importance of online education, particularly in the wake of the COVID-19 pandemic. It proposes:

Virtual Labs: Establishing virtual labs to provide hands-on learning experiences in a digital environment.

E-Learning Platforms: Expanding and enhancing e-learning platforms like DIKSHA, SWAYAM, and others.

MOOCs: Promoting Massive Open Online Courses (MOOCs) to provide flexible learning opportunities.

3. AI and Emerging Technologies

NEP 2020 highlights the integration of emerging technologies such as Artificial Intelligence (AI), Machine Learning (ML), and blockchain to improve educational outcomes:

AI in Education: Utilizing AI to personalize learning experiences and provide real-time feedback. **Blockchain for Certification:** Implementing blockchain technology to ensure the authenticity of academic certifications.

Data Analytics: Leveraging data analytics to monitor and enhance student performance.

Women's Education in NEP 2020

NEP 2020 places a strong emphasis on gender equality in education, recognizing that women's education is crucial for the nation's development. The policy outlines several strategies to promote women's education:

1. Bridging Gender Gaps

The policy aims to bridge gender gaps in education through:

Scholarships and Financial Aid: Providing scholarships and financial assistance to female students.

Gender-Sensitive Curriculum: Developing a curriculum that promotes gender sensitivity and equality.

Community Engagement: Engaging communities to support girls' education and prevent dropouts.

2. Enhancing Digital Literacy

NEP 2020 emphasizes digital literacy as a key component of women's education. Initiatives include:

Digital Literacy Programs: Implementing programs to enhance digital literacy among women.

Access to Digital Devices: Ensuring that female students have access to digital devices and the internet.

Training for Teachers: Providing training for teachers to effectively use technology in teaching.

3. Vocational Education and Skill Development

The policy promotes vocational education and skill development for women, recognizing the importance of employability:

Vocational Training: Expanding vocational training programs to include women.

Entrepreneurship Programs: Encouraging women to pursue entrepreneurship through specialized programs.

Industry Partnerships: Collaborating with industries to provide practical training and job opportunities for women.

Implementation Strategies

The successful implementation of NEP 2020's technological initiatives and women's education programs requires a coordinated effort from various stakeholders. Key strategies include:

1. Public-Private Partnerships

Collaborations between the government, private sector, and non-governmental organizations (NGOs) are essential for providing the necessary resources and expertise. Public-private partnerships can help in:

Funding and Infrastructure: Mobilizing funds and resources to build digital infrastructure.

Technology Integration: Integrating advanced technologies into the educational system.

Capacity Building: Providing training and support to educators and administrators.

2. Teacher Training and Professional Development

Teachers play a crucial role in the effective implementation of NEP 2020. Professional development programs are necessary to equip teachers with the skills to:

Use Technology: Integrate technology into their teaching methods.

Promote Gender Equality: Foster a gender-sensitive learning environment.

Innovative Pedagogies: Adopt innovative pedagogical approaches that leverage technology.

3. Monitoring and Evaluation

Continuous monitoring and evaluation are essential to assess the impact of NEP 2020's initiatives. This involves:

Data Collection: Collecting data on the implementation and outcomes of various programs.

Impact Assessment: Conducting impact assessments to measure the effectiveness of technological interventions and women's education programs.

Feedback Mechanisms: Establishing feedback mechanisms to gather inputs from students, teachers, and other stakeholders.

Anticipated Impact on Women's Education

The integration of technology in education, as outlined in NEP 2020, is expected to have a profound impact on women's education in India. The anticipated outcomes include:

1. Increased Access to Education

Technology can significantly increase access to education for women, particularly in rural and remote areas. Online learning platforms and digital resources can:

Overcome Geographical Barriers: Provide education to women who are unable to attend traditional schools.

Flexible Learning: Offer flexible learning options that accommodate the needs of women, especially those with family responsibilities.

2. Improved Learning Outcomes

The use of technology can enhance learning outcomes for women by:

Personalized Learning: Providing personalized learning experiences tailored to individual needs.

Interactive Content: Offering interactive and engaging content that makes learning more effective.

Real-Time Feedback: Enabling real-time feedback and assessments to monitor progress and address learning gaps.

3. Empowerment and Employability

Education is a powerful tool for empowering women and improving their employability. Technological initiatives under NEP 2020 can:

Skill Development: Equip women with digital and vocational skills that enhance their employability.

Entrepreneurship: Encourage women to pursue entrepreneurship and create their own employment opportunities.

Confidence Building: Build confidence and self-esteem through access to education and skill development.

Challenges and Recommendations

While NEP 2020's focus on technology and women's education is commendable, several challenges must be addressed to ensure successful implementation:

1. Digital Divide

The digital divide remains a significant challenge, particularly for women in rural areas. Recommendations to address this include:

Infrastructure Development: Investing in digital infrastructure to provide reliable internet access in rural areas.

Affordable Devices: Ensuring affordable access to digital devices for all students.

Digital Literacy Programs: Implementing widespread digital literacy programs to equip women with the necessary skills.

2. Cultural and Societal Barriers

Cultural and societal barriers continue to hinder women's education in many parts of India. To overcome these barriers, it is essential to:

Community Engagement: Engage communities to change mindsets and promote the importance of women's education.

Support Systems: Provide support systems, such as childcare facilities, to enable women to pursue education.

Awareness Campaigns: Conduct awareness campaigns to highlight the benefits of women's education.

3. Implementation Challenges

Effective implementation of NEP 2020 requires addressing several practical challenges:

Capacity Building: Building the capacity of educators and administrators to implement technological initiatives.

Resource Allocation: Ensuring adequate allocation of resources for technological and educational programs.

Policy Coordination: Coordinating efforts across various levels of government and stakeholders to ensure cohesive implementation.

Conclusion

NEP 2020 represents a landmark shift in India's educational landscape, with technology playing a central role in achieving its vision. By focusing on technological advancements and promoting women's education, the policy aims to create an inclusive and equitable educational environment. The successful implementation of these initiatives has the potential to transform women's education in India,

empowering them with the skills and knowledge needed to thrive in the 21st century. However, addressing the challenges of the digital divide, cultural barriers, and implementation issues will be crucial for realizing the full potential of NEP 2020. The integration of technology in education, as envisioned in NEP 2020, holds the promise of a brighter and more equitable future for women in India. Through concerted efforts and collaborative initiatives, it is possible to create an educational system that not only meets the needs of the present but also paves the way for a prosperous and inclusive future.

REFERENCES:

1. Government of India. (2020). National Education Policy 2020. Ministry of Human Resource Development.
2. SWAYAM. (n.d.). Retrieved from <https://swayam.gov.in/>
3. DIKSHA. (n.d.). Retrieved from <https://diksha.gov.in/>
4. UNESCO. (2019). *Digital Learning for Developing Asian Countries*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
5. World Bank. (2020). *Bridging the Gender Gap in Education in India*. World Bank Publications.

Participation of Women in Politics of Assam

Champak Deka

Assistant Professor (P/T) Nalbari College, Nalbari

E-mail : dekachampak272@gmail.com

Abstract :

The participation of women in the political landscape of Assam has evolved significantly over the decades, reflecting broader social, cultural and economic changes. Historically women in Assam faced considerable barriers of political involvement including patriarchal norms, lack of education and limited access to resources. However movements for women rights and increased awareness have gradually empowered more women to enter the political arena. The government also promotes women rights from time to time. But historically women's participation in politics and their representation has remained low in India. This abstract explores

the current status of women political engagement in Assam, the gradual increase in female representation in local governance, state legislature, and parliamentary roles.

Key words: Gender equality, cultural influence, patriarchal norms, political mentorship, political empowerment, parliamentary representation.

Introduction : A nation is marked as progressive and successful if it is able to provide equal status to all of its citizens regardless of their class, caste, sex, religion etc, status of women in a society is the indicator of the progress of society. India is the world largest democracy, where a significant numbers of voters are women, since 1947 where around 50% voters are women. The first general election of its democratic country was held from 25th October, 1951 to 21st February 1952 , since this time Only one female prime minister and one female president. Women occupy the most strategic and important role in ensuring the development of the society. But the status of women in Indian society, at large, gives way to issues of lower access to resources, discrimination, exploitation and violence. Men and women are two sides of a coin. Without the development of women, only men cannot develop society. The Indian constitution also ensures gender equality and justice for women through its various provision. We have observed that there are very few women representative in the parliamentary or in the state assemblies who are playing significant role in country's or state decision making process.

A successful democratic country can only be imagined if these women, who are half of the total population of society can participate equally in decision making process, to strengthen democracy. Therefore, the participation of women is essential as a decentralized measure. Without the

active participation of women, sustainable development process cannot be imagined. The constitution of India established a parliamentary system of government, and guarantees it's citizens the right to be elected, freedom of speech, freedom to assemble and from associations and vote. Women empowerment is a frequently discussed topic for the development of women today. Women are now interested in their responsibility as voters. Women's awareness also plays a special role in this regard . Women's empowerment is directly related to responsible democracy. The 73rd amendment to the constitution is considered a milestone. The act provides for reservations of 33 percent seats women in local bodies. In view of the need for women's participation the union cabinet made provision to reserve 50 percentseats for Panchayati Raj instead of the current 33 percent. The president new reservations system has increased women's participation in local governance and certainly provided a necessary platform for women welfare and decisions making and implementation. The constitution of India not only grants equality to women but also empowered the state to adopted measure of positive discrimination in favour of women for neutralization the socio economic, education and political disadvantages faced by them. Article 15(1)of the constitution says that the state not discriminate against any citizens on grounds of religion, race, caste sex etc. From the beginning, women have been able to occupy fewer seats in both parliament and state legislative assembly they have been strategically excluded from active politics.,the level of representation and leadership position of women of Assam in Lok Sabha and Legislative it can be cleared from the following tables :

Table 1 : Women contesting candidates and number of elected women in Lok Sabha and ministers from Assam (1952-2019)

Year of Election	No. of seats available	Contesting candidates Men	Contesting candidates Women	No. of elected Women	No. of Union Minister from Assam (women)
1952	10	38	2	1	
1957	10	29	2	2	
1962	12	38	3	2	
1967	14	45	2	1	
1971	17	75	3	1	
1977	14	37	3	2	2
1980	14	5	2	0	
1984	14	105	1	0	
1989	14	Due to	Security concern	Election was	not held
1996	14	128	9	0	
1998	14	98	3	1	
1999	14	106	9	2	1
2004	14	110	6	0	
2009	14	158	11	2	1
2014	14	164	19	2	
2019	14	152	15	1	
Total		1447	98	17	04

Source : Election Commission of India

Table 2 : Distribution of male/female contesting candidates and number of elected candidates in Assam legislative Assembly(1952-2021)

Year of Election	No. of seats available	No. of male candidat	No. of elected male	No. of female candidat	No. of elected female	Women Chief Ministers	Women Speaker/ Deputy Speaker
1952	94	449	92	6	2	0	0
1957	94	304	89	6	5	0	0
1962	105	405	101	4	4	0	0
1967	126	486	121	6	4	0	0
1972	126	510	114	12	8	0	0
1978	126	918	125	20	1	Dec 6,1980 to Jun 30,1981 (Sayada Anwara Timur)	
1983	126	472	124	3	2	0	0
1985	126	1124	121	50	5	0	0
1991	126	1607	121	50	5	0	0
1996	126	1012	120	17	6	0	0
2001	126	861	112	85	14	0	0
2016	126	973	118	91	8	0	0
2021	126	946	120	76	6	0	0
Total		11890	1707	551	93	01	01

Source : Election Commission of India

The table 1 clearly shows that a total of 98% women have contested the Lok Sabha election held from 1952 to

2019, out of which 17 women have been elected. Interestingly, no women were elected in the election held in 1980, 1984, 1991, 1996 and 2004. The table 2 clearly showing a total of 551 women have contested the state legislative assembly election held from 1952 to 2021. Out of 93 women have been elected. Sayada Anwara Timur elected as chief minister of Assam. In 2006 Pranati Phukan as a selected deputy speaker in state legislative assembly of Assam. From the following data shown above it can be stated that the rate of political participation of women in Assam is not equal to that of men. Research Methodology : This paper has been prepared on the basis of secondary information which have been collecting from various published sources like Panchayati Raj in Practice, Human Rights In India, Election commission of India, various research articles and other internet sites.

The challenges of women's political participation in Assam : There are many challenges in the participation Of women in Assam such as social problems, illiteracy, existing patriarchal system, poverty, caste and class, lack of political will, etc. The women do not get adequate financial support from the political parties to contest the elections. Due to unequal distribution of resources they do not occupy strong position in politics as well as are also unable to avail sufficient political training. Societal and cultural norms and customs also prevent them from participation in politics. Their health status is also a major constraints in women's participation.

Huge number of women illiterate and gender based discrimination occur in the society. Some women attempt to engage in politics, they do not have the opportunity to participate in a political activity due to male domination over

political parties.

Suggestion : Enhancing the participants of women in Assam politics required a multifaceted approach. Here are some suggestion:

1/ Improve over literacy among women and govt. will have to take necessary steps in order to improve literacy of women.

2/ Provide leadership training and skills development programs to empowerment of women with the necessary tools to participate effectively in politics.

3/ political parties should encourage women to come forward and speak about the societal issues.

4/ Create mentorship opportunities where experienced female politicians can guide and support emerging women leaders.

5/ Economics empowerment, push for gender sensitive policies within political parties and government structures.

6/ Encourage positive portrayal of women politicians in the media to challenge stereotypes and inspire more women to enter politics.

7/ Address cultural and societal norms that hinder women's participation by Promoting gender equality and challenging discriminatory practices.

Conclusion : Based on the data shown above, it can be stated that, although women's participation in politics of Assam is increasing. There is no country in the world today, where women have equal status with men in all the major areas of life, family, health, property work, education and cultural expression. In present time one female president right now. In fact, all political parties which are playing up services to women's reservations and participation in electoral

politics from house tops seldom consider women when time for seat sharing comes. The constitutional reservations of seats in local bodies by 73rd and 74th amendment has provided lots of opportunity to women to participate in active local politics with men. But still there are many instances that few female leaders like Sonia Gandhi, Mayawati, Nirmala Sitharaman, Priyanka Gandhi, etc in the national government have shown good performance which have proved beyond the shadow of doubt that they are not behind men in administrative skills, organisational capacity and political insights. When women are empowered, educated and prepared to contribute to the society, their families are more likely to prosper, stable and secured.

References:

1. Sarma, Jayanta and Kalita, Diganta (2023) "Panchayati Raj in practice", Arun Prakashan, Guwahati.
2. Paul, Sanatan (2019) "Human Rights in India", B. R Book Stall, Panbazar, Guwahati.
3. [https://www.webology.org/datacms/articles/20221031013617pmwebology%2017%20\(3\)%20-%201.pdf](https://www.webology.org/datacms/articles/20221031013617pmwebology%2017%20(3)%20-%201.pdf)
4. <https://www.lingcure.org/index.php/journal/article/download/1551/337>

Climate Change and Its Impact on Women in Rural India

Samujjal Nath

Post Graduate Teacher (Political Science)

Jawaharjyoti HS School, Puthimari

Email-samujjalnath21@gmail.com

Abstract:

Climate change is one of the burning issues of the twentieth century. It is one of the greatest ecological and environmental challenges of our time and an inconvertible challenge to human rights, security, and economic development. It is a global challenge that burdens all humanity, but not equally. Its impacts vary among regions, generations, ages, classes, income groups and gender. It has been observed in some recent studies that women are more affected by climate change than men. Now, countries, international organizations and other stakeholders are concerned about this. Currently, the concept of gender inequality in climate change has gained prominence in environmental summits and agreements. As India is a

patriarchal society, women have always faced discrimination in various fields and suffered more compared to men from the past. Especially in rural areas, women are more vulnerable in terms of disaster. Like other parts of the world, women in rural India are also adversely affected by climate change. This study will attempt to detail the problems faced by women in rural India due to climate change. The descriptive methodology has been adopted for this paper and the required data are collected from secondary sources. With the help of this study we can explore the gender biased issue in rural India due to climate change as well as try to find out some measures to address this problem.

Keywords : Climate change, Women, Rural India, Inequality, affected.

1.1 Introduction :

“There are two powers in the world; one is the sword and the other is the pen. There is a third power stronger than both, that of women.”- Malala Yousafzai. Despite being the backbone of the family and community, women are always categorized in the vulnerable section. They suffer more than men. It is because of the discriminatory structure of society. In rural India, the impacts of climate change immensely felt by women, who are often the primary caregivers and providers for their families. Rising temperatures, changing precipitation patterns and an increased frequency of extreme heat weather events exacerbate existing gender inequalities, affecting women’s health, livelihoods, and well-being. Women are becoming mentally and physically ill and also facing domestic violence, sexual abuse due to climate change. Climate change has also been identified as one of the causes of human trafficking. Women from poor families in disaster-

affected areas are easily victimized by human traffickers.

Events like the G20 Summit recently held in India have also recognized the disproportionate impact of climate change on women. The G20 countries resolved to increase women's participation and leadership in climate change mitigation and adaptation and support gender-responsive solutions to build resilience to the impacts of climate change. Therefore, it follows that the gender-discriminatory effects of climate change have become a significant issue in rural India.

1.2 Objectives of the study:

- a. To see how climate change becomes a gender biased issue for rural India.
- b. To find out the areas of rural women in India where climate change affects them most.
- c. To suggest some adaptations to mitigate the issue.

1.3 Methodology adopted:

Methodology is the logic of scientific investigation. Through this paper, an attempt has been made to study the impact of climate change on women of rural India. The present study is based on secondary sources of data. Data were collected from books, journals, articles and websites.

1.4 Climate change:

This refers to significant, long-term changes in average weather patterns over periods ranging from decades to millions of years. Though these changes can be natural, human activities have been the main culprit for the past few centuries, especially modernization and industrialization. Climate change affects nearly every aspect of the Earth's

environment and human life. Climate change is causing widespread droughts, extreme heat, and floods which directly affect health, livelihoods and food security. According to the WHO, heat related deaths have risen by 70% in two decades. In 2020, 98 million more people experienced food insecurity compared to the 1981-2010 average. The WHO conservatively projects 2500000 additional yearly deaths by the 2030s due to climate change impacts on diseases like malaria and coastal flooding.

1.5 Climate change and its impact on women:

Climate change is not gender neutral. Women are increasingly being seen as more vulnerable than men, mainly because they represent the majority of the world's poor and are proportionally more dependent on threatened natural resources. The UN estimates that 80% of the people displaced by climate change are women. "*Feminist climate justice: A framework for action,*" a report from the UN climate conference COP28, reveals that by 2050, climate change will push up to 158 million more women and girls into poverty and lead to 236 million more women into hunger. Hence, climate change becomes a gender discriminatory environmental issue.

1.6 Impact of Climate Change on Women in Rural India:

Patriarchy is deeply rooted in rural India. There is massive discrimination between men and women based on their social status. The role of women is pre-defined and traditional. They are always excluded from the decision-making process. As per the latest Gender Gap Report 2024 published by the World Economic Forum, India's rank has declined two places, from 127 to 129. Thus, because of the discriminatory nature of society, women in rural India are

affected more by climate change than men. The dimension of such affected area can be classified broadly into three- *Health, Economic and socio-culture.*

a. Health Issues:

Women's health is the key indicator of gender discrimination in rural India. Stereotype society, poverty, and a lack of awareness make women more vulnerable in terms of health. Women are the primary caretaker of their whole family but are indifferent to their own health. Currently, this situation is further exacerbated by climate change. It has been experienced that the impact of climate change adversely affected women's health more than men. Here are some facts and data.

- **Heat wave:** It is a period of extreme heat. Heat waves affect women more than men in rural India. In rural India, women spend more time cooking food on firewood and in agricultural fields, where they come into direct contact with heat. A study report found that heat wave mortality rates decreased by 23.11 percent for men from 2000 to 2010, and 18.7 percent from 2010 to 2019. On the other hand, for women, the mortality rate increased by 4.63 percent from 2000 to 2010 and 9.84 percent from 2010 to 2019.
- **Water-related diseases:** climate change is resulting in a serious drought issue in India. There is a severe drought in various parts of the country. There is a shortage of clean water

due to the depleting groundwater. Since women are involved in household chores, they need water more. Travelling long distances to collect water increases exposure to heat stress and heat stroke. The physical work involved in collecting water places women at risk for cumulative damage to the spine and neck, leading to chronic skeletal pain. During menstruation and pregnancy, when they need to be more hygienic, a lack of clean water poses serious health issues for women. In addition to this, women in rural India suffer more water related diseases like diarrhea and typhoid fever due to floods and poor sanitation than men.

b. Economic Instability:

The economic sector is another prime indicator to measure gender discrimination and also a major affected area of climate change. In rural India, women are engaged mostly in agriculture and household work. They are the informal workers. Hence, they suffer more in adverse situations than men. Climate change also affects their daily work.

- **Agricultural sector:** Agriculture is directly affected by climate change. Climate change has a negative impact on the growth and development of crops. India is an agrarian society. More than half of the population is engaged in farming, and most of them are

women. Almost 80% of women in rural India, directly or indirectly are involved in agriculture. They are often responsible for food production and farming activities.

Percentage of cultivators and agricultural laborers of total workers by sex

Indian census	Proportion of total female worker	Proportion of total male workers
1991	80.9	62.9
2001	87.6	72.4
2011	81.3	68.3

Source: Indian census

These data clearly depict that a large proportion of women workers live in rural areas and are engaged primarily in climate-sensitive agriculture and allied activities. Therefore, the negative impact of climate change on agriculture becomes a setback for women in rural India.

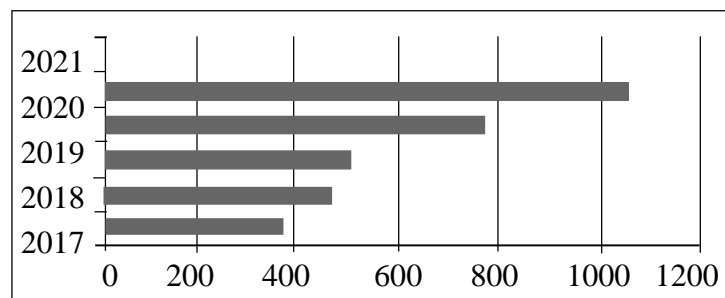
- **Water scarcity and daily work:** In rural areas, women are primarily responsible for collecting water for drinking and for household work. According to a report by the WHO (2014), women in India spend 30-40% of their day collecting water and it is directly linked with low productivity among women. Currently, due to climate change depleting groundwater resources, this has become a source of mental stress for women. Now, women have to travel long distances for clean water, which has increased their workload and reduced their productivity.

c. Socio-cultural Impact:

Climate change impacts the socio cultural aspects of society. The extreme heat, drought, water scarcity, floods and decreasing productivity have directly or indirectly affected the socio-cultural status of women. These become causes of various social issues such as domestic violence, sexual abuse, human trafficking, child marriage, polygamy, etc.

- **Child marriage:** It is the most common problem in an arid area or region with frequent droughts. Families are compelled to have child marriages to cope with the lower productivity. There are various reasons behind child marriage. One of them is climate change, which is reducing the productivity of families and leading to poverty. As a result, families in many rural areas of India are forced to marry their daughters at an early age. The number of child marriage cases has been on the rise in recent years.

No. of child marriage cases

Source: National Crime Records Bureau, 2023

- **Violence against women:** While this sounds incredible, it is true that climate change has led to an increase in violence against women in India. According to a survey of JAMA psychiatry, South Asian countries, including India, Nepal and Pakistan have increased more than 6.3 percent in incidents of intimate partner violence (IPV) as the average annual temperature increased by 1° C. Significantly among these nations, India has the highest with 8 percent in physical violence and 7.3 percent increase in sexual violence for every 1° C rise in temperature. It is expected that by 2090, India will have experienced the highest IPV cases estimated at 23.5 percent.
- **Rape:** Climate change is forcing women to travel long distances to collect water. This has a negative impact on women's health as well as their personal lives. It becomes a life risk for women. Women are often raped while carrying water through remote deserted places.
- **Polygamy issue:** Although polygamy is banned in the country, it is still practiced illegally in rural areas and this is indirectly encouraged by climate change. "*Water Wives*," a term used in rural part of Maharashtra, where men marry multiple times because of more number of women in the house to fetch more drinking water for their family. These wives often live in

separate apartments but their labour is essential to their husband and must walk through hot temperatures to fetch water for the family.

- **Human trafficking:** Drought is causing poverty and poverty is fueling human trafficking. Here too, the numbers of women victims are more than men. According to the United States Department of State's 2023 Trafficking Persons Report, based on the Indian government's 2021 data on human trafficking in the country 62 percent were female victims and 38 percent were male victims of total human trafficking cases.

1.7 Suggestions and recommendations

Since women are more vulnerable to climate change, it is not possible to solve this problem without their involvement. Especially in a country like India, where women make up half of the population. The country needs the equal cooperation of women and men to solve problem like climate change.

- To provide opportunities and encourage women to participate in the decision making process. So that they can present the problems they face.
- Policymakers must consider gender neutrality in climate change mitigation and adaptation strategies.

- Reform stereotypes and biased social structures that make climate change more vulnerable to women.
- Encourage education and awareness campaigns linked to climate change and gender disparity.
- Accessible and gender-specific healthcare services for women are critical and provide equal importance to the health of both men and women.
- Climate change Resilient economic empowerment of women is needed to mitigate the economic loss caused by climate change.
- The government needs to take special action by collecting and analyzing data on this gender-discriminatory picture of climate change.
- The government, NGOs, and civil society must work together to address the challenge of gender biased climate change impacts and find an inclusive solution.

1.8 Conclusion:

Climate change is a global problem. It continues to be discussed with new perspectives. Of all these, the concept of gender inequality in climate change is considered to be very important in recent times. Various measures have been taken to address this at both the national and international levels. Special emphasis has been placed on this in India as well. The government of India has taken significant measures like the Pradhan Mantri Ujjwala Yojana scheme, the Har Ghar

Jal scheme, etc. to address gender inequalities in climate change. In addition, various steps have been taken at the state level. For example, women in Odisha receive special training and support for disaster preparedness and response, and rural women in Bengal have planted 150 million mangrove saplings, which will have environmental benefits as well as opportunities for their livelihoods. Finally, we hope that not only gender inequalities in climate change but also the entire problems of climate change will be eliminated and the earth will be green and vibrant.

References:

Lok Sabha Secretariat, (2015), *Climate Change and India*: Parliamentary Library And Reference, Research, Documentation and Information Service,

Krishnamurthy Rohini,(2024) *Extreme Heat Affects Indian Women More Than Men*: Down to Earth.

Berninger Matthias, (2024). *Climate Change Impacts Women More: We Must Legislate To Protect Their Health*: World Economic Forum.

Govt. report (2015), *Report of High Level Committee on the Status of Women in India*: Ministry of Women and Child Development.

National Crime Bureau of Records: Child Marriage Cases report (2021)

Ahuja, Ram. (2015). *Research Methods*. New Delhi: Rawat Publications.

Women Empowerment and Economic Development

Purabi Roy

Lecturer, S.D.P College of
Teacher Education , Tihu, Nalbari

Abstract:-

Women's economic empowerment means ensuring women can equally participate in and benefit from decent work and social protection; access markets and have control over resources, their own time, lives and bodies and increased voice, agency and meaningful participation in economic decision-making at all levels from the household to international institution. Women empowerment and economic development are closely related: in one direction, development alone can play a major role in driving down inequality between men and women, in the other direction, empowering women may benefit development. Economic empowerment allows women to control and benefit from resources, assets and income. It also aids in the ability to manage risks and improve women's well-being. It can result in approaches to support trivialized genders in a particular political and social context.

Keywords - women, empowerment, development, decision-making, economic.

Introduction :-

Empowerment of women is a necessary for the very development of a society, since it enhances both the quality and the quantity of human resources available for development. Empowerment is one of the main procedural concerns when addressing human right and development.

Women empowerment is the term used to refer to the empowerment of women in all the spheres of life e.g. education, empowerment, health, safety etc. Women empowerment means empowering women by protecting their rights and providing security against any kind of criminal offenses. It also means that no discrimination against women. It also refers to the activities undertaken to improve the social, economic and political status of women in the world.

Women's economic development means ensuring women can equally participate in and benefit from decent work and social protection, access markets and have control over resources, their own home, lives and bodies, and increased voice, agency and meaningful participation in economic decision – making at all levels from the household to international institutions.

Objectives of the study :-

1. To study about the role of women in economic development.
2. To study how women empowerment is related to economic development of a society.

Methodology:-To prepare this paper the analytical method has been used. The data and information including in this paper have been collected from various reference books, journals, articles and websites.

Role of Women in Economic Development :-

In our country, women play a dual role as producers of goods and services as well as their domestic chores and wives and mothers, yet their contribution to economic development has been neglected. The problems most often cited include health, malnutrition, repeated childbearing and education. If women's participation in economic development is to be enhanced, women must receive the following services, training in income-generating activities, easy access to low-interest loans, and family planning services to limit childbearing.

India has been developing fast, but not always equitably or inclusively. Our development model is very much a work in progress, and deep-rooted challenges remain. The biggest issue faced by the country is the empowerment of women. Across the world educating and empowering women has proven time and again to be the catalyst for rapid socio-economic growth.

Women in India make up 7.5% of the world's total population. While specific development indicators show, their quality of life is improving. That is maternal mortality rates declining, literacy rates increasing, more women gaining access to healthcare and education the pace of change is heartbreaking slow.

Societies with higher gender equality not only offer better socio-economic opportunities for women but also tend to grow faster and more equitable. There are gains in poverty reduction, environmental sustainability, consumer choice innovation and decision making in a broader set of issues. Economic development and gender equality go hand-in-hand. Because lowering the barriers faced by women entrepreneurs at home and internationally helping to connect international value chains and would encourage the growth and inclusion of the country. The majority of women entrepreneurs run a micro, small and medium-sized enterprises (MSMEs) more than 30% of MSMEs are owned by women. Only are in five exporters is a woman-owned business. Placing the women at the heart of the global policymaking will go a long way towards realizing the United Nations 2030 Agenda goal of achieving gender equality and empowering all women and girls.(NNSO,2016)

Major Issue in Women Empowerment in Economic Development :-

The problem is not that attuned to ensuring women have the same access to these opportunities as men. But once women enter and have the chance to show their skill and knowledge, the impact is obvious to access the economic development by the empowerment of women. Women's empowerment is essential for economic development, but there are several issues that hinder women's empowerment. Here are some key challenges:

Economic Empowerment Issues

- 1. Limited access to education and skills training :**
Women often lack access to quality education, vocational training, and apprenticeships, making it difficult for them to acquire skills and compete in the job market.
- 2. Unpaid care work :** Women disproportionately bear the burden of unpaid care work, including childcare , eldercare and household chores, which limits their time and energy for paid work.
- 3. Limited access to credit and financial services :**
Women often face barriers in accessing credit, loans and other financial services making it difficult for them to start and expand businesses.
- 4. Occupational segregation and wage gaps :** Women are often concentrated in low- paying, low-skilled jobs and face significant wage gaps compared to men.
- 5. Lack of representation in decision making positions :** Women are underrepresented in leadership positions, including in business, government and politics, which limits their ability to influence economic policies and decisions.

Social and Cultural Issues

- 1. Societal norms and stereotypes :** Women are often expected to prioritize family and domestic responsibilities over paid work and may face social stigma for pursuing careers.

2. Limited mobility and access to public spaces :

Women may face restrictions on their mobility and access to public spaces, making it difficult for them to participate in economic activities.

3. Violence and harassment : Women may face violence and harassment in their workplace, public spaces and at home, which can limit their ability to participate in economic activities.

4. Lack of access to healthcare and social services : Women may lack access to health care, child care and other social services, making it difficult for them to balance work and family responsibilities.

Addressing these issues is critical to promoting Women's economic empowerment and achieving sustainable economic development.

Suggestions:-

- * Both men and women should be treated equally by societies.
- * We should take a step to stop the women harassment, and violence like every mother should teach their son about how to respect women from childhood.
- * Encourage equal payment for both men and women in every workplace to address inequality of income for equivalent work.
- * Encourage women education much better at present.
- * Raise the aspiration of girls and their parents.

- * Encourage women in political participation.
- * Women should be aware of the backlash of every stepping for their development.

Conclusion:-

Empowerment of women socially, economically, politically and legally is going to be a phenomenal task. It is not working to be easy to change the culture for disrespect for women. The only revolution can bring changes in a day, but reforms take their time. Women have a unique position in the economy. If women gain economic strength, they gain and voice. Women's direct participation in decision-making capacity also income generation activities can make significant contributions towards empowerment. Entrepreneurship and women as income earned person of the family can help to gain economically active, which may help the improvement of their social status.

References:-

1. Government of India. Annual Report to the People on Employment, Ministry of Labor and Employment, New Delhi, 2010.
2. Kirti Sheivas : "Role of Women Empowerment in Economic Growth in India. "International Journal of Recent Trends in Engineering and Research. Vol. 2. No. 11. 2016.
3. Gupta. R and Gupta. BK. : "Role of Women in Economic Development." Yojana. Vol. 31. No. 18. 1987.
4. **Websites :-** www.ncbi.nlm.nih.gov.
5. www.weforum.org

STATUS OF WOMEN AND HER EVOLUTION

Sushmita Das

Student of Master's in Sociology

ABSTRACT:

Women has since time immemorial has been a centre of attraction and study. The age of Vedic days stratified women as monks and learner, the post-vedic degraded it to mere house-keeper, and the recent age stood as the time for women movements to dignify the status to be assigned to the woman. A number of schemes that have been rolled out in recent years have been planned in a manner that focused on giving women agency the dignity and status quo. The change is indicative of how women are not being perceived as passive beneficiaries of schemes but as active change-makers. The ability to access the benefits of various schemes independently, without having to depend on another individual, is of utmost importance. There are structural challenges hindering Indian women from achieving their full potential. They stem from deeply entrenched patriarchal norms. Addressing them is not a matter of one solution but that of gradual systematic amelioration of issues. The schemes such as Pradhan Mantri Ujjwala Yojana, Pradhan

Mantri Matru Vandana Yojana, Beti Bachao Beti Padhao scheme, among a range of others, are formulated for addressing fundamental issues and bringing about a gradual structural change. Considering the slew of women-centric reforms initiated in the past few years, an assessment of parameters related to women in the country is essential for well-informed and evidence-based policy making.

INTRODUCTION :

Societies are divided or stratified into caste, class, religion, and on what we call as “gender”. The dictionary meaning of gender is “classification of objects roughly corresponding to the two sexes” as well as the properties of these two sexes. While discussing the differences between the sexes we generally focus on biological and reproductive functions, but differences in gender relate to various other attributes, which may be socially and culturally determined. In other words, Status of Women sex is biological whereas gender is sociological, namely, the social meaning we attribute to it.

OBJECTIVES :

- * Explain the concept of gender
- * Role and status in terms of the status of women in Indian society
- * Describe the status of women in contemporary India
- * Describe women’s status in the context of employment
- * Discuss the aspect of gender role stereotyping and its impact
- * Status evolution in the Post Independence Era
- * Institutionalization of Women’s Movements

METHODOLOGY :

The methods used in this study are hardcore secondary sources, varying through different sources of multimedia such as newspaper articles, research reports, national women commission, various book sources, etc.

ROLE AND STATUS :

The basic understanding of the terms role and status gives us the grassroot understanding of our society. Very simply, role tells us about what is expected from an individual in a particular situation, while status deals with her or his expectations arising out of that situation. For instance, it is commonly assumed that a mother is a woman, a wife, a cook, a teacher of her children, a daughter-in-law and so on.

Often, we witness conflicts among religion, caste, families, etc. and wonder how each of them are treated differently by the latter, most of them are ill-treated or oppressed. Occasionally, reports of men from other community raping women from the other goes out, where the discussions are not held as freely and openly as the discussions of other community-conflicts. In most of such instances, no one blames the man and is let allowed freely. But the woman is inflicted with comments as why was she walking by a deserted path late at night? Or people justify this in terms of “she needs to be kept in place, and the only way to do so is to attack the woman”. Even group of women get molested, just for the sake of belonging to a class, caste, religion, or community that is not considered in-sync with the expectations of the so-called men of our society. In so doing their izzat or honour is threatened.

If you have heard such arguments, you would realise that these relate to expectations: women are assaulted because it is expected that they will not strike back. More importantly in attacking them higher caste men are fulfilling their expectations associated with their superior position. The random examples of the tensions experienced by an individual woman and then of women from a group caught up in conflict situations makes us aware of the fact that a study of Indian society needs to take into consideration the role of gender to understand the concepts of role, status, and conflict.

WOMEN'S STATUS IN CONTEMPORARY INDIA:

Contemporary Indian society has been exposed to the broad processes of social transformation, agricultural modernisation and economic development, urbanisation and rapid industrialisation and globalisation. However, these processes have generated regional imbalances, sharpened class inequalities, and augmented the gender disparities. Hence, women have become critical symbols of these growing imbalances. All these have affected adversely the various aspects of women's status in the contemporary Indian society.

- I) Lineage, Residence and Women: Most families in India, irrespective of their caste and religion, are patrilineal. The exceptions are the matrilineal Nairs of Kerala and tribes like the Khasis of Meghalaya. Simply put, patrilineality implies descent and inheritance through the male line. It also usually implies patrilocality or living of the husband in his father's home, quite often with his father, brother or

brothers and their wives and children. Under patrilocality a wife's visits to her natal home are usually restricted to ritual occasions, and a child is socialised mainly according to the values of the father's family.

- II) Gender Role Stereotyping: The first idea on gender role differences which a child acquires is that of women of one's family marrying and leaving their homes to live with different groups of people. Secondly, men appear to exercise far greater influence in decision-making and are far more visible and audible than their wives. Third, most of the tasks within the home are done by females. All these tasks which consume time and energy are not counted as 'work' or 'employment' and there is no payment involved.

WOMEN AND EMPLOYMENT :

In the Indian Economy without woman's paid or unpaid labour the Indian agricultural economy would not have been able to function. In the informal sector, there is no legal redressal for problems; no maternity or other leave benefits and little security of service. This keeps them in constant fear of retrenchment, exploitation, and inadequate wages. What is particularly important here is that repeated under-representation of women's work in census and other statistical exercises, are reflection of a combination of factors.

- I) Traditional Positions of Authority in Rural Areas: Case studies show that even when men are not the chief

breadwinners, women, steeped in a tradition which reveres men as the annadatas (bread givers). In her in-depth study of five working class women in Kerala, Leela Gulati (1981) concluded that though in three families, women were the principal earners, employment did not improve the women's self-estimation or status in the social hierarchy. Notions of female dependency and inferiority are carried over to areas where in fact, men had to rely on their wives' skills for survival. In Narasapur (Andhra Pradesh) where women make fine lace, the menfolk took the produce to distant areas to sell. Women spoke of their dependence on men, but did not point out that without their skills, husbands may well be unemployed if not destitute. They were characteristically modest about their role in productive labour.

II) Traditional Positions of Authority in Urban Areas: The study by Leela Kasturi (1990) shows that when unemployed weavers from Tamil Nadu migrated to Delhi, the womenfolk found jobs only as domestic servants, while men became mechanics, cooks, or drivers. The shift in residence meant a severance with an established way of life and the support of the extended family. Women could hardly take any time off from work to look around for alternatives; yet, men as well as women regard the unpaid and paid work of men as supportive and women's earning as supplementary. Not unexpectedly, most daughters after the age of eight

years or so joined their mothers at work or cooked and cleaned at home. Boys rarely helped, and it was not unusual to see sons playing in the alleys while their younger sisters were at work, either at home or with their mothers.

SOCIAL AND EDUCATIONAL ROLE:

The fact that science, technology, and engineering education is unequally distributed among the sexes does not necessarily represent differences in aptitudes. Conversations with principals and teachers of leading schools in Delhi indicate that often bright girls opt out of the science stream for reasons which have no connection with their academic performance. Those who taught classes IV and VII found that girls were as assertive and definite in their points of view as their male peers. At the higher levels, they became quiet and reserve non-participants, though they were diligent with their homework and performed well in unit tests.

Educationist Krishna Kumar's (1986) experiences of "growing up male" are amply substantiated by Leela Dube (1988) and psycho-analyst Sudhir Kakar's (1983) studies of male and female socialisation in India. Thus, watching girls heading straight home in "silent cluster" from school led Kumar to believe that "girls are not individuals". As boys, he and his peers were free to spend time on the way, experiment with their cycles and watch the world go by. Even girls are barred from participating in extra-curricular activities after hitting puberty. Parents and guardians are constantly bothered with their safety on public buses; and, in any case, there is always the question of relations and friends who want to know

why it is necessary for girls to play basketball or learn music after school hours. That is the time when she is expected at home, to participate in a variety of household chores. Such questions, however, are less often raised in case of the boy who is always late in coming home from college. Expectations and obligations are more rigid in the case of girls, and their rights are accordingly fewer.

WOMEN'S MOVEMENT: REFORMS IN THE NINETEENTH AND EARLY TWENTIETH CENTURY :

The position of women in India has varied in different periods and in different classes, religion, and ethnic groups. By nineteenth century there were several evil social practices like Sati, child marriage, ban on widow remarriage, polygamy etc. which were a matter of debate. During the British rule the spread of English education and Western liberal ideology among Indians and spread of Christianity and missionary activities, resulted in number of movements for social change and religious reform in the nineteenth century. The issues that were taken up by them were Sati, ill treatment of widows, ban on widow remarriage, polygyny, child marriage and denial of property rights to women and the need to educate women. Struggle for women's education initiated by men resulted in setting up of women's schools, colleges, hostels, widow homes, protection homes etc. Social reform movement never developed as a unified movement but developed within each community.

The Brahmo Samaj founded by Raja Rammohan Roy in 1825, attempted to remove restrictions and prejudices against women, which had their roots in religion. These

include child marriages, polygyny, limited rights to inherit property and seclusion of women.

The Prarthana Samaj was founded in 1867 and had more, or less similar, objectives as Brahmo Samaj.

The Arya Samaj was founded by Dayanand Saraswati in 1875. Unlike the above two movements the Arya Samaj was a religious revivalist movement. While rejecting Hindu religious orthodoxy, idol worship and the caste society, the slogan of this movement was to go back to the Vedic period. Painting a glorious position of women in ancient India, it advocated reform in the caste system, compulsory education for both men and women, prohibition of child marriage by law, remarriage of child widows.

Similar movements began, within the Islamic community in the late nineteenth century. People like Begum of Bhopal, Syed Ahmad Khan and Sheikh Abdullah in Aligarh and Karmat Hussain in Lucknow spearheaded a movement to improve women's education.

MOVEMENT THROUGH THE 70'S

One should not get the impression that women's movement in India during the 70's was largely urban based. There are several active grassroot organisations of poor rural and urban working-class women, tribal, self-employed women who are fighting against all forms of oppression, injustice, and exploitation. Various national and regional political parties and trade unions have also set-up women's wings. As a response to women's movement that began in the late 1970s, the government set up women's cells within a few ministries. In government's programme for rural poor 30 per cent women

beneficiaries are to be selected for training and income generation programmes. In the late 1980s the government prepared a National Perspective Plan for Women (1988-2000 A.D.), which has made several recommendations relating to legal, economic, social, and political status of women. The 73rd and 74th amendments of the Constitution prepared in the late 1980s was passed in 1993 and it contained the board reservation of 33.33 percent in panchayats, panchayat samitis, zilla parishads and local body institutions for women. The National Commission for Women was set up in 1992 envisaging to cover all facets of issues relating to safeguarding women's rights and promotion of their empowerment. It was visualised as an expert body to advice the government on women's issues and be a powerful advocate of their rights and hence a statutory body to lend it independence. The new knowledge, being generated by scholars to understand the subordination and oppression of women and their points of strength, is broadly termed as 'women's studies' or 'gender studies'. It is gradually finding a place in universities, colleges, and schools as teaching material. 'Women's Studies' scholars and women's organisations see a strong link between 'Women's Studies' and action for change. The women's movement during 1970s and 1980s while being effective in bringing women's issues back into the arena of public debate, was only a beginning of the long struggle ahead for equality, justice, and dignity to all women.

We need to remember that since the 1980s there has been some resistance to the stereotypes formed of women. Certain laws as well as legal judgments have worked towards greater gender equality. Textbook reforms, Status

of Women agitations against the portrayal of women in the media and moves to involve more women in the political process at various levels and so on are all part of a new phase of awareness in Indian society. This has led to resurgence of women's movement in various parts of the country in recent years. It has led to the development of Women's Studies as an area of academic research and teaching, which acts as an essential input in correcting our biases in knowledge. It can also be hoped that this new knowledge will help to correct stereotyping of women and their role and therefore carry positive impact on status.

INSTITUTIONAL INITIATIVES AND WOMEN'S MOVEMENT IN THE POST INDEPENDENCE ERA :

The Constitution of independent India followed the basic principle of women's equality as accepted in the Fundamental Rights Resolution of the Karachi Congress. The provision of Article 15(3), which empowered the state to make special provisions for women and children, suggests that there was a realisation of women's disadvantaged position and the need for the state to enact special measures to bring them at par with men. The legal reforms in the 1950s sought to provide greater rights to Hindu women in marriage, inheritance, and guardianship. In the post-Independence period, two important organisations for rural women were set up, i.e., Kasturba Memorial Trust and Bharatiya Grameen Mahila Sangh (Indian Rural Women's Organisation). Their main objective was to assist the rural women in developing leadership potential.

Several women leaders, who had actively participated in the freedom movement, occupied important positions in

the Lok Sabha and Rajya Sabha (the two houses of Parliament), state legislatures. They became governors, chief ministers, cabinet ministers and held other positions within major political parties. Indira Gandhi became the Prime Minister. Despite the prominence and high visibility of a few women at all levels of political leadership, women remain underrepresented. Their number has never gone beyond seven per cent in the Lok Sabha or State Assemblies. The recent Women Reservation Bill, giving 33 per cent reservation in Lok Sabha seats, passed by the Parliament is a step towards equating women participation in the political scenario.

Efforts of the feminist movements have borne many fruits. A separate ministry got established for women, the 33 per cent reservation in Panchayati Raj Institutions was a landmark move- which many state governments later increased up to 50 per cent. Government has also introduced gender budgeting to provide financial support to activities related to women in all ministries. The Prohibition of Indecent Representation of Women Act, 1986, the Protection of Women from Sexual Harassment Act, 2013, and establishment of National Commission for Women, etc. are results of sustained efforts of women's movements. Various schemes like Integrated Child Development Scheme (ICDS), the Indira Gandhi Matritva Sahyog Yojana, Swadhar Greh Ujjawala, and the SABL A have also been launched. The efforts of these movements have also led to large scale participation of women in the private sector and implementation of various other legislations like the Equal Remuneration Act and the Maternity Benefits Act along with those of several schemes by the government. Courts also played an important role in

redefining gender roles in their progressive judgements. For example, in the famous Vishaka Judgement, 1997, the apex court in India laid down guidelines for sexual harassment at workplace which finally became the basis for 2012 legislation. In 2021, the apex court in its interim judgement paved the way for appearance of women candidates in the National Defence Academy (NDA) exam paving the way for wider participation of women in armed forces.

The report of the Committee on the Status of Women in India (1974) was a watershed in the debate on women's issues in India. The Committee provided evidence of the decline in women's employment due to technological changes, biases on the part of employers to 'replace women by men and machines. In the year 1981 the rate of female literates was around 29 percent and in the years 1991 and 2001, these rates were 39.29 and 54.16 respectively. In the rural areas the female literacy rates was around 21 percent and 30 percent in 1981 and 1991 respectively. The Committee on the Status of Women in India was of the view that planners, government officials, employers and trade union leaders perpetuated the middle-class perceptions of women's primary role as the homemaker and not as the bread winner. In 1985, a separate department of Women and Child Development was set up. In the Sixth Five Year plan, a separate chapter on "Women Development" was included. The government had started and implemented major programmes like Support to Training-cum-Employment for Women (STEM), Mahilakosh, Women's Development Corporation, etc.

The start of the 2010's saw a huge rise in the violence

towards women. Studies show this inclination due to a lot number of factors such as the rising literacy rate among the women, women wanting more independency in the financial sector, inferiority complexities of the men, also the emergence of technological era. The Center for Research on Women (ICRW) conducted a study in 2010, in which, 38% of Indian men admitted to have physically abused their partners. The 2021 Global Gender Gap Index by World Economic Forum ranked India at 140th place on gender equality among 156 nations. Incidences of brutal sexual assault continue to hit headlines such as the Nirbhaya took to the whole country, jolted the government to pass some quick laws. As per the 2020 report of the National Crime Bureau (NCRB), a total of 4,45,256 cases of crime against women were registered during 2022, showing an increase from 3,71,503 in 2020. Even sex-determination of foetus continues in all the rural regions of the country despite the enforcement of legislation on Pre-Natal Diagnostic Technique (Regulation and Prevention of Misuse) Act, 1994.

More recently, sex-selective abortions, inadequate representation in legislatures, wage discrimination, domestic violence, dress code in public, and inadequate entitlements in personal laws have emerged as rallying points for women's movement. For example, according to a study conducted in 1998, Bina Agarwal found that barely 13 percent of women in India are, able to, inherit immovable property. Despite their achievements and relevance, women's movements in India have been criticized for being upper class movements as they focus too much on women already privileged, neglect the needs and representation of poorer or lower caste women.

Notwithstanding the remarkable changes in the position of women in free India, there is still a great divergence between the constitutional position and stark reality of deprivation and degradation. Whatever whiff of emancipation has blown in Indian society, has been inhaled and enjoyed by the urban women, their population residing in the rural areas are still totally untouched by the wind of changes. They still have been living in the miserable conditions, steeped in the poverty, ignorance, superstitions, and slavery. There still exists a wide gulf between the goals enunciated in the Constitution, legislations, policies, plans, programmes, and related mechanisms on the one hand and situational reality on the status of women in India, on the other. The human rights scenario in the country continues to be dismal and depressing. Women are being brutalized, commodified, materialized, and subjected to inhuman exploitation and discrimination. The state must pass and enforce legislation so that the status of women in society is brought to a respectable level through the long arms of the law. The main stress should be on equal work and elimination of discrimination in employment. One of basic policy objectives should be universal education of woman, the lack of which tends to perpetuate the unequal status quo. The popular UNESCO slogan should come in handy, “educate a man and you educate an individual, educate a woman and you educate a family.”

REFERENCE:

BOOK SOURCES- i) Sangwan, N (2017). Essential Sociology

Ii) Indira Gandhi National Open University MSO
Books

iii) Delamont, S (1980). The Sociology of Women

REPORTS- i) Bhuyan, D (2014).Empowerment of
Indian Women: A Challenge of 21st Century, Journal

ii) Status of Women in India- Economic
Advisory Council to the Prime Minister

NEWSPAPER- i) Times of India

ii) The Hindu

WEBSITES- i) National Institutes of Health

ii) ResearchGate

iii) National Commission for Women

CAREER AND STRESS IN WOMEN

Rangkita Deka

Lecturer at SDP College of Teacher's Education, Tihu

Mr Kangkanjyoti Kalita

MLISC

ABSTRACT :

India has one of the fastest-growing economies in the world. (The IMF forecasts 6.8% growth for India this year, compared to just 1.6% for the United States.) By 2030, India is forecast to be the third-largest economy in the world, behind only the U.S. and China. Millions of Indians are emerging from poverty each year. Usually, when women work, it's a boon to any economy. Most countries develop faster with women in their workforces. That's true for India too. Throughout the 1990s and particularly in the early 2000s - decades of robust GDP growth - female labor participation grew, albeit from very low levels. According to the latest World Bank figures, from 2021, fewer than 1 in 5 Indian women work -

at least formally. (Though most work in India is informal - agricultural or domestic work - which often doesn't get counted.) Over nearly two decades, India's female labor participation rate looks like a steady downward curve: From 32% in 2005, to 19% in 2021 - the most recent year for which statistics are available. As India develops, women are dropping out of its workforce - in record numbers. This is happening among rich and poor women, in urban and rural areas - across social class, religion and age groups. In fact, it's happening even among poor rural women - who might need a paycheck the most.

Indian women are significantly more stressed than their male counterparts with 'lack of work-life balance' cited as a primary reason. The findings were shared in the latest 'Emotional Wellness State of Employees' by YourDost and highlight some of the key stressors in the workplace.

INTRODUCTION :

Education is the most important instrument for human resource development. Education of women, therefore, occupies top priority amongst various measures taken to improve the status of women in India. However, in India education is constrained by the socio-economic conditions of the people, their attitude, values, and culture. During the pre-British era, education was linked to socio-religious institutions, reinforcing a repressive and limiting social structure. During the British period, education became a tool of colonial power, enabling a small minority to have access to education and all the benefits it entailed. The social reformers of the nineteenth century raised the demand for women's education. Since Independence, policy makers have argued for universal education and for making education a tool for

bringing about social equality. However, even after the efforts made so far, the education system has not been able to make sufficient contribution towards women's equality.

OBJECTIVES :

1. Factors Affecting Women Education and Skill Development
2. Self-Perception Of Women
3. Women And Work
4. Financial Independency in Women
5. Stress in Women

METHODOLOGY:

The methods applied to undergo this report and subsume its content are mostly taken from indirect sources as book materials, research reports, newspaper articles, government websites and so on. Thereafter, all these are certainly indirect or secondary methods for studying the subject.

FACTORS AFFECTING EDUCATION AND SKILL DEVELOPMENT OF AN WOMAN:

Though various efforts are made to improve girl's enrolment and provide adult education for women, their enrolment in the educational institutions is much lower than that of men. The drop-out rates are significantly higher among the females. Factors affecting enrolment and retention of girls in the educational institutions are many. These can be categorised under three broad headings a) familial and social factors, b) limitations of the structure and delivery systems, and c) content and ideology of education. Before examining these factors in detail let us have a glance at the various aspects of these broad factors given below.

1. Familial and Social Factors :
 - i) Family traditions and early marriage
 - ii) Purdah, social customs
 - iii) Social and familial expectations
 - iv) The high opportunity cost of education
2. Limitations of Structures and Delivery System :
 - i) Distance of school from homes
 - ii) Inflexible school schedule
 - iii) Absence of women teachers
 - iv) Absence of girls' schools
 - v) Insufficient number of teachers
 - vi) Insufficient incentives such as scholarships, mid-day meals, free books
 - vii) Insufficient facilities such as physical structures and equipment
 - viii) Inadequate childcare facilities

WOMEN'S SELF PERCEPTION :

Once in a job how a woman relates to it depends on her primary socialisation. If, as is the case with most, she has internalised the dominance of the homemaker role, she is likely to adopt a non-competitive, uninvolved, and low profile at work. She is committed to the value system, which stresses that her energies and motivations are to be directed to making a success of her home and not her job. Interestingly, this is true of women in highly skilled occupations as well. In her study of women scientists, Maithreyi Krishna Raj (1978) found that though women were concerned about continuing their jobs, they were not looking for better prospects nor have they 'begun with a long-range career strategy'. Once in a job, women rarely attempted to acquire further qualifications, which would help in promotions. In fact,

their attitude towards promotions was by no means clear-cut. T.S. Papola's (1982) study of working women, which covered a range from those in supervisory posts in industrial establishments to unskilled workers in Lucknow city, showed that women were more different than men in respect of their promotion prospects. They felt insecure about their qualifications, personal attributes, and ability to pass requisite in-service examinations. A small though significant proportion said that if promotions involved transfers outside the city or giving more time to the job, they would not be in a position, to apply. Apart from not applying for promotions because it would conflict with one's family commitment, some women do not even enter the profession for which they have been trained. For instance, according to the 1971 census, 7.1 per cent of doctors were women, though the number of women, qualified was about 25 per hundred. While some may have migrated to other countries or been temporarily unemployed for a variety of reasons, the likelihood of voluntary abstention from the profession of their choice cannot be ruled out. It is not improbable that a work environment which involves interacting with male colleagues and patients in a variety of situations as well as being on night duty would deter parents and conjugal families from allowing women to practice as doctors. The requirement of rural service for government doctors is another factor, which deters families as well as the women themselves. Several government programmes have also been established to encourage economic security and education for women.

WOMEN AND WORK :

I) What is basically women's work?

According to anthropologists and some historians, women

were the major producer of food, textiles and handicrafts throughout human history and continue to provide a major labour input where production is still in the small-scale subsistence sector. Defining the exact nature, scope and magnitude of women's work remains a problem area because a good deal of women's work is either invisible or is only partially accounted for in the data on workforce participation. Components of women's work include housework, paid and unpaid work related to home-based craft activities, family enterprise or business and paid work outside home. You must have observed differential work participation of men, women, and children within the family both in quantitative and qualitative terms. The kind of work women do is determined by women's position in the society and family's location in the social hierarchy. Figure 31.1 shows various forms of women's work. The basic elements of women's work within the home are related to the division of labour between men and women. Activities included under 'housework' broadly differ according to age, gender, income, occupational group, location (rural/urban), size and structure of the family.

II) Unpaid work of Women-

Economists distinguish between production for self-consumption and production for the market. Only the latter is counted as 'work'. The parameters of work used in official data reflect this bias. Much of the work that women do in household industries and processing of agricultural products, if unpaid, is not recognised as 'work' in the data systems. In rural areas the women from the poorer households engage in various activities such as cooking, processing of food for household consumption, storing grains, childcare, fetching fuelwood, fodder and water, collection of forest produce, preparation of cow dung cakes, care of livestock and cattle

and house repair and maintenance. Much of this work, which is important for the maintenance of families, is largely done by women. However, this work is unpaid and is not accounted for as productive work as it is meant for self-consumption. The conventional definition of 'work' does not include activities, which are of usevalue and do not have exchange-value. In the agricultural sector small and marginal farmer households utilise family labour as they cannot hire labour like big landlords. In the non-agricultural sector such as handicrafts, handloom weaving, pottery, food preservation and processing etc., a large proportion of women are home-based workers. Activities like dairying, small animal husbandry, fisheries, weaving, handicrafts, are family activities and every member assists in some aspects of production. A major part of the work is done within the home and yet a woman is not accorded the status of a worker. Non-valuation of women's unpaid work within the home results in non-recognition of women's crucial economic contribution.

FINANCIAL INDEPENDENCY IN WOMEN :

Enough has been written and spoken about financial independence especially with reference to women in the last two decades. But what does financial independence for women mean? It is subjective and can mean different things to different women. For a working woman, it may mean being able to make her own financial decisions or being able to sustain herself financially. For a homemaker, it may mean being able to spend money whenever she wants or being able to sustain herself during emergencies. At a basic level, financial independence makes women feel more secure and respected irrespective of their socio-economic background. This automatically has a relay effect not just on women but

their families, society, and the country at large. More financially independent women mean a more progressive society that is healthier, safer, and less biased. Financially independent women become role models for their children and help in uprooting the age-old gender biases that are deeply rooted in our culture. With changing dynamics, women no longer rely solely on their spouses for financial decisions. The rising divorce rates and women's longer life expectancy necessitate financial autonomy. An encouraging 98% of salaried and self-employed Indian women actively participate in long-term family decision-making. In fact, the finding reveals about 47% of them make independent financial decisions, a reflection of women's growing financial autonomy. Financial independence for women is not just about earning money but also about how to manage it wisely. Taking advice from a financial consultant can help women explore investment alternatives, savings, and debt management strategies. Many women are achieving financial independence by becoming entrepreneurs and creating opportunities for themselves and for their community as well. Women are also pursuing higher education. According to the National Centre for Education Statistics, women now hold more doctoral degrees, master and bachelor degrees compared to men. Higher education helps women earn more and achieve financial literacy to understand complex financial concepts such as tax, credit, retirement planning, loans etc.

It's heart-warming to witness the growing involvement of women in financial decision-making, reflecting strides towards financial independence. In India, this shift is particularly evident in metro cities. However, progress remains gradual, especially in rural areas where many women still rely on men for financial support and advice. According to

the World Bank, India has one of the lowest female labor force participation rates globally, with less than a third of women engaged in the workforce. Empowering women through education, access to financial aid, mentorship programs, and policies promoting gender equality in the workplace are all vital steps toward fostering their financial independence. Studies show that the female labour force participation rate in India has seen a gradual increase from 21% in 2001 to 37% in 2023. This indicates that women are not merely joining the workforce but reshaping it. The data speaks volumes - Indian women now command a substantial part of the nation's wealth, underscoring their growing influence in financial decision-making. Other projections indicate that if women comprise over half of the new workforce by 2030, India could achieve an impressive GDP growth rate of 8%. Thus, fostering women's financial autonomy not only benefits them but also holds remarkable potential for national economic advancement. This trend is more than a statistical revelation; it evidences the resilience and potential of Indian women. Their soaring aspirations to entrepreneurship mirror a deeper commitment to financial savvy and independence.

The surge in women's financial independence is a powerful reflection of evolving societal norms, improved educational access, and expanding career horizons. As we navigate this transformative era, our duty is to champion and empower the women steering this financial revolution. By nurturing their aspirations we prepare for a future where women not only participate but lead, contributing significantly to India's economic landscape. The trajectory is promising, and with continued support, the impact of women in shaping our financial future will undoubtedly flourish in the years ahead.

STRESS IN WOMEN :

Indian women are significantly more stressed than their male counterparts with 'lack of work-life balance' cited as a primary reason. The findings were shared in the latest 'Emotional Wellness State of Employees' by YourDost and highlight some of the key stressors in the workplace. Researchers also found that workers aged between 21 and 30 were the most stressed demographic. After gathering responses from more than 5,000 respondents, mental health platform YourDost found that at workplaces, women were more stressed than men. Nearly three quarters, or 72.2%, of female respondents reported high-stress levels. In contrast, when men were asked the same question, 53.64% of them said they experience high-stress levels. A higher percentage of women also reported lack of work-life balance - 18% of women said they struggled to balance the personal and professional, as compared to 12% men. No work-life balance is believed to be one of the leading causes for stress among women, along with lack of recognition, low morale and fear of being judged. A staggering 20% of women reported always feeling low, as compared to only 9.27% of men.

The "Emotional Wellness State of Employees" report found that employees between 21 and 30, are the most stressed set of workers. 64.42% of workers between the ages of 21 and 30 reported feeling high levels of stress, followed closely by 59.81% of workers between the ages of 31 and 40. The least stressed age group was 41 to 50, where only 53.5% of employees reported experiencing high levels of workplace stress. "The shift in workplace dynamics, the evolution of remote and hybrid work models, has had an impact on the 21-30 age demographic. To support them, organizations should prioritize regular communication and engage-

ment," said Dr Jini Gopinath, Chief Psychology Officer at YourDost. The findings were compiled after surveying employees across sectors like IT and manufacturing, transportation, staff and recruiting, tech and media, legal services, business consulting and services and more.

PAID WORK AMONG WOMEN :

Women also work for wages in fields, forests, mines, factories, offices, small scale and household industries. The nature and extent of such work differs according to the location of family in the social hierarchy. In the rural sector the subsistence work burden falls heavily on women, while in higher castes and higher income groups 'non-work' of women is given more value. Many micro studies have reported inverse relationship between income level of the household and nature of women's work participation. Women in the subsistence sector have no option but to work. However, their options are limited as they are non-entrants or drop-outs from school. They are often the primary breadwinners of the family, but the ideological bias views men as the primary breadwinner of the family.

1. Paid Employment and Household Responsibilities-

The spread of education among the middle and upper-class women, has opened-up new avenues of employment. However, we are to keep in mind here that education does not necessarily lead to employment. On the one hand, illiteracy among the majority of, women in the lower socio-economic group constitutes a major barrier to increasing and diversifying work and training opportunities. On the other hand, pre-defined roles, ideology, and labour market forces in a labour surplus economy effectively restrict women's work opportunity among educated women of certain sectors.

(Studies have shown wastage of skill and ability among women scientists and degree holders.) In middle class families, women work for improving or maintaining the standard of living of the family or to provide a cushion against rising cost of living. Working outside home on the same terms and conditions, as men, does not absolve them from their domestic responsibilities. The dual burden of work creates physical, mental, and emotional strain. Very few women may be lucky to get domestic help or kin-support. One of the consequences of double burden may be delayed promotions or sacrificing new job opportunities due to family responsibilities. Employment by itself does not guarantee equal sharing of work at home or better status of women.

2. Women in Services-

As far as women in services and professions are concerned there is no wage discrimination but they are concentrated in certain types of jobs like teachers, nurses, typists, and stenographers and very few occupy higher positions in administration, business, technical jobs, and professions. Despite impressive increase in the number of educated women in urban areas the gap between men and women in the services and professions is large. The reasons are many. Some of them are given below.

a) Girls are generally socialised for their domestic roles

b) Less investment in the vocational and technical training of girls and female and male stereotypes determine attitude to work and differential expectations from girl education, which is rarely seen as an investment for future. In the middle-class families, it is seen as a contingency to be drawn on in times of need.

c) Higher concentration of girls is found in humani-

ties and social sciences rather than vocational and technical courses.

d) There is less physical mobility among women after marriage.

3. Earning Differentials-

Earning differential has been a crucial feature of women's paid employment. The division of labour between men and women works against women. An expression of discrimination against women in labour market is wage differential. They not only get unequal pay for equal work but many jobs that women do are categorised as low skilled jobs for which lower wages are paid. For example, men usually do, weaving which is better paid while spinning, usually done by women, is low paid. In construction also men are supposed to do skilled jobs and women do unskilled work and get lower wages. Sexual divisions of labour and lower duration of women's work are reflected into lower wages for women. Women workers on an average are found to earn only sixty percent of male wage for full time work. Wage differentials exist in both agricultural and non-agricultural occupations. The ratio of male to female real wage rates in agriculture is calculated as around 1.3 in 1995, i.e. for every one rupee earned by a female, the male earns 1.3 (thirty three percent) more (NSSO, 1996). Earning differentials also reflect differences in skill acquisition, education, and training.

4. Women and Unorganised Sector-

A majority, of women (eighty-seven per cent) are working in the rural and urban unorganised sector without the protection of labour legislation regarding wages, hours of work, working conditions, health and maternity benefits, and childcare services. Those women workers include agricultural and construction labourers, women in dairying, small

animal husbandry, fisheries, forestry, handlooms and handicrafts, small vendors and hawkers selling vegetables and food items, washer-women, scavengers, domestic servants, crafts workers, and piece rate workers in home-based production. The labour force in this sector is characterised by higher incidence of casual labour and intermittent nature of work, low wages, and low capital incentives. In 1988, a National Commission on Self-Employed Women and Women in the Informal Sector carried out a comprehensive analysis of the problem of these workers and suggested to undertake concrete actions for their protection and organisation. According to an estimate of the Commission ninety four percent of the total women labour force were in the unorganised sector. The Commission produced a report entitled 'Shram Shakti', which made a number of important recommendations for legislative changes for the benefit of women.

It may be concluded that women have shifted traditional assumptions about their roles and capabilities. There has been a marked change, and it has been for the better. Many of its benefits however have yet to touch the majority and all of us continue to experience various forms of gender discrimination. If laws designed to address the concerns of women are to have a dramatic and positive impact on women's lives, they must be sensitive to the social, economic and political disempowerment of women throughout the world. The most important measure of their success should be the extent to which they enable woman to interpret, apply and enforce laws of their own making, incorporating their own voices, values and concerns.

REFERENCE :

1. WEBSITE- I) <https://njcmindia.com/index.php/file/article/view/3895>

II) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26984269/>

III) https://www.business-standard.com/india-news/work-life-balance-why-are-indian-women-feeling-work-stress-more-than-men-124072000188_1.html

2. Newspaper- I) The Economic Times

II) The Hindustan Times

III) The Livemint

IV) The Times of India

3. Research Reports from

a) ResearchGate

b) YourDost

The Missile Woman of India: Dr. Tessy Thomas's Inspiring journey

Kankana Talukdar

Assistant Professor
S.D.P College of teacher education, Tihu

Abstract :

Dr. Tessy Thomas, a distinguished Indian scientist, has revolutionized the country's missile technology with her ground breaking contributions. As the first woman director of the Agni missile project, Dr Thomas played a crucial role in the development of the Agni-V, a 5000 km range intercontinental ballistic missile (ICBM). She has contributed in various fields such as guidance, control, inertial navigation, Trajectory simulation and missile design. Dr. Thomas has received several prestigious awards for work, including the 'DRDO scientist of the year in 2008', DRDO performance excellence award for 2011 and 2012, Lal bahadur shastri national award for excellence in public

administration in 2012, CNN-IBN Indian of the year in 2012, sir mokshgundam visvesvaraya award in 2016 and outstanding woman achiever award by woman in science and engineering. Dr. Thomas remarkable serve as a testament to her dedication, perseverance and passion for scientific excellence.

Dr. Tessy Thomas, The "**Missile Woman of India**".

Dr. Tessy Thomas, affectionately known as the “Missile Woman of India”. As a renowned scientist and engineer, she has played a pivotal role in shaping india’s missile program, inspiring generation of woman to pursue careers in STEM.

Dr. Tessy Thomas also known as ‘Agni Putri’ meaning “Daughter of Fire”. She has earned this title due to her significant contributions to India’s missile development program, specifically her work on the Agni series of ballistic missile systems. She is an eminent Indian scientist and the first ever woman scientist to lead a missile project in India.

Early life and Education

She was born on April 13, 1963 in Kerala, India .She grew up near Equatorial Rocket Launching station, Trivandrum. That’s why she is fascinating towards rocket and missile. Dr. Thomas grew up in a family that valued education. Her parents, though not scientist themselves, encouraged her curiosity and interest in science and mathematics. Dr. Thomas academic excellence earned her a degree in engineering from Thrissur engineering college. She has done her M. tech degree in guided Missile from the Institute of Armament Technology, Pune (now known as the defense institute of Advanced Technology). She also pursued MBA

in operations Management and PhD in guidance missile under the defense research and development organization.

Achievements and Contribution

Dr. Tessy Thomas joined pune institute of aviation Technology (IAT) as a faculty member in guided missiles in year 1986. Dr. Tessy Thomas joined the Defence Research and development organization in 1988, where she worked on the design and developments of the new generation ballistic missile, Agni. She was appointed by A.P.J. Abdul Kalam for Agni project. In addition, Tessy Thomas was the associate project director of the 3000 km range Agni-III missile project. She was the project director for mission Agni-IV which was successfully tested in 2011. Later, Tessy Thomas was appointed as the project director of the 5000 km range Agni-V in 2009, which was successfully tested in 19th April 2012. On 1st June 2018, she became the director-general, Aeronautical system of DRDO and served till 30th April 2023. She contributed to the development of a re-entry system that allowed missiles to withstand higher temperatures and velocities of 3000 degrees Celsius.

She is a distinguished member at the Indian National Academy of Engineering (INAE), Institute of engineers India (IEI) and TATA Administrative Service (TAS).

Awards

Dr. Tessy Thomas is the recipient of many prestigious awards including DRDO Agni Award for Excellence in Self-Reliance in 2001; DRDO Award for Path breaking Research/ Outstanding Technology Development-2007; DRDO Scientist of the Year Award in 2008; DRDO Performance Excellence Award for Agni 4 in 2011; DRDO Performance

Excellence Award for Agni 5 in 2012; Lal Bahadur Shastri National Award for Excellence in Public Administration Academics and Management in 2012; Suman Sharma Award by The Institution of Engineers (India), National Design and Research Forum for Engineering Design in 2009; Smt. Chandaben Mohanbhai Patel Industrial Research Award for Women Scientists in 2009 by VASVIK; Maharana Udai Singh Award by Maharana Mewar Foundation Annual Awards for Contribution in the field of S&T in 2013; Madam Marie Curie Mahila Vijnana Puraskar in 2012; India Today Woman of the Year Award in 2009; CNN-IBN Indian of the Year Award in 2012; Shree Ratna Award by Kerala Kalakendram on International Women's Day 2014, Outstanding Woman Award by National Commission for Women on International Women's Day 2013; Vanita Ratnam Puraskaram – 2014 by Government of Kerala, Department of Social Justice, Dr. Y. Nayudamma Memorial Award for the Year 2014 for Outstanding Contributions in the field Missile Technology, "Bharat Ratna Sir Mokshagundam Visvesvaraya Award-2016" towards outstanding contributions in the field of Engineering towards design, development and realization of indigenous missile systems by The Institution of Engineers (India), Telangana State Centre, Hyderabad, "Distinguished Woman Scientist Award" in 2016 for her contributions in the field of Missile Technology by Andhra Pradesh Science Congress, Andhra Pradesh Academy of Sciences. "Outstanding Woman Achiever" award in the field of Science and Technology by Women in Science and Engineering (WISE), India.

Dr. Thomas won "woman pioneer of the year" award at ET prime woman leadership awards 2023 which was held at Mumbai. Rekha Menon, the former chairperson of Accenture India handed over the award to Dr. Thomas.

Breaking the Barriers

Thomas is an inspiration for numerous girls in India. As a woman in a male-dominated field, Dr. Thomas faced numerous challenges. However, her determination and exceptional talent earned her the respect and admiration of her peers. When she joined DRDO in 1988, there were just three or four women working in the entire organization. Today about 15%-18% of DRDO's employees are women, many of them being technology and team leader.

Thomas says, "working as a scientist, I always say science has no gender. It is the knowledge and technical expertise that matter and if you are willing to learn, women can excel and succeed in this field."

In the event of women's day 2024 celebrations of Rajiv Gandhi Centre for Biotechnology (RGCB) on its campus at Jodhpur.

Thomas said that though women possess unique capabilities like dedication, responsibility, commitment and passion. Their emotional intelligence has to be strengthened to tackle situations that arise in their distinct careers.

She said emotional intelligence is the ability to simultaneously react by keeping one's feelings and responding to others reasonably in challenging situations.

According to her, "A woman has to be self-empathetic, self-esteemed, fully committed and aware of situations along with her technical knowledge and leadership qualities then she can be an empowered person."

Dr. Thomas's remarkable journey has inspired countless women to pursue careers in science and technology.

She believe in, a woman's intuitive capability and self-confidence are of great importance in her growth. Commenting on giving equality and respect to the girl child, she said it has to be started within the family to progress in educational institutions and should be promoted at the career level.

Her legacy continues to inspire, motivating future generation to pursue careers in science and technology.

References

- ⇒ <https://textbook.com>
- ⇒ <https://in.eikipedia.org>
- ⇒ <https://g2oempower-india.org>
- ⇒ <https://www.iitk.ac.in>
- ⇒ *DRDO official website*
- ⇒ *ISRO official website*
- ⇒ *News articles*

Digital Exploitation of Women

Mukuta Moni Basumatary

Assistant Professor (S.D.P. College of Teacher Education,
Tihu)

mukutabasumatary11@gmail.com

Abstract

This new digital age has transformed the means of connectivity and communication, and it has introduced newer means of abuse against women. The present article discusses these new means of digital exploitation by looking at cyberbullying, revenge porn, deepfakes, and doxxing within the Indian context, in which the underlying reasons have been looked into-the psychological impact, professional, and social impact on victims, respectively. The article sums up with actionable solutions like strengthening legislation, digital literacy programs, tech accountability, support systems for victims, and collective action. All of these can help create safe and more equitable digital spaces for women.

Keywords: Digital Exploitation, Gender Inequality, Cybercrime, Digital Literacy, Digital Safety

Introduction

Technology has transformed how we connect, communicate, and work in the digital age. But with that transformation, new forms of abuse and exploitation arise, particularly targeting women. From cyberbullying and online harassment to revenge porn and digital stalking, the internet often is a place where women face violence and intimidation simply for being online.

Digital tools have been given an ease to commit harm due to their anonymity and global reach, while those involved are less accountable. This phenomenon not only affects the mental health and personal safety of women but also discourages their participation in the digital sphere, thereby curbing their freedom and opportunities. This is further complicated by societal norms, insufficient legal protections, and the failure of tech platforms to address the problem effectively.

Types of Cyber Exploitation

Digital exploitation is a range of abusive practices that mostly affect women. The concern in the Indian context arises because it faces rapid digitalization of society and deep-rooted gender inequality. The most prevalent forms of digital exploitation affecting women in India are :

1. Cyber bullying and Online harassment

This kind of aggressive behavior takes place in the digital environment through using technology to intimidate, harm, or control other people and is commonly referred to as cyberbullying and online harassment. The terms

often are used interchangeably; however, they are different but related concepts. Both of them are parts of a larger issue involving online misconduct, especially when the context refers to social media, messaging applications, or other digital communication instruments. The Women in India suffer from online harassment daily with threats, abusive messages, and hate speech on various social media applications. A study published in 2021 by UN Women reported that about 58% of women users of the internet from India experience different forms of cyberbullying. The online forums empower criminals, while society continues to shame the victims who may not come forward with the allegations.

2. *Revenge porn and distribution of intimate images without consent*

Sharing of intimate images or videos with a person without his/her consent usually in the background of revenge or coercion is regarded as revenge porn. Revenge porn and image-based abuse are amongst the gravest forms of online abuse that involves unapproved distributions of intimate images or explicit images to damage, humiliate, and punish a victim. Both have been coming as grave issues of the online age that were propelled forth by ease sharing images, and the digital space itself, coupled with anonymity within digital realms. It makes it further more challenging because awareness levels and even effective enforcement are woefully absent in India.

3. *Cyber stalking and surveillance*

Digital stalking is monitoring and tracking a victim using technology. According to a report by the National Crime Records Bureau, NCRB, published in 2022, India has an

increase of 36 percent cases of cyberstalking as compared to the last year. Spyware and GPS tracking apps are abused to make women feel always under surveillance and intimidated.

4. *Deepfakes and AI-driven exploitation*

In India, the misuse of artificial intelligence to create deepfakes of images and videos is a serious matter. Usually, women celebrities and influencers fall victims to this practice; however, such incidents are becoming commonplace among ordinary women. This malicious use of deepfakes for pornography causes harm not only in the sense of reputational damage but also serious psychological trauma.

5. *Doxxing and Data Misuse*

Doxxing is a process in which private information, like addresses and phone numbers, is published to intimidate or cause harm to someone. There have been several instances where doxxing sites have harassed numerous Indian women across various social media platforms. Apart from doxxing, the issue of the misuse of personal data by applications and websites raises debates about violation of privacy and unauthorized profiling.

Underlying causes of digital exploitation.

1. *Gender Inequality and Patriarchal Norms*

The country has a patriarchal culture, which, with that level of patriarchy in this country, means raising gender biases against women on land as well as digitally. Social and cultural attitudes promoting and sustaining the male stereotype are used to legitimize these beliefs that place

them below males; hence, the gullibility of such victimhood becomes possible. UNICEF studies done in India depict such conditions in the country about their situation in the digital environment.

2. *Low Level of Digital Literacy and Awareness*

India may be digitalizing at an aggressive pace, but digital literacy rate is too low. For women, this gap is higher and larger in magnitude. The NSSO estimates state that merely 24 percent of the women residing in villages use the internet. They have very little information regarding safety while online and get trapped by the fraudulent websites and fall victims to harassment and exploitation.

3. *Anonymity and Accessibility of the Internet*

This anonymity makes it easy for criminals to victimize and take advantage of women with impunity. Most social networking sites never authenticate users' identities, and people go to such lengths to create spurious accounts. Amnesty International India states that those speaking on issues social or political in nature are at high risk for concerted troll attacks and abuse.

4. *Weak legal frameworks and enforcement*

Even though India does have laws for cybercrime, such as Section 67A of the IT Act and Sections 354A and 509 of the Indian Penal Code, the strictness of these laws seems to be rather inconsistent in practice. Cybercrime reporting is also hindered through victim shaming and because people do not trust in the legal system. Complete laws on such issues that include deepfake pornography exist nowhere.

5. *Technology platforms' lack of accountability*

Tech giants and digital platforms rarely intervene promptly against online abuse. Algorithmic priorities are on increasing engagements rather than safety, proliferating harmful content. Delayed responses by tech firms when it comes to removing damaging content in India point toward the inadequacies in the current moderation systems existing in the country (Internet Freedom Foundation, 2022).

6. *Economic and Social Disparities*

There has been a limitation of female accessibility to resources due to economic inequality. Also, society stigmatizes which inhibits women from requesting aid. For instance, the Cyber Peace Foundation analyzed one case where 72% of Indian women didn't report online harassment citing possible victim-blaming as well as social stigma they feared to face.

Impact of Digital Exploitation

Digital exploitation leaves a very intense mark on individuals, groups, and society generally. In the Indian scenario in which access to technology gradually becomes a necessity, ramifications of such exploitation are most dramatic. The following list briefly describes the key impacts.

1. *Psychological and Emotional Trauma*

Digital exploitation results in serious mental health problems that include anxiety, depression, and post-traumatic stress disorder (PTSD) for victims. Online harassment or cyberstalking or publishing images without permission leads to isolation and fear of being targeted again. A study carried out by Cyber Peace Foundation in

2023 has revealed that online harassment causes a negative impact on Indian women's mental health as much as 65%. Such women have gone to receive professional counseling for the negative impact on their mental health.

2. *Deterioration of Privacy and Security*

Digital exploitation violates a woman's right to privacy, making her vulnerable to physical harm. For instance, doxxing has led to stalking and threats. According to the Internet Freedom Foundation (2022), nearly 38% of women who were doxxed in India faced physical intimidation.

3. *Obstacle for Professional Advancement*

Most women withdraw from digital platforms or totally avoid technology to avoid harassment. This denies them a chance to gain job opportunities, access education, and even professional networking, which entrenches gender inequality. The Economic Survey of India 2022-2023 report points out that participation by women in the digital economy is lower than it should be, largely due to the fear of exploitation and a lack of safety in the digital spaces.

4. *Effect on Social Relationships*

Digital exploitation often puts a strain on the victim's personal relationships. The victim may feel embarrassed or fear judgment from family and friends, which can cause withdrawal and mistrust. In conservative settings, the stigma attached to such exploitation can lead to social ostracization or harm to a woman's reputation.

5. *Perpetuation of Gender Inequality*

Perpetuating structural gender inequality involves the silencing of female voices in public discourse through electronic exploitation. According to one report by Amnesty International India, prominent female journalists and activists are subjected to brutal online abuse, thereby stopping women from participating in more civic and political activities in society. This does not only undermine gender equality, but it also reduces diversity in the public sphere with regard to perspectives.

Call for Action

Digital exploitation of women is such a deep-rooted and pressing issue that needs immediate as well as continued action from all facets of society. All are called to act in their capacity, whether as a member of the government, tech corporations, civil society, or individual, to ensure digital safety and equality for women. The following are calls to action:

1. *Strengthening Legal and Policy Frameworks*

Laws concerning cyberstalking, revenge porn, deepfake pornography, and doxxing need to be developed and enforced by the governments with much bolder actions.

- **Action Required:** Design and implement comprehensive cyber legislation that safeguards women against online exploitation and delivers fast-track justice to the victims. Reaffirm the effective enactment of the Information Technology Act and expand it to accommodate new types of abuse in the form of AI-created content.

2. *Digital Literacy and Safety*

It is very essential to build digital literacy among women, especially in rural areas, to empower them with the knowledge of online safety, privacy settings, and how to report abuse.

- Action Needed: Governments and NGOs should collaborate to provide school, community center, as well as online-based educational services on digital safety for women. Digital safety tools and resources should be accessible to women of all walks of life.

3. *Holding Tech Companies Accountable*

Tech companies should do more to ensure women are protected from online abuse through better content moderation, transparency, and reporting systems.

- Action Required: Social media sites need to invest in AI and human moderators who can identify and delete hate speech very quickly. They need to make sure that the algorithms of these social media sites are not favouring abusive content over positive engagement. Moreover, they should be made liable through law for failing to prevent abuse. Social media companies like Facebook and Instagram must follow the example of platforms like Twitter, which have introduced features like “restrict” and “report” to reduce online harassment and hate speech.

4. *Designing Safe Places for the Victims*

Facilitate safe, supportive spaces for women who have faced digital exploitation.

- Action Required: Organize counselling and legal assistance structures customized to the requirements

of victims of digital abuse. Facilitate free legal assistance, mental health assistance, and social services to victims. Governments and NGOs need to organize hotlines that respond to the problems of online abuse.

5. *Mobilization towards collective action and community support*

Collective responsibility by the digital community, being vigilant, and being supportive of victims must be used to combat online abuse.

- Action Required: Promote the reporting of abuse on social media, the signing of online petitions, and participation in advocacy. There should be a culture of zero-tolerance for digital exploitation where harassment and exploitation are not tolerated within online communities.

6. *Engagement of Men and Boys toward Gender Equality*

Men and boys have to be part of the solution toward ending the digital exploitation of women. They must be important in breaking bad gender stereotypes and establishing a culture of respect online.

- Action Required: Implement men and boys programmes to educate the latter about digital exploitation implications and respecting the rights of women, online and off.

Conclusion

Digital exploitation of women remains an urgent issue that needs swift and sustained intervention. As long as we embrace the benefits that the digital age brings, then virtual space should be protected as a safe and empowering

environment for all. The emergence of online abuse, harassment, and exploitation against women highlights their vulnerabilities in digital spaces and calls for comprehensive measures in the protection of their rights and well-being.

In effect, society will begin to unravel the structures designed to enable this kind of exploitation by strengthening legal frameworks; enhancing digital literacy; placing accountability on technology platforms, and creating supportive ecosystems around victims. This responsibility falls not only on governments or organizations but also on every individual, community, especially men and boys, through challenging harmful behaviors, championing gender equality, and thus producing online cultures of respect and accountability.

This shows clearly that things need to change: Women have to participate freely and safely in all types of digital space, free from the fear of exploitation. The road towards a secure future for women with respect to the digital domain will be long and hard, but demanding joint efforts. Every step ahead makes the walk towards equity and justice a little more feasible. It is time to act decisively, together, to ensure that the digital revolution is one of empowerment, not exploitation, for women across India and the world.

References:

1. *Times of India*. (2021). **Deepfake Pornography: The Growing Threat to Women's Privacy in India.**
2. *The Assam Tribune*. (2021). **Cyberbullying and Online Harassment of Women Journalists in Assam.**

3. *The Wire*. (2022). **Doxxing and Its Impact on Women Activists in India.**
4. *The Times of India*. (2020). **Revenge Porn and Image-Based Sexual Abuse in India.**
5. *The Hindu*. (2020). **Digital Violence and Harassment of Women Journalists in Assam.**
6. *Amnesty International India*. (2022). **Online Abuse and Its Impact on Women Activists.**
7. *The Wire*. (2022). **Doxxing and the Challenges Faced by Feminist Voices in India.**
8. *Cyber Peace Foundation*. (2022). **Barriers to Reporting Cyber Harassment in Rural India.**

Role of Women in the Vedic Age

Gitanjali Patgiri

SDP College of Teacher Education, Tihu

The vedic age was a period in ancient India from about 1500-500 BCE when the vedic literature, including the vedas, was composed in India, which are the oldest sacred texts of Hinduism. The Rigveda is the earliest and the most illuminating work of the ancient Aryan in India. Other vedas following the Rigveda, came into existence the three Samhitas of Sama, Yajur and Atharva Veda.

In the vedic age, women enjoyed freedom to the highest degree. They would participate in the performance of sacrifice with men so much that no yajna was considered to be complete without the active participation of women, called 'Ardhangini' for the matter of that.

Many scholarly women were described in the Rigvedic literature such as Vishvavara, Ghosa, Lopamudra, Urvashi and Apala. Yajnavalkya's two wives, Gargi and Maitreyi, were both wise and knowledgeable and they were also respected like deities. A unique aspect of ancient Indian culture was that women were always educated cultured and respected members of society. Some women fulfilled the role of educators and were referred to as 'Sikshikas', certain

Smriti texts recognized women as 'Brahmavadini'. 'Brahmavadini' refers to a category of women who had the right to undergo the Upanayana ceremony, perform fire sacrifices, study the Vedas, and live as mendicants within their household. The women of the vedic age lived simple life of religious devotion, often relying on alms or minimal possessions. 'Brahmavadini' also refers to women who pursued religious studies and ascetic practices while staying within their households.

Sadyobadhu were the another category of women in vedic period who participated in a form of the Upanayana ceremony before marriage. They were educated in vedic mantras, music, dance, and other fine arts, preparing them for both spiritual and cultural roles in society.

In the vedic age, women played an important role in society, including participation in political and intellectual affairs. While their involvement was not as prominent as men's, historical and textual references indicate that women had influence in governance and decision-making. Women were allowed to participate in the Sabha and Samiti, which were important political institutions of the time. Some women were known to express their views and contribute to discussions on governance. Queens, especially the Mahishi, had significant influence in royal affairs. Some queens were regents or even ruled in the absence of a king. Learned women like Gargi and Maitreyi were respected as intellectuals and had influence over philosophical and political debates. Some vedic texts mention women who took part in wars or had military influence. Women of the kshatria class were trained in warfare and could lead in times of crisis. Women in the early vedic period had considerable autonomy in choosing their Spouses (Swayamvara) and managing their households.

The women were free in their decision-making, which indirectly influenced political structures.

Women were considered equal to men in many aspects of life. They had access to education and could study vedas. Besides the study of the vedas, women could read the Mimamsa, the schools of Darshanas.

Women participated in agriculture, weaving and trade. Some women worked as Sikshikas or in other skilled professions.

The Uttar Ramcharit mentions that Maitreyi studied Vedanta along with Lava and Kusha in the ashram of Valmiki and Agastya.

In the vedic age women held a respected position in society, enjoying considerable rights and freedoms, especially in the early vedic period. They were active participants in education, religion, and even politics. Over time, the dominance of men negatively impacted the social status of women.

References :

- 1) Altekar, A.S, The position of women in Hindu civilization, Motilal Banarsidass, 12th edition, 2016
- 2) Altekar, A.S, Education in Ancient India, Gyan Books, 2010
- 3) Rawat, P.L History of Indian Education, Ram Prasad Publication, 2019
- 4) Sharma, Dr. R.N, History and problems of Education in India, Surjeet Publication, 1993

**Empowering Women in Research:
INFLIBNET's SheRNI Program for
Advancing Women's Contributions in
Indian Academia**

¹Niharika Das

²Pranjit Kalita

**¹Alumni, Cotton University, Guwahati, Assam,
ndas4850@gmail.com**

**²Librarian, S D P College of Teachers Education, Tihu,
Assam, Kalitapranjit18@gmail.com**

Abstract:

INFLIBNET (Information and Library Network Centre) launched the SheRNI (She Research Network in India) initiative, a ground-breaking program designed to empower and advance women scholars in India. In an academic research environment where gender inequality has historically ruled, SheRNI aims to give women the tools,

resources, and platforms they need to succeed. INFLIBNET works to overcome important obstacles like finance, mentorship, academic resources, and information access through SheRNI. SheRNI, a premier interdisciplinary database that links female scientists, researchers, and faculty with interdisciplinary collaboration and network opportunities, would close that gap and emerge as the nation's most significant platform for Research Information Management (RIM), benefitting the international research community. By sharing women's research contributions and clustering open-access publishing, the program seeks to strengthen knowledge democracy. The chapter describes how the SheRNI program helps close gender disparities and promote an inclusive research environment in India by examining its role in capacity-building, resource accessibility, and collaborative networking.

Keywords:

INFLIBNET, SheRNI Initiative, Women Empowerment, Gender Equality.

1. Introduction:

India is not an exception to the global problem of women's under-representation in academics and research. Gender discrepancies persist in academic and research fields, particularly in STEM fields (Science, Technology, Engineering, and Mathematics), despite notable progress in women's education. INFLIBNET (Information and Library Network Centre) started the SheRNI (She Research Network in India) effort to rectify this disparity and provide a more welcoming research environment. SheRNI is a cutting-edge platform designed to empower female researchers by giving them the tools, instruction, and connections they need to be

successful in their academic endeavours. The SheRNI is an online Research Information Management (RIM) platform that houses women scholars' work, created by INFLIFNET in India on March 8, 2024, International Women's Day. By providing a means for them to improve their collaboration, exchange knowledge, and access resources, the goal is to further empower women in academics and research. SheRNI's "SheRNI: Women Experts' Database and National Research Network" database provides a comprehensive picture of women researchers, scientists, and faculty members both within and beyond the nation.

With equal access to research resources, funding, and mentorship, SheRNI is made to assist women in all phases of their academic careers, from beginning researchers to seasoned scholars. SheRNI aims to break down historical barriers and advance gender equality in Indian academia by giving women a welcoming environment for research.

This chapter explores the SheRNI initiative in depth, analyzing its objectives, implementation strategies, and the impact it has had on women researchers in India. The chapter also discusses the role of digital platforms, training programs, and mentorship in transforming the landscape of academic research for women.

2. Objectives of the SheRNI:

- * Empowering Women in research
- * Bridging the Gender Gap in academia
- * Promoting Equal Access to Academic Resources
- * Providing Mentorship and Networking Opportunities
- * Enhancing Visibility of Women Researchers

3. Scholarly Resources of SheRNI:

An analysis of INFLIBNET's SheRNI database:

Subject Category	Number of Experts
Agricultural Sciences	4128
Arts & Humanities	12709
Biological Sciences	4269
Chemical Sciences	4231
Engineering and Technology	35792
Medical and Health Science	13195
Physical Sciences	8444
Social Sciences	20906

Table 1: Experts in different subject categories in SheRNI database

Faculty/Scientist: Information about 99,080 scientist/faculty members is available in the database.

Publications: There are 883,679 publications in the database.

Patents: There are 18,020 patents in the database.

4. Implementation of the SheRNI Program:

The SheRNI initiative's effective execution depends on a mix of online resources, educational materials, training courses, and mentorship opportunities. The following are the main strategies used to adopt SheRNI:

4.1 Creation of an Online Platform for Women Researchers:

Women researchers can interact, work together, and access resources via a specialised digital platform offered by the SheRNI initiative. In addition to databases, research repositories, and digital libraries, this platform offers a place for researchers to interact with mentors and peers and share their work. Research Resource Access: By removing the obstacles of restricted institutional access to knowledge, women researchers can now access a vast array of academic content, such as journals, research papers, theses, and books

4.2 Capacity-Building Programs and Workshops:

SheRNI hosts a number of training courses and workshops aimed at improving women's research skills. These courses cover subjects like: Academic Writing and Publishing: Assisting female researchers with the preparation of scholarly articles, the publishing process, and writing. Research Methodology: Educating women about ethical research techniques, data gathering, analysis, and best practices in study design. Digital Research Tools: Teaching women how to use digital tools for project management, literature reviews, and data analysis

4.3 Mentorship and Peer Support:

Through mentorship programs, SheRNI connects up-and-coming female researchers with seasoned scholars and professionals. These mentorship partnerships include advice on career advancement, study design, and overcoming academic obstacles.

The SheRNI platform also promotes peer-to-peer networks, which encourage female researchers to work

together, exchange ideas, and assist one another in their academic and professional endeavours.

5. Impact of the SheRNI Program:

5.1 Empowering Women Researchers:

With 99,080 faculty and scientist registrations, the SheRNI Expert Profession System provides a strong, extensive platform to showcase the competence of its female researchers and make it available for peers and possible partners to benefit from. By doing this, both of these will greatly boost their exposure and networking opportunities, which will help women in the academic community become more recognised, collaborate, and advance their careers.

5.2 Interdisciplinary Collaboration:

SheRNI is interdisciplinary, with a tapestry that fosters idea exchange and symbolises cooperation and effort across a wide range of fields, from the social sciences to the agricultural sciences. It may be demonstrated that creative research methods can improve the ability to tackle challenging issues in a variety of scientific fields.

5.3 Encouraging Open Access:

The focus on open-access publishing and the thorough explanation of the various open-access format types go hand in hand with the movement to increase research information visibility and accessibility. This emphasis on open access may help democratise information and highlight women's research as a means of making a constructive contribution to society.

6. Conclusion:

The She Research Network in India (SheRNI) has the potential to significantly improve research outputs and academia, especially for female researchers. SheRNI may implement breakthroughs in a variety of fields of study while fostering gender diversity through its empowerment programs, collaborative features, and emphasis on open access. SheRNI's effectiveness and reach will be significantly increased in the future by concentrating on internationalisation, institutional integration, diverse material, and utilising emerging technology. Collaboration between academic institutions, the Ministry of Human Resource Development, and UGC is essential to achieving its full potential. Their combined dedication will guarantee SheRNI's broad implementation and influence, eventually cultivating a more dynamic and inclusive research environment in India.

References :

Kathuria, K., & Kaur, A. (2023). Role of UGC- INFLIBNET to enhance Higher Education. *Library Progress (International)*, 43(2), Article 2. <https://doi.org/10.48165/bpas.2023.43.2.6>

Paul, S., Singh, R., Singh, J., & Sharma, D. (2024). She Research Network in India (SheRNI): A Review. *Journal of Data Science, Informetrics, and Citation Studies*, 3(2), Article 2. <https://doi.org/10.5530/jcitation.3.2.13>

SheRNI. (n.d.). Retrieved February 11, 2025, from <https://sherni.inflibnet.ac.in/>

UGC Launches SheRNI for Women Scientists, Faculty Members: Here's Everything You Need to Know—*Times of India*. (n.d.). Retrieved February 11, 2025, from <https://timesofindia.indiatimes.com/education/news/ugc-launches-sherni-for-women-scientists-faculty-members-heres-everything-you-need-to-know/articleshow/108403589.cms>

শিশু সামাজিকীকৰণত আমাৰ দায়িত্ব

পবিত্ৰ নাথ দাস

সভাপতি, পৰিচালনা সমিতি

সুঃ দঃ পাঃ শিঃ শিক্ষণ মহাবিদ্যালয়, টিছ

বৰ্তমান সময়ত দেখা দিয়া অপৰাধপ্ৰৱণতা এক সামাজিক ব্যৰ্থিলৈ ৰূপান্তৰিত হৈছে। প্ৰাপ্তবয়স্ক লোকেই হওক বা শিশুৱেই হওক সকলোৰে মাজত এই প্ৰৱণতা গা কৰি উঠিছে। সমাজখন কোন পিনে গৈ আছে তাক আমি নিজেই অনুধাৱন কৰিব নোৱাৰা হৈছো; অথচ এই সমাজ নামৰ নাওখনৰ আমিবোৰ একো একোজন যাত্ৰী। আমি আমাৰ বিবেকৰ দ্বাৰা পৰিচালিত নহৈ আৱেগৰ বশৱৰ্তী হৈ কামবোৰত লিপ্ত হওঁ। বিবেকহীন সিদ্ধান্ত কেতিয়াও শুদ্ধ হ'ব নোৱাৰে। ই নিজৰ স্বার্থ পূৰণ কৰিলেও সামাজিক স্বার্থ পূৰণ কৰিব নোৱাৰে। সেয়েহে জাতিৰ পিতা মহামানৱ মহাত্মা গান্ধীয়ে কৈছিল যে আমাৰ বিবেক মহামান্য উচ্চতম ন্যায়ালয়তকৈও ওপৰৰ বিচাৰপতি। সেইবাবে আমি বিবেকৰ দ্বাৰা পৰিচালিত হৈ কামত লিপ্ত হ'ব লাগে।

কাম, ক্ৰোধ, লোভ, মোহ আদিয়ে মানুহক স্বার্থপৰ কৰি তুলিছে। আমি আমাৰ সমাজৰ প্ৰতি থকা দায়বদ্ধতাসমূহ পাহৰি গৈছো। কি ভাল কি বেয়া চিন্তা নকৰা হৈছো। কেৱল নিজৰ অভিলাস পূৰণ হ'লেই হ'ল। নিজৰ ইচ্ছা আকাংক্ষা পূৰণ হ'লেই তাক ভাল কাম বুলিব নোৱাৰি। ভাল

কাম হ'ব লাগিলে ই নিজৰ ইচ্ছা পূৰণ কৰাৰ লগে লগে সমাজৰ কোনো অপকাৰ সাধন কৰিব নালাগিব। নিজৰ সন্তুষ্টি লাভ কৰাৰ পিছত যদি সামাজিক অসন্তুষ্টি হয় তেতিয়া তাক ভাল কাম বুলি ক'ব নোৱাৰি।

প্ৰকৃতিপ্ৰেমী ৰুচ'ৱে কৈছিল— 'Every thing is good when it comes from the god, and it is degenerated with the hands of the people.' অৰ্থাৎ সৃষ্টি কৰ্তাৰ পৰা লাভ কৰা সকলো ৰস্তুৰে ভাল, কিন্তু ই মানুহৰ হাতত পৰিছে অপোগামী হয়। তেতিয়াহ'লে আমাৰ সমাজত দেখা দিয়া শিশুৰ অপৰাধ প্ৰৱণতাৰ বাবে আমিবোৰেই দায়ী। আজিৰ সমাজত কিহৰ বাবে শিশুবোৰৰ মাজত অপৰাধ প্ৰৱণতাই দেখা দিছে তাক বিচাৰি উলিয়াই আমি সমাজৰ পৰা ইয়াক নিৰ্মূল কৰিব লাগিব।

আমাৰ সকলোবোৰ থাকিও শিশুবোৰক কিয় শুদ্ধ পথত আগবঢ়াই নিব পৰা নাই ই এক বিচাৰ্য্যৰ বিষয় হৈ পৰিছে। সু-শিক্ষাই শিশুসকলক অপৰাধ প্ৰৱণতাৰ জগতখনৰ পৰা আঁতৰাই আনি তেওঁলোকৰ কোমল মনবোৰ সৰুৰে পৰা সামাজিক কৰি গঢ়ি তুলিব পাৰে। শিশুৰ অপৰাধ প্ৰৱণতাক বাধা দিয়াত আমাৰ সমাজৰ পিতৃ-মাতৃৰ শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীসকলোৰে এক গুৰু দায়িত্ব আছে। আমি আটাইবোৰে যদি মুঠ বান্ধি থিয় হওঁ তেতিয়া শিশুৰ এই অপৰাধ প্ৰৱণতা নামৰ সামাজিক ব্যাধিটো আঁতৰি যাবলৈ বাধ্য হ'ব। আমিবোৰ কেৱল ব্যক্তি স্বার্থতকৈ সামাজিক স্বার্থক আগত ৰাখি কাম কৰি যাব লাগিব।

শিশুৰ সামাজিকীকৰণত শিক্ষকৰ ভূমিকা : শিক্ষকসকল হ'ল শিশুসকলৰ দিশ প্ৰদৰ্শক। বৈদিক যুগৰ গুৰুকুল শিক্ষা ব্যৱস্থাত শিষ্যসকলক গুৰুৱে কিদৰে দায়িত্বশীল ব্যক্তি কৰি গঢ়ি তুলিছিল তাক আমি সকলোৰে জানো। বৰ্তমানৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা শিক্ষকসকলে শিষ্য বা ছাত্ৰক সু-নাগৰিক কৰি গঢ়ি তোলাত বিভিন্ন প্ৰকাৰে সহায় কৰি আহিছে।

শিক্ষকে শিশুৰ অন্ধ চকু মেল খুৱায়। শিক্ষকে শিকোৱা কথাবোৰ শিশুৰ বাবে শিলৰ ৰেখাৰ দৰে, যি কেতিয়াও মোচা নাযায়। গতিকে শিক্ষকেও শিশুক স্বার্থহীনভাৱে জ্ঞান দি সু-নাগৰিক হিচাপে আগবঢ়াই নিয়াত সহায় কৰিব পাৰে। শিক্ষকক সমাজৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ব্যক্তি হিচাপে

গণ্য কৰা হয়। শিক্ষকসকলে সমাজ গঢ়াৰ এক অপৰিহাৰ্য অংগ। গতিকে শিক্ষকসকলে শিশুসকলক সামাজিক শিক্ষা জ্ঞান দি সমাজৰ এক বিশেষ ব্যক্তি হিচাপে আত্ম প্ৰকাশ কৰাত সহায় কৰিব পাৰে। শিক্ষকসকলে নিজেই সামাজিক ব্যক্তি হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা হৈ শিশুসকলক তেওঁৰ পথেৰে আগুৱাই নিয়াত সহায় কৰিব লাগে।

শিশুৰ সামাজিকীকৰণত বিদ্যালয়ৰ ভূমিকা : বিদ্যালয় হ'ল জ্ঞানৰ মন্দিৰ। সভ্যতা সংস্কৃতি সংৰক্ষণৰ এক অপৰিহাৰ্য মাধ্যম হ'ল বিদ্যালয়। বিদ্যালয়ত গ্ৰহণ কৰা শিক্ষাৰ জৰিয়তে আমাৰ শিশুসকলে আমাৰ পুৰণি সভ্যতা, সংস্কৃতি আৰু ইতিহাসৰ উপযুক্ত জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰে।

শিশুৰ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত বিদ্যালয়সমূহৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। সেইবাবে ড° ডি এচ কোঠাৰীয়ে বিদ্যালয়সমূহৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে কৈছিল— 'The destiny of India is now being shaped in her classrooms' অৰ্থাৎ ভাৰতবৰ্ষৰ জাতীয় জীৱনৰ ভৱিষ্যৎ তথা সৌভাগ্য গঢ়ি উঠিছে শ্ৰেণী কোঠাৰ ভিতৰত।

শিশুসকলৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত বিদ্যালয়ে মূলতঃ তলত দিয়া ধৰণে সহায় কৰে

(1) 'Education is like a lamp in a dark house' এই আনুষ্ঠানিক শিক্ষা আমি শ্ৰেণী কোঠাৰ জৰিয়তে শিকিব পাৰো। বিদ্যালয়ে শিশুৰ সৰ্বাংগীন বিকাশত সহায় কৰে।

(2) বিদ্যালয়ে শিশুসকলক জাতীয়বোধৰ শিক্ষা প্ৰদান কৰে। 'Feeling of oneness' অৰ্থাৎ আমি মানুহ হিচাপে যে এক আৰু এই সংহতি ৰক্ষা কেনেকৈ কৰিব লাগে সেই সম্পৰ্কে শিশুৱে শ্ৰেণীকোঠাত জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰে।

(3) বিদ্যালয়ে শিশুসকলক নৈতিক শিক্ষাৰ জ্ঞান দি ভৱিষ্যৎ এজন সু-নাগৰিক হোৱাত সহায় কৰে।

(4) জাতি এটাৰ কলা, কৃষ্টি, সংস্কৃতি আদি সকলোবোৰ ধাৰণা শিশুসকলে শ্ৰেণীকোঠাত গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

(5) বিদ্যালয়ে শিশুসকলক কেনেকৈ আত্ম নিৰ্ভৰশীল হ'ব পাৰি

সেই সম্বন্ধে জ্ঞান দিয়ে যাতে ভৱিষ্যতে জীৱনত কোনো সমস্যাৰ সৃষ্টি নহয়।

(6) গণতান্ত্ৰিক প্ৰমূল্যবোধ সম্পৰ্কত বিদ্যালয়ে শিশুসকলক এক সম্যক জ্ঞান দিয়ে যাতে শিশুসকলক গণতান্ত্ৰিক চিন্তাধাৰাৰে উদ্বুদ্ধ হৈ দেশসেৱাত ভৱিষ্যৎ নিজকে নিয়োগ কৰিব পাৰে।

শিশু সামাজিকীকৰণত সমাজৰ ভূমিকা : শিশুৰ সামাজিকীকৰণত সমাজৰ ভূমিকা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। সমাজ অবিহনে মানৱ জাতি জীয়াই থাকিব নোৱাৰে। মানুহৰ অন্তৰত প্ৰতিভা শক্তি নিহিত হৈ আছে যাৰ দ্বাৰা আমি আমাক ব্যক্তিগত জীৱন গঢ়াৰ উপৰিও সামাজিক দায়বদ্ধতাৰ দ্বাৰা মানৱ জাতিক উচ্চ স্থানত বহুৱাব পাৰো। আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থাত যদি মানৱীয় প্ৰমূল্যবোধক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া নাযায় তেতিয়া আমি এখন সুন্দৰ সমাজ বিচাৰি নাপাম।

আজি আধুনিক সমাজ প্ৰক্ৰিয়াই শিশুসকলক কোন পথে পৰিচালিত কৰিছে তাক আমি সকলোৱে জানো। আজিৰ সমাজখনত এক ভয়াৱহ পৰিস্থিতিয়ে গা কৰি উঠিছে। এনে স্থলত আমি হাত সাবটি বহি থাকিলে সমাজখন যে এদিন পংগু হৈ যাব কেইটো ধূৰুপ। সেয়েহে আমাৰ সমাজে এই শিশুসকলক মানৱ দৰদি শিক্ষাৰ প্ৰতি অনুপ্ৰাণিত কৰিব লাগে।

আমাৰ সমাজখন এখন দাপোণ স্বৰূপ। এই দাপোণত আমি আমাৰ সমাজৰ সভ্যতা, সংস্কৃতি আদি সকলোবোৰ দেখিবলৈ পাওঁ। আমি শিশুসকলক সৰুৰে পৰা সামাজিক জ্ঞান উপলব্ধি কৰিবলৈ সমাজে তলত দিয়া ধৰণে সহায় কৰিব পাৰে-

(1) আমাৰ সমাজে শিশুসকলক প্ৰথমে প্ৰমূল্যবোধৰ শিক্ষা দিয়াৰ বাবে চেষ্টা কৰিব লাগিব। ব্যক্তি স্বাধীনতা আৰু সামাজিক স্বাধীনতাৰ বিষয়ে শিশুসকলক ভালদৰে শিক্ষা দিব লাগিব। তেতিয়াহে শিশুসকলে সমাজ কি সামাজিকীকৰণ কি এই আটাইবোৰ স্পষ্টভাৱে বুজি পাব।

(2) আজি আমাৰ শিশুসকলৰ মাজত যেন ভাতৃত্ববোধৰ অভাৱ হৈছে। এই ভাতৃত্ববোধৰ অনুভূতি ঘূৰাই অনাত আমাৰ সমাজে আগভাগ ল'ব লাগিব। ভাতৃত্ববোধ অবিহনে কোনো এখন সমাজ আগবাঢ়িব নোৱাৰে।

আমি ইজনে সিজনক বুজি পোৱা হ'ব লাগিব। আনৰ সুখ আৰু দুখত সমভাগী হ'লেহে এখন সুস্থ সমাজ গঢ় লৈ উঠিব। গতিকে শিশুসকলক ভাতৃত্ববোধৰ জ্ঞান দি সমাজখনে আগবঢ়াই নিব লাগিব। নহ'লে আমি সামাজিকভাৱে পংগু হৈ যাম।

(3) এক চেতনাত্মকবোধ (Feeling of oneness) চিন্তাৰে শিশুসকলক উদ্বুদ্ধ কৰাব লাগিব। মানৰ জাতি হিচাপে যে আমি এক তাৰ দায়বদ্ধতা জ্ঞান সমাজৰ পৰা শিশুসকলে লাভ কৰিব লাগে। সমাজৰ বিকাশ সাধন হ'ব।

(4) সমাজে শিশুসকলক সহনশীলতা গুণৰ অধিকাৰী হোৱাত সহায় কৰিব লাগিব। শিশুসকলক পাৰস্পৰিক আচৰণ জ্ঞানৰ শিক্ষাও সমাজে দিব পাৰে।

(VI) সমাজে সংকীৰ্ণতা মনোভাৱ যেনে কু-সংস্কাৰ, জাতিভেদ, উচ্চ-নীচ, ধনী-দুখীয়া আদি শিশুৰ মনৰ পৰা আঁতৰাই আমি সকলোৱে যে এক এই জ্ঞানৰ দ্বাৰা শিশুসকলক আগবঢ়াই নিব লাগিব।

শিশুৰ সামাজিকীকৰণত পিতৃ-মাতৃৰ ভূমিকা : আজিৰ ব্যক্তিবাদী সমাজত শিশুক সামাজিকীকৰণ কৰাত পিতৃ-মাতৃৰ ভূমিকা যথেষ্ট। কিন্তু বৰ্তমান সমাজত আমাৰ বহুতো পিতৃ-মাতৃয়ে ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক সামাজিক বাতাবৰণৰ পৰা আঁতৰাই আনিবলৈ চেষ্টা কৰে। তেওঁলোকে ভাবে যে ল'ৰা-ছোৱালীৰ ভৱিষ্যৎ ভাল কৰিবলৈ তেওঁলোকক ঘৰতে আবদ্ধ কৰি ৰাখি পঢ়া শুনাতেহে মন দিয়াব লাগিব। নহ'লে এই প্ৰতিযোগিতামূলক জগতখনত কৰবাত হেৰাই যাব। সেইবাবে আজি বহুত শিশুৱে ওচৰ-চুবুৰীয়াৰ শিশুৰ লগত মিলা-মিছা নকৰি মাক-দেউতাকৰ লগতে দিনবোৰ কটাই দিয়ে। তেওঁলোকৰ মতে ঘৰ আৰু শ্ৰেণীকোঠাতে থাকি ভৱিষ্যৎ জীৱন গঢ়ি ল'ব লাগে। সমাজ বুলি তেওঁলোকৰ কোনো ধাৰণা নাই। কাৰণ এই ধাৰণাটো তেওঁলোকে পিতৃ-মাতৃৰ পৰা পোৱা নাই। ফলত স্বাৱলম্বী হৈ তেওঁলোকে ব্যক্তিগত সুখ আহৰণতহে ব্যস্ত থাকে। আনৰ দুখতো যে কান্দিব জানিলে সুখ পায় এই কথা মনলৈ নাহে। ফলত সমাজখন ব্যক্তিকেन्द्रিক হৈ যায়। সমাজ আৰু ব্যক্তি এটা মুদ্ৰাৰ দুফাল।

এটাক এৰি আনটো থাকিব নোৱাৰে।

সেয়েহে পিতৃ-মাতৃৰ ওপৰত আমাৰ শিশুসকলক সামাজিক বাতাবৰণৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত কৰাৰ দায়িত্ব আহি পৰিছে। এটা জাতি কিমান আগবঢ়া সেই কথাটো নিৰ্ভৰ কৰে জাতিটো সামাজিক, সাংস্কৃতিকভাৱে কিমান উন্নত তাৰ ওপৰত। আজিৰ সমাজত বিশৃংখলতাই দেখা দিয়াৰ মূল কাৰণ হ'ল আমাৰ ব্যক্তিবাদী চিন্তাধাৰা। নিজে কিধৰণে সুখত থাকি জীৱন ধাৰণ কৰিব পাৰো তাৰ চিন্তাত আমি দিনবোৰ কটাই দিওঁ। অইনৰ কথা চিন্তা কৰাৰ আমাৰ আহৰি নাই। ফলত যিসকল বঞ্চিত হৈছে তেওঁলোকৰ প্ৰতিবাদী কণ্ঠই জাঙুৰ খাই উঠে। জীয়াই থকাৰ মৌলিক অধিকাৰ এই সমাজখনৰ সকলোৰে আছে। সেয়েহে আমাৰ পিতৃ-মাতৃ সকলোৰে গুৰু দায়িত্ব আহি পৰিছে। আমি আমাৰ ল'ৰা-ছোৱালীবোৰক সামাজিকভাৱে বলবান হ'বলৈ শিক্ষা দিব লাগে। সামাজিক বাতাবৰণৰ দ্বাৰা শিশুসকলক প্ৰভাৱান্বিত কৰিব লাগে যাতে তেওঁলোকে পঢ়ি শুনি ভৱিষ্যতে নিজৰ উন্নতি কৰাৰ লগতে সমাজতো অৰিহণা যোগায়। তেতিয়াহে এখন সুস্থ সবল সমাজ গঢ়ি উঠিব আৰু আমি অইনৰ আগত মূৰ দাঙি থিয় হ'ব পাৰিম।

গতিকে বৰ্তমান পৰিৱেশত শিশুৰ সামাজিকীকৰণত আমাৰ জ্যেষ্ঠসকলৰ যথেষ্ট কৰণীয় আছে। বিদ্যালয়, শিক্ষক, পিতৃ-মাতৃ, ওচৰ-চুবুৰীয়া আমি সকলোৰে এই দেৱশিশুৰ মনত একাত্মবোধৰ জ্ঞান দিয়াৰ চেষ্টা কৰিব লাগে। একাত্মবোধে শিশুৰ জাতীয় চেতনা বৃদ্ধি কৰে আৰু জাতীয় চেতনা বৃদ্ধি হ'লেহে সমাজ বা দেশ দোপত দোপে উন্নতিৰ পিনে আগবাঢ়ি গৈ থাকে। গতিকে এই কোমল অৱস্থাতে শিশুসকলক একাত্মবোধৰ জ্ঞানেৰে প্ৰভাৱান্বিত কৰি ভৱিষ্যতে এজন সুস্থ-সবল নাগৰিক হিচাপে মূৰ দাঙি থিয় হ'বলৈ আমি অগ্ৰজ সকলে অগ্ৰণি ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যলৈ মহিলা ঔপন্যাসিকাৰ অৱদান

ড° কৰুণা পাঠক

মুৰব্বী, অসমীয়া বিভাগ

বাসুগাঁও মহাবিদ্যালয়

Email : karunapathak36@gmail.com

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যই প্ৰায় ছয়কুৰি বছৰ কাল অতিক্ৰম কৰিলে। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ প্ৰথম বীজটো অংকুৰিত হৈছিল 'মিছনেৰী' বা 'অৰুণোদয়' যুগত। পঞ্চাশৰ দশকৰ আৰম্ভণিতে 'অৰুণোদয়' কাকতত প্ৰকাশ পোৱা জন বানিয়ানৰ 'Pilgrim's progress' ৰ নাথান ব্ৰাউনে কৰা অসমীয়া অনুবাদ 'জাত্ৰিকৰ জাত্ৰা'ৰ জৰিয়তে পাঠকে উপন্যাস নামৰ কথাশিল্পৰ সৈতে প্ৰথম পৰিচয় হয়। ১৮৫০ চনৰ পৰা ১৮৮৫ চনলৈকে মিছনেৰী লেখকৰ লগতে অসমীয়া লেখকৰ হাতত উপন্যাস হিচাপে ৰচনা কৰা কাহিনী প্ৰকাশ পাইছে যদিও ইবোৰত উপন্যাসৰ লক্ষণ বিকশিত হোৱা নাই। তথাপিটো ক'ব লাগিব এইখিনি আছিল অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰস্তুতি পৰ্ব। অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰস্তুতি পৰ্বতে মিছনেৰী লেখিকা শ্ৰীমতী গাৰ্ণীয়ে 'ফুলমণি আৰু কৰুণা' বাংলা ভাষাৰ পৰা অসমীয়ালৈ অনুবাদ

কৰি উলিয়াই। এইখিনি সময়তে ১৮৮৪ খ্ৰীষ্টাব্দত অসমীয়া লেখিকা পদ্মাবতী দেৱী ফুকননীয়ে 'সুধৰ্মাৰ উপাখ্যান' ৰচনা কৰে।

অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰস্তুতি পৰ্বৰ প্ৰায় চল্লিছ বছৰ পিছত অসমীয়া উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰখনত প্ৰথম মহিলা ঔপন্যাসিকা হিচাপে আত্মপ্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰে 'বীণা' (১৯২৬) 'বেমেজালি' (১৯৩৪) উপন্যাসৰ প্ৰণেতা স্নেহলতা ভট্টাচাৰ্যহি। তাৰ পিছতে চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানীয়ে ১৯৩৭ খ্ৰীষ্টাব্দত 'পিতৃভিষ্ঠা' উপন্যাস ৰচনা কৰে। ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ আগলৈকে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত মহিলাৰ অৱদান তেনেই নগণ্য। কিন্তু ভাৰত স্বাধীন হোৱাৰ পিছৰে পৰা অসমীয়া উপন্যাসৰ সংখ্যা বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিলে। আনকি উপন্যাসৰ বিষয়বস্তু আৰু উপস্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত ভিন্ন হৈ পৰিল। অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ ইতিহাসত এই কথা প্ৰমাণিত হৈছে যে স্বাধীনতাৰ পিছৰে পৰা অসমৰ সমাজ, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক, শৈক্ষিক আদি অনেক দিশৰ পৰিবৰ্তন হৈছে। আনকি গুৱাহাটীক কেন্দ্ৰ কৰি নগৰৰ দ্ৰুত সম্প্ৰসাৰণ, ঔদ্যোগিক বিকাশ, বৈজ্ঞানিক ভাৱধাৰা আদিয়ে সমাজ জীৱনৰ ওপৰত যথেষ্ট প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে। এনে এক পৰিবৰ্তিত সমাজ জীৱনৰ মাজত ঔপন্যাসিকসকলে উপন্যাস লিখাৰ কাৰণে এক বিস্তৃত পটভূমি বিচাৰি পাইছিল।

উত্তৰ স্বাধীনতা কালৰ মহিলা ঔপন্যাসিকাৰ ভিতৰত প্ৰথমে নাম ল'ব পাৰি হিৰণ্যময় দেৱীৰ। তেওঁৰ 'জীৱন সংগ্ৰাম' (১৯৫৬) উপন্যাসখনে প্ৰথম গ্ৰন্থৰূপত প্ৰকাশিত মহিলা লেখিকাৰ উপন্যাস। উপন্যাসখনত অংকিত হৈছে নাৰী নিৰ্যাতনৰ এখন চিত্ৰ। এইখন উপন্যাসৰ দৰে 'যুগৰ যাত্ৰী' (১৯৬০) আৰু 'এমুঠি আবিৰৰ ৰং' উপন্যাস দুখনতো নাৰী নিৰ্যাতন লগতে নাৰী জাগৰণৰ প্ৰচেষ্টা পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়। ঔপন্যাসিকাই অতি সৎ সাহসেৰে পুৰুষ প্ৰধান সমাজখনৰ পুৰুষৰ অবিচাৰ, অত্যাচাৰৰ তীব্ৰ সমালোচনা উপন্যাসকেইখনত দাঙি ধৰিছে।

শুচিব্ৰতা ৰায় চৌধুৰীৰ 'বা-মাৰলি' (১৯৫৮) উপন্যাসখনত দুহাল যুৱক-যুৱতীৰ প্ৰেম কাহিনী অংকন কৰিছে যদিও কাহিনী অংকনত কোনো নতুনত্ব নাই। আনকি চৰিত্ৰ সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰতো ঔপন্যাসিকগৰাকীয়ে কৃতকাৰ্যতা

লাভ কৰা নাই। উপন্যাসখনত অপ্ৰয়োজনীয় দৃশ্য আৰু পৰিস্থিতিৰ সমাৱেশ হৈছে।

কুৰি শতিকাৰ সপ্তম দশকত ৰচনা কৰা প্ৰণীতা দেৱীৰ এখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস হৈছে ‘ধনশিৰিৰ উচুপনি’ (১৯৬১)। ধনশিৰি নামৰ গাঁও এখনৰ পটভূমিত উপন্যাসখনৰ কাহিনীবস্তু নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। উপন্যাসখনত ধনশিৰি গাঁওখনৰ সংগ্ৰামী জীৱন লেখিকাই অংকন কৰিব বিচাৰিছে যদিও সি স্পষ্ট ৰূপত ফুটি উঠা নাই। অৱশ্যে চৰিত্ৰ অংকনৰ ক্ষেত্ৰত উপন্যাসিকাই দক্ষতা দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে।

কুৰি শতিকাৰ সপ্তম দশকত আত্মপ্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা কবি, গল্পকাৰ, উপন্যাসিকা প্ৰবীণা শইকীয়াৰ প্ৰথম উপন্যাস হৈছে ‘উত্তৰায়ণ’ (১৯৬৭)। পৰবৰ্তী তেওঁ ‘সিংহ দুৱাৰ’ (১৯৮২) আৰু ‘শুকুলা ঘোঁৰা’ নামৰ আন দুখন উপন্যাস ৰচনা কৰে। একেটা দশকতে উপন্যাসিকা হিচাপে আত্মপ্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা কেইগৰাকীমান আগশাৰীৰ উপন্যাসিকা হ’ল- নিৰুপমা বৰগোহাঞি, নীলিমা দত্ত, মামণি বয়ছম গোস্বামী আদি। উল্লেখযোগ্য যে এই কেইগৰাকী লেখিকাৰ উপন্যাসৰ মাজত নাৰী মনস্তত্ত্ব ভাৱধাৰা প্ৰকাশ পাইছে।

নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ ‘এজন বুঢ়া মানুহ’ (১৯৯৬) অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যলৈ এক অনবদ্য সংযোজন। বৃদ্ধ বিজয় ভঁৰালীৰ নিঃসংগতাৰ বেদনাসিক্ত কাহিনীয়ে বিশেষকৈ উপন্যাসখনত স্থান দখল কৰিছে। লেখিকাই গতানুগতিকভাৱে এটা কাহিনীৰ সৃষ্টি নকৰি যুগৰ পৰিবৰ্তিত পৰিস্থিতি আৰু পৰিৱেশত এজন বুঢ়া মানুহৰ মনৰ অন্তৰ্দ্বন্দ্ব আৰু পুঞ্জীভূত বেদনাৰে ভাৰাক্ৰান্ত বাৰ্ষিক্যক নিখুঁটভাৱে দাঙি ধৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। (বৰুৱা, প্ৰদীপ কুমাৰ : সাহিত্য সন্দৰ্শন, পৃঃ ২১০) ‘দিনৰ পাছত দিন’ (১৯৬৮) উপন্যাসখনত এগৰাকী বিবাহিতা নাৰী অনুৰ দাম্পত্য জীৱনৰ কৰুণ চিত্ৰ অংকিত কৰিছে। উপন্যাসখনত অনুৰ মানসিক সংঘাত আৰু ঘৰুৱা পৰিৱেশৰ চিত্ৰ সুন্দৰভাৱে ৰূপায়িত কৰিছে। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ আবাসিক অঞ্চলৰ পটভূমিত ৰচনা কৰা বৰগোহাঞিৰ এখন উপন্যাস হ’ল ‘অন্তঃস্ৰোতা’ (১৯৬৮)। মানৱ মনৰ বিভিন্ন অভিব্যক্তি প্ৰকাশ

কৰাৰ ক্ষেত্ৰত উপন্যাসখনৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা আছে। 'সামান্য অসামান্য' (১৯৭১) উপন্যাসখনত বৰগোহাঞিয়ে 'দিনৰ পাছত দিন' উপন্যাসখনৰ এক বিপৰীতধৰ্মী চিত্ৰ অংকন কৰিছে। দুগৰাকী শিক্ষিতা গাভৰু মানসী আৰু পূৰ্ণিমাক কেন্দ্ৰ কৰি 'কেকটাচৰ ফুল' উপন্যাসখন ৰচনা কৰা হৈছে। বৰ্তমান আমাৰ সমাজত ল'ৰা-ছোৱালীৰ কোনো মতামত নোলোৱাকৈ অভিভাৱকে ল'ৰা-ছোৱালীৰ বিয়াৰ দিন ঠিক কৰে। উপন্যাসখনত পূৰ্ণিমাৰ সৈতে হৰিশ বৰদলৈৰ পুত্ৰ ৰাজীৱৰ বিয়াৰ প্ৰাৰম্ভিক প্ৰস্তুতি, পূৰ্ণিমা আৰু মানসী দুয়ো বায়েক ভনীয়েক হৰিশ বৰদলৈৰ ঘৰলৈ অহা-যোৱা, পূৰ্ণিমাৰ পৰিৱৰ্তে মানসীক ৰাজীৱৰ মাক দেউতাক আৰু ৰাজীৱে পচন্দ কৰা, ৰাজীৱক মানসীৰ প্ৰত্যাখ্যান, মানসীৰ বান্ধবী ললিতালাল ককায়েকৰ লগত পূৰ্ণিমাৰ বিয়া, মানসীৰ আন্তিমূলক অভিমান আদি দিশ উপন্যাসখনত উপস্থাপিত হৈছে। উপন্যাসখনত নাৰীৰ মনস্তাত্ত্বিক দিশ সুন্দৰভাৱে ৰূপায়িত হৈছে। 'ভৱিষ্যতৰ ৰঙা সূৰ্য্য' (১৯৮০) নামৰ উপন্যাসখনত যুৱ মানসিকতা আৰু মাৰ্ক্সীয় সমাজ ব্যৱস্থাৰ ৰূপ অংকন কৰিছে। উপন্যাসখনত প্ৰেম আৰু ভাবাবেগৰ অৱস্থা অতি প্ৰকট হৈ উঠিছে। মুঠতে সমাজ উন্নয়নৰ এগৰাকী দায়বদ্ধ লেখিকা হিচাপে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ এখন সুকীয়া আসন আছে।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত এগৰাকী সুপ্ৰতিষ্ঠিত মহিলা ঔপন্যাসিকা হ'ল নীলিমা দত্ত। দত্তৰ প্ৰথম উপন্যাসখন হৈছে 'আকাশবন্তি' (১৯৬৭)। তেওঁৰ উপন্যাসৰাজিৰ ভিতৰত এইখনেই হৈছে শ্ৰেষ্ঠ উপন্যাস। বিভূতি বৰুৱাৰ সুদীৰ্ঘ কালৰ মূৰত আত্মপ্ৰকাশ কৰাৰ খবৰেৰে উপন্যাসখনৰ কাহিনীৰ বাট চুঙোৱা হৈছে আৰু অধ্যাপক অজিৎ শইকীয়াৰ সৈতে আকাশবন্তিৰ বিয়া হোৱাৰ যোগেদি উপন্যাসখনৰ সামৰণি মাৰিছে। উপন্যাসখনত অংকিত উপকাহিনীবোৰে কাহিনীৰ জটিলতা বৃদ্ধি কৰিছে। অধ্যাপক অজিৎ শইকীয়া আৰু আকাশবন্তিৰ মাজত গঢ়ি উঠা প্ৰণয়, সি অকল ৰমন্যাসিক ধ্যান ধাৰণাৰে সিন্ত নহয়। ই বাস্তৱবাদী আৰু প্ৰগতিবাদী চিন্তাৰ বাহক হিচাপে দেখা দিছে।

দত্তৰ দ্বিতীয় উপন্যাস 'শৈল শিখৰত' (১৯৬৯) পিতৃ-মাতৃহীনা

পৰীৰ শৈশৱ কালৰ স্মৃতি বিজড়িত কাহিনী অংকিত হৈছে। উপন্যাসখনৰ কাহিনী বিন্যাসত পৰিৱেশৰ বিস্তৃতি নাই যদিও গ্ৰাম্য পৰিৱেশ অতি জীৱন্ত আৰু বাস্তৱসন্মত হৈ উঠিছে। মানৱ জীৱনৰ অসহায়তা, মানুহৰ জীয়াই থকাৰ দুৰ্বাৰ সংগ্ৰাম, স্বাৰ্থপৰতা আৰু নীচতা —এইবোৰ কথাৰ ওপৰত উপন্যাসখনত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। (কটকী, প্ৰফুল্ল, : স্বৰাজোত্তৰ অসমীয়া উপন্যাস সমীক্ষা, পৃঃ ১৯১)

আধুনিক অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ এগৰাকী প্ৰতিষ্ঠিত আৰু উজ্বল প্ৰতিভাশালী মহিলা ঔপন্যাসিকা হ'ল মামণি ৰয়ছম গোস্বামী। অসমীয়া উপন্যাসৰ বিকাশ-বিস্তৃতি আৰু গতিবেগ দান কৰাত গোস্বামীৰ দান নিঃসন্দেহে অবিস্মৰণীয়। মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ প্ৰথম উপন্যাস হৈছে 'চেনাবৰ সোঁত' (১৯৭২)। ১৯৬৮ চনৰ বিহু সংখ্যাত অসমবাণী কাকতত এই উপন্যাসখন প্ৰকাশ হৈছিল। কাশ্মীৰৰ চীনাৰ নদীৰ ওপৰত দলং নিৰ্মাণ কৰা অৱস্থাত শিবিৰত বসবাস কৰা বনুৱাসকলৰ জীৱনধাৰাক লৈ এই উপন্যাসখন ৰচনা কৰা হৈছে। শোষিত বণিক শ্ৰেণীৰ দুখ-দুৰ্দশাপূৰ্ণ জীৱনৰ বাস্তৱ ছবি উপন্যাসখনত অংকিত হৈছে। উপন্যাসখনত নাৰী-পুৰুষ উভয়ৰে দুখ-দুৰ্দশাপূৰ্ণ আৰু নিৰ্যাতনৰ ছবি অংকিত হ'লেও লেখিকাই নাৰী নিৰ্যাতন আৰু তেওঁলোকৰ নিৰুপায়ৰ চিত্ৰখন অংকনতহে বেচি গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে।

বনুৱা নৰ-নাৰীসকলৰ সংসাৰ পতাৰ ৰঙীন স্বপ্ন, তেওঁলোকৰ দৈহিক মিলন আদি কথাবোৰ লেখিকাই মানৱতাৰ দৃষ্টিভংগীৰে চাই তাক পবিত্ৰ বুলি অভিহিত কৰিছে। সমাজ সচেতন মনৰ পৰিচয় উপন্যাসখনত বিদ্যমান।

পবিত্ৰ তীৰ্থস্থান বৃন্দাবনৰ পটভূমিত ৰচিত মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' (১৯৭৬) অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰে এখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস। সৌদামিনীৰ কৌতুহলী মনৰ অন্বেষণেই উপন্যাসখনৰ মূল বিষয়বস্তু। হিন্দু সমাজৰ পবিত্ৰ ধৰ্মানুষ্ঠান ব্ৰজধামৰ গুণ গৰিমা উপন্যাসখনত প্ৰকাশ পোৱাৰ লগতে তাৰ অমানৱীয় ৰূপটোও ফুটি উঠিছে। বৈধব্য জীৱনৰ নিৰাপত্তাহীনতা, ব্যভিচাৰ আদি দিশবোৰ উপন্যাসখনৰ মাজত বিদ্যমান। তেওঁৰ প্ৰথম উপন্যাসৰ দৰে এই উপন্যাসখনতো নাৰীৰ বিষাদভৰা জীৱনৰ

ছাঁ আছে। ১৯৭৬ চনৰ 'নীলাচল' কাকতৰ বিহু সংখ্যাত প্ৰকাশিত আৰু ১৯৮০ চনত কিতাপ আকাৰে প্ৰকাশিত মামণি বয়ছম গোস্বামীৰ তৃতীয় উপন্যাসখন হৈছে 'অহিৰণ'। মধ্য প্ৰদেশৰ অহিৰণ নদীৰ একুৰাডেক্ট নিৰ্মাণ কাৰ্যত লিপ্ত এদল লোকৰ জীৱনৰ সৰু সৰু ঘটনাক লৈ উপন্যাসখনৰ কাহিনীবস্তু নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। সাই নদীৰ একুৰেডেক্ট নিৰ্মাণ কাৰ্যত জড়িত বনুৱাসকলৰ বধিত জীৱনক লৈ ৰচনা কৰা মামণি বয়ছম গোস্বামীৰ এখন অন্তিম উপন্যাস হ'ল 'মামৰে ধৰা তৰোৱাল' (১৯৮০)। বনুৱাসকলৰ ধৰ্মঘটৰ নিস্ফল ৰূপটো ইয়াত প্ৰতিফলিত হৈছে। বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্যৰ 'প্ৰতিপদ' উপন্যাসৰ লগত এই উপন্যাসখনৰ সাদৃশ্য পৰিলক্ষিত হ'লেও গোস্বামীয়ে স্বকীয় ধ্যান-ধাৰণাৰে উপন্যাসখন ৰচনা কৰিছে। উপন্যাসখনত মানৱতাবাদী ভাৱধাৰা পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়।

উত্তৰ স্বাধীনতা কালৰ অসমীয়া উপন্যাসৰ পথাৰখন অতি বিশাল। ইয়াত অসমীয়া উপন্যাসৰ প্ৰস্ফুটি পৰ্বৰ পৰা কুৰি শতিকাৰ অষ্টম দশকলৈ অসমীয়া মহিলা ঔপন্যাসিকাৰ উপন্যাসৰ ওপৰত পৰিচয় কৰি দিয়াৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। অৱশ্যে নিৰুপমা বৰগোহাঞি, মামণি বয়ছম গোস্বামী আদি ঔপন্যাসিকাই একবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম দশকলৈ উপন্যাস ৰচনা কৰাৰ ধাৰাবাহিকতা অক্ষুণ্ণ ৰাখিছে। ইয়াৰ উপৰিও কুৰি শতিকাৰ অষ্টম দশকৰ পিছত অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ অৰিহণা আগবঢ়োৱা কেইগৰাকীমান মহিলা ঔপন্যাসিকা হ'ল ড° ৰীতা চৌধুৰী, অনুৰাধা শৰ্মা পূজাৰী, স্বৰ্ণ বৰা, অৰুণা পটঙ্গীয়া কলিতা আদি। এই সকল লেখিকাই নতুন নতুন বিষয়বস্তুৰে উপন্যাস ৰচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাসৰ সমৃদ্ধি আৰু বিকাশত অৰিহণা যোগাই আহিছে।

একবিংশ শতিকাৰ প্ৰথম দুটা দশকত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা ঔপন্যাসিকাৰ সংখ্যা ক্ৰমে বৃদ্ধি পাইছে। মনালিছা শইকীয়া, মণিকুন্তলা ভট্টাচাৰ্য, জয়শ্ৰী গোস্বামী মহন্ত, ড° মালিনী, গীতালি বৰা, প্ৰাৰ্থনা শইকীয়া, ৰশ্মিৰেখা ভূঞা, জুৰি শইকীয়া, ৰুদ্ৰাণী শৰ্মা, নন্দিতা দেৱী আদি কেবাখনো জনপ্ৰিয় উপন্যাস পাঠক সমাজৰ হাতত তুলি দি অসমীয়া

উপন্যাসৰ জয়যাত্ৰা অব্যাহত ৰাখিছে। ই অসমীয়া উপন্যাসৰ বাবে শুভ
লক্ষণ।

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১। ঠাকুৰ, নগেন (সম্পাঃ)। এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস।
জ্যোতি প্ৰকাশ, গুৱাহাটী -১।
প্ৰকাশ ২০০০। মুদ্ৰিত।
- ২। দেৱী, মীৰা । অসমীয়া উপন্যাসত নাৰীবাদ। লোকায়ত
প্ৰকাশন, গুৱাহাটী।
প্ৰকাশ ১৯৯৬। মুদ্ৰিত।
- ৩) শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ । উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস। ষ্টুডেন্টচ্
ষ্ট্ৰ'ব'চ, গুৱাহাটী - ১।
প্ৰকাশ ১৯৯৫। মুদ্ৰিত।
। অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা। সৌমাৰ প্ৰকাশ,
গুৱাহাটী। প্ৰকাশ ১৯৯২। মুদ্ৰিত।
। অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা। সৌমাৰ
প্ৰকাশ, গুৱাহাটী।
প্ৰকাশ ২০০৭। মুদ্ৰিত।
- ৫। পাঠক, কৰুণা । কুৰি শতিকাৰ নৱম দশকৰ অসমীয়া উপন্যাস।
পাণ্ডুজন্ম বুক্চ
গুৱাহাটী ২১। মুদ্ৰিত।

ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “অন্তৰীপ”ত নাৰীবাদী চেতনা : এক অধ্যয়ন

কংকণ পাটোৱাৰী

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ

তামুলপুৰ মহাবিদ্যালয়, তামুলপুৰ

Email :kankanpatowary7@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ :

নাৰীবাদৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ হৈছে Feminism। ইংৰাজী Feminism শব্দটো আহিছে ফৰাচী শব্দ Femme ৰ পৰা। যাৰ অৰ্থ হৈছে Women। Feminism শব্দটি প্ৰথমে ইংৰাজীত ১৮৫০ খৃঃত ব্যৱহৃত হৈছিল। সময়ে সময়ে Feminism বা নাৰীবাদৰ সংজ্ঞা বা বৈশিষ্ট্য বিভিন্নজনে বিভিন্ন ধৰণে দিয়া দেখা যায়। কিন্তু প্ৰকৃততে নাৰীবাদৰ সংজ্ঞা কি? ইয়াৰ লক্ষণে বা কি? নাৰীবাদ মানে পুৰুষ বিৰোধী নহয়। অথবা পুৰুষৰ বিৰুদ্ধাচাৰণ কৰাও নহয়। নাৰীবাদ হৈছে পুৰুষতন্ত্ৰৰ বিৰোধী। নাৰীবাদ হৈছে নাৰী আৰু পুৰুষৰ মাজত থকা সকলো ধৰণৰ লিংগভিত্তিক ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক পাৰ্থক্য দূৰ কৰি সমতা স্থাপন কৰা। একাংশই আকৌ নাৰীবাদৰ ওপৰত ভুল বাখ্যা আগবঢ়াই। তেওঁলোকে ভাবে নাৰীবাদ মানে পুৰুষৰ প্ৰত্যেকটো কথাতে বিৰুদ্ধাচাৰণ কৰা। দুই এগৰাকী পণ্ডিতে নাৰীবাদৰ ভুল সংজ্ঞাও দিয়া দেখা যায়। তেওঁলোকে ভাবে নাৰীবাদ মানে হ'ল সমাজত নাৰীৰ প্ৰতি চলি থকা

অন্যায়ৰ ধাৰণা বা বিশ্বাস। কিন্তু এইবোৰ সংজ্ঞা বা চিন্তাই নাৰীবাদক বিপথে হে পৰিচালনা কৰে।

পুৰুষ প্ৰধান সমাজত পুৰুষে নাৰীৰ ওপৰত চলোৱা শাৰীৰিক তথা মানসিক অত্যাচাৰৰ ফলত একাংশ নাৰীয়ে যে নাৰীবাদৰ জন্ম দিছিল এনে নহয়। নাৰীয়ে পুৰুষৰ সমানে সকলো অধিকাৰ লাভ কৰক বুলি চিন্তা কৰিয়ে হয়টো দুগৰাকী পুৰুষ চিন্তাবিদৰ দৰ্শনত নাৰীবাদৰ ধাৰনাৰ প্ৰথম উদ্ৰেক হয়। তাৰে প্ৰথম গৰাকী হ'ল প্ৰখ্যাত ইংৰাজ দাৰ্শনিক জন লক। ১৬৮৯ খৃঃত প্ৰকাশিত এওঁৰ ৰচনা “Second Treatise of Government”ত প্ৰথমে নাৰীক পুৰুষৰ সৈতে সমান মৰ্যাদা দান কৰি পুৰুষৰ জীৱনত তেওঁলোকৰ স্থানৰ গুৰুত্ব দেখুওৱা হয়। “নাৰীবাদী দৰ্শনৰ মূল ভেটি নাৰীবাদী চেতনা বিশ্বত প্ৰথম প্ৰকাশ ঘটে অষ্টাদশ শতিকাৰ ফৰাচী দাৰ্শনিক কঁডচে (condoreet)ৰ এডমিচন অৱ উইমিন টু ফুল চিটিজেনশ্বিপ (১৭৯০) (Admission of woman to full citizenship) নামৰ গ্ৰন্থত।” তেওঁ তেওঁৰ গ্ৰন্থত নাৰীও যে পুৰুষৰ দৰেই নাগৰিক আৰু তেওঁলোককো নাগৰিকৰ পূৰ্ণ স্বাধীনতা দিব লাগে, তাৰ ধাৰণা প্ৰচাৰ কৰিছিল। মানুহ হিচাপে নাৰীৰো যুক্তিসত্তা, ব্যক্তিসত্তা আৰু ব্যক্তিস্বাধীনতা আছে। এনেদৰে নাৰীবাদী আন্দোলনে বিভিন্ন স্তৰ পাৰ কৰিলে। নাৰীসকলে নিজৰ অধিকাৰৰ বাবে মাত মতিয়েই আছে। বৰ্তমানে নাৰীসকলে পুৰুষৰ সমানে সকলো দিশতে নিজৰ পৰিচয় দি থৈ যাবলৈ সক্ষম হৈছে। সেয়া লাগিলে ৰাজনৈতিক জগতখনতে হওঁক, খেল জগততে হওঁক নাইবা বিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰতে হওঁক। দীৰ্ঘদিন ধৰি আমাৰ ভাৰতবৰ্ষতো নাৰীয়ে অধিকাৰৰ বাবে যুঁজি আহিছে যদিও আন বহুতো দেশৰ তুলনাত ভাৰতবৰ্ষত নাৰীবাদী জাগৰণ বহু পিছপৰি আছে। নাৰীজনিত অপৰাধ, ধৰ্ষণ, লিংগ অসংবেদনশীলতাৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতবৰ্ষ শীৰ্ষত আছে।

বীজশব্দ : নাৰীবাদ, নাৰী, পুৰুষ, আন্দোলন, সমাজ।

১.০০ অৱতৰণিকা :

নাৰীবাদী আন্দোলনে সকলো বিষয়তে স্থান পোৱাৰ পিছত সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনটো এই আন্দোলনে এনে ভাৱে সোমাই পৰিছিল যে

পৃথিৱীৰ বিখ্যাত বিখ্যাত সাহিত্যিকসকলৰ সাহিত্যত এক সাহিত্যিক আন্দোলন হিচাপে ই স্থান লাভ কৰিছিল। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যটো নাৰীবাদে এক বিশেষ স্থান লাভ কৰিছে। নাৰীৰ সমস্যা, নাৰীৰ মংগলৰ লগত জড়িত উপন্যাসে যে নাৰীবাদী উপন্যাস তেনে নহয়। কিছু সংখ্যক উপন্যাসত এনে ভাৱধাৰা থাকিলেও তাক প্ৰকৃত নাৰীবাদী উপন্যাস বুলি নকৈ নাৰীভাবনা প্ৰকাশক উপন্যাস হিচাপেহে চিহ্নিত কৰিব পাৰি।

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত পোন প্ৰথমে নাৰী ভাৱনা জাগ্ৰত কৰা উপন্যাসিকা হ'ল পদ্মাৱতী দেবী ফুকননী। তেখেতৰ দ্বাৰা ৰচিত উপন্যাসখন হৈছে “সুধৰ্মাৰ উপাখ্যান”। এই খনক উপন্যাস বুলি কোৱা হৈছে যদিও প্ৰকৃত অৰ্থত এই খন উপন্যাস নহয়, উপাখ্যানহে। উপাখ্যানখনত নাৰী ভাৱনা থাকিলেও নাৰীবাদৰ স্থান নাই বুলিয়ে ক'ব পাৰি। ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষ তথা বিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণি সময়ত ৰজনীকান্ত বৰদলৈৰ উপন্যাসত কিছু পৰিমাণে নাৰীবাদে স্থান পাইছিল। বৰদলৈৰ “বহুদৈ লিগিৰী” উপন্যাসখনৰ নায়িকা বহুদৈয়ে মানৱ আক্ৰমণত আহত অসমীয়া সৈনিকসকলৰ শুশ্ৰূষাৰ বাবে নাৰী আৰু পুৰুষেৰে গঠিত এটি স্বেচ্ছাসেৱক দল গঠন কৰিছে। বহুদৈয়ে যি কাম কৰিছিল সেই সময়ৰ অসমীয়া সমাজৰ পুৰুষেও সেই কাম কৰাটো দূৰৰে কথা ভাবিবকে পৰা নাছিল।

নাৰীৰ ভবিষ্যত সম্পৰ্কে সচেতন আন এগৰাকী উপন্যাসিকা হ'ল চন্দ্ৰপ্ৰভা শইকীয়ানী। তেখেতৰ “পিতৃ-ভিঠা” উপন্যাসখন প্ৰকৃত নাৰীবাদী উপন্যাস নহয় যদিও অসমীয়া সাহিত্যত মহিলাৰ দ্বাৰা ৰচিত প্ৰথম নাৰীভাৱনা যুক্ত উপন্যাস হিচাপে ইয়াৰ এক বিশেষ মূল্য আছে আৰু সদায় থাকিব। অসমীয়া সাহিত্যত নিভাঁজ নাৰীবাদী উপন্যাসিকা হিচাপে নিৰুপমা বৰগোহাঞিৰ এক বিশেষ স্থান আছে। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত সচেতনভাৱে নাৰীবাদী উপন্যাস ৰচনা কৰা প্ৰথম গৰাকী উপন্যাসিকা হ'ল নিৰুপমা বৰগোহাঞি। তেখেতৰ “অন্য জীৱন”, “চম্পাৱতী”, “অভিযাত্রী” আদি উপন্যাসত নাৰীবাদী ভাৱধাৰা অতি সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে। স্বাধীনতা পৰৱৰ্তীকালৰ উপন্যাসিক মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ উপন্যাস সমূহৰ মাজতো

কম-বেছি পৰিমাণে নাৰীবাদী ভাবধাৰা প্ৰকট হৈ উঠা দেখা যায়। এই ভাবধাৰাৰ প্ৰকাশ ঘটা তেওঁৰ দুখন উপন্যাস হ'ল-“নিলকণ্ঠী ব্ৰজ” আৰু “দতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা”। অৱশ্যে তেওঁৰ উপন্যাসত নাৰী যেনেদৰে বঞ্চিত আৰু নিৰ্যাতিত হৈছে সেই পিনৰ পৰা চাব গ'লে তেওঁক নাৰী ভাবনায়ুক্ত উপন্যাসিকা বুলিহে ক'ব পাৰি।

বিংশ শতিকাৰ শেষৰ পিনে সমাজৰ নাৰীৰ স্থানক লৈ চিন্তিত এগৰাকী উপন্যাসিক হ'ল ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া। তেখেতৰ “অন্তৰীপ” (১৯৮৬) উপন্যাসখনৰ প্ৰথম ভাগত তীব্ৰ নাৰীবাদ প্ৰকট হৈ উঠিছিল। এটা পৰিয়াল তথা এখন সমাজত এগৰাকী নাৰীৰ স্থান সম্পৰ্কে উপন্যাসখনত বহুল বৰ্ণনা আছে। এগৰাকী নাৰীৰ লগত অন্যায় কৰিলে তাই তাইৰ স্বামীৰ ওপৰত প্ৰতিশোধৰ যি ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছিল তাৰ এক মনোৰম বৰ্ণনা আছে উপন্যাসখনত।

২.০০ উপন্যাসখনৰ কাহিনী ভাগ :

উপন্যাসখন আৰম্ভ হৈছে এখন বিয়াক কেন্দ্ৰ কৰি। দ'ৰাই কইনা আনিবলৈ যোৱাৰ পিছত দৰাঘৰত বাকী থকা মানুহবোৰৰ বৰ্ণনাৰে উপন্যাসখন আৰম্ভ কৰা হৈছে। বিয়া খন আছিল মহীকান্তৰ। এইখন মহীকান্তৰ দ্বিতীয় বিবাহ। প্ৰথম গৰাকী পত্নী মেনকা আৰু সিঁহতৰ চাৰিটা সন্তান থকাৰ পিছতো মহীকান্তই দ্বিতীয় বিবাহ কৰাৰ ওলাইছে। প্ৰায় এঘাৰ বছৰ মেনকাৰ লগত সংসাৰ কৰাৰ পিছত মহীকান্তৰ দ্বিতীয় বিবাহৰ কাৰণ কি আছিল? নে মেনকাৰ প্ৰতি কিবা অসন্তুষ্ট হৈছিল! দৰাচলতে মহীকান্তই দ্বিতীয় বিবাহ কৰোৱাৰ কাৰণটো হ'ল- তেওঁৰ টকা পইচা বহুত আছিল। তেওঁৰ মতে, মানুহৰ টকা থাকিলে দুই-তিনিজনী বিয়া কৰাব পাৰে। এই প্ৰসংগত তেওঁ ৰজা দশৰথৰ কথা মেনকাৰ আগত বৰ্ণনা কৰিছিল।

মহীকান্ত চৌখীন মানুহ আছিল। তাৰ বহুত ধৰণৰ চখ আছিল। তাৰ এটা ধানকল আছিল, টকা-পইচা আছিল। সেয়েহে সি অইন মানুহক মানুহ বুলি গণ্য কৰা নাছিল। ধন আৰু গাৰ গৰমত সকলো সম্ভৱ বুলি ভাবিছিল। দ্বিতীয় বিবাহৰ সময়ত মহীকান্তই মেনকাৰ অনুমতিৰ প্ৰয়োজনে অনুভৱ নকৰিলে। এইখন সমাজত স্বামীয়ে স্ত্ৰীক কোনো কথা শোখাৰ

প্ৰয়োজনবোধ নকৰে। এয়া যেন পুৰুষৰ বিশেষ অধিকাৰ। মেনকা এখন গাঁৱলীয়া চহৰৰ নিচেই সামান্য মাত্ৰ শিক্ষাৰ তিৰোতা। কিন্তু মেনকাই তেওঁৰ এই বিশেষ পৰিস্থিতিত অতি সাহসেৰেই থিয় হৈছে তেওঁৰ প্ৰতি কৰা অবিচাৰৰ বিৰুদ্ধে। মেনকাই গিৰীয়েকৰ কাৰ্যৰ প্ৰতিবাদত গাওঁখনৰ চোৰ বুলি কুখ্যাত মদন নামৰ লোক এজনৰ ওচৰত নিজকে অৰ্পণ কৰিছে আৰু অবৈধভাৱে পুত্ৰ নামৰ এটি সন্তান জন্ম দিছে। তথাপি অৱশ্যে তেওঁ মহীকান্তৰ বিবাহিতা পত্নী হৈয়ে বৈছে। মহীকান্তৰ দ্বিতীয় পত্নী কিৰণক মেনকাই কোনে দিনে বেয়া ব্যৱহাৰো কৰা নাছিল। কিৰণ মানসিকভাৱে ভাৰসাম্য হেৰুৱাৰ ফলত কিৰণৰ তিনিওজনী ছোৱালীৰ চোৱা-চিতাৰ দায়িত্ব মেনকাই লৈছিল।

দুই ম'হৰ যুঁজত বিৰিণাৰ মৰণ মিলাৰ দৰে মহীকান্ত-মেনকাৰ যুদ্ধখনত সিহঁতৰ ঘৰখন থান বান হৈ গৈছিল। ঘৰখনৰ সদস্যসমূহৰ ভিতৰত মহীকান্ত-মেনকাৰ বৰ পুত্ৰ ইন্দ্ৰৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱ বেছিকৈ পৰিছিল। কাৰণ ইন্দ্ৰৰ চকুত ধৰা পৰিছিল মাকৰ অবৈধ কাৰ্য। তাৰ দৃষ্টিত দেউতাকে একো ভাল কাম কৰা নাই; কিন্তু মাকে তাতকৈও বেয়া কাৰ্য কৰিলে। অতিশয় মেধা ছাত্ৰ ইন্দ্ৰই এনেবোৰ অনৈতিক কাৰ্য দেখি ঘৰৰ পৰা গুছি আহে কলিকতালৈ উচ্চ শিক্ষা লাভৰ আশাত। “কলিকতা বিশ্ব-বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন পৰীক্ষাত বিশেষ কৃতিত্ব অৰ্জন কৰা এই তৰুণে উপলব্ধি কৰিছে দেউতাকৰ দ্বিতীয় বিবাহখনে তেওঁলোকৰ ঘৰখনৰ কিমান হানি কৰিছে। কিন্তু লগতে তেওঁৰ নিজৰ মাকে দেউতাকক ফাঁকি দি বিবাহৰ বাহিৰত এক সন্তান উৎপাদন কৰা কাৰ্য তেওঁৰ চকুত গৰ্হিত বুলি ধৰা পৰিছে।”^২ মেনকাই সমাজৰ চলিত বিধান অমান্য কৰি আৰু নৈতিকতাৰ বিপক্ষে গৈ প্ৰতিবাদ কৰিছে, যদিও তাৰ ফল তেওঁৰ বাবে হৈছে বিষময়। মেনকাৰ এনে প্ৰতিশোধমূলক কাৰ্যত মহীকান্ত সম্পূৰ্ণ উদাসীন হৈ পৰিছিল আৰু সমাজৰ ভয়ত মহীকান্তই এই কথাটো প্ৰকাশো কৰিব পৰা নাছিল।

উপন্যাসখনৰ দ্বিতীয় অংশত প্ৰথম অংশৰ লগত সংগতি ৰাখি কলিকাতাত উচ্চ শিক্ষা ল'বলৈ যোৱা মহীকান্ত-মেনকাৰ বৰপুত্ৰ ইন্দ্ৰ আৰু তাৰ বান্ধৱী চিত্ৰাৰ কথা বৰ্ণিত আছে। উপন্যাসখনৰ প্ৰথমাংশত থকা মহীকান্ত

মেনকাৰ কাহিনীটোৰ যি তাৎপৰ্য, গান্ধীৰ্য আৰু উজ্জ্বলতা, সেয়া দ্বিতীয়াংশৰ ইন্দ্ৰ-চিত্ৰাৰ কাহিনীত বিৰল। ইন্দ্ৰই মাহী মাক কিৰণক কলিকতাত চিকিৎসা কৰিবলৈ অনাৰ পিছত কিৰণৰ ওপৰত শংকৰে কু-দৃষ্টি দিয়াৰ পিছত মানসিক ভাৰসাম্য হেৰুৱাই কিৰণে আত্মহত্যা কৰে। শংকৰৰ এনে ধৰণৰ মানসিকতাৰ কথা গম পাই চিত্ৰাই শংকৰৰ পৰা আতৰি আহি ইন্দ্ৰৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হয়। ইন্দ্ৰই চিত্ৰাৰ ভাবধাৰাক বৰবেছি গুৰুত্ব নিদিয়াত চিত্ৰা লগুণলৈ গুছি যায়। শেষত মাক মেনকাৰ সহযোগত ইন্দ্ৰই চিত্ৰাক লগ কৰিব যায় লগুণত। ইন্দ্ৰই লগুণ পোৱা মাত্ৰকে উপন্যাসখনৰ সফল সামৰণি পৰে। উপন্যাসিকৰ ভাষাত “যিদিনা ইন্দ্ৰহঁতৰ জাহাজখন ইংলেণ্ডৰ টিলবাৰী বন্দৰত লাগিলগৈ, সেই দিনা পুৱাৰে পৰা চিত্ৰা পাৰত বৈ আছিল। তাই একেটা লেফাফাতে দুখন চিঠি পাইছিল; এখন তাইৰ দেউতাকৰপৰা, ইখন মেনকাৰপৰা।”

(অন্তৰীপ, চৌবিছ অধ্যায়)

৩.০০ উপন্যাসখনত প্ৰকাশ পোৱা নাৰীবাদী চেতনা :

ভৱেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “অন্তৰীপ” উপন্যাস-খনৰ কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰ “মেনকা”ৰ মাজেৰে নাৰীবাদী ভাবধাৰা অতি সুন্দৰকৈ ফুটি উঠিছে। পাঠশালা পাছ মেনকা আছিল এগৰাকী সু-গৃহিনী তথা আদৰ্শ মাতৃ। মেনকাৰ দেউতাকে তাইক সীতা সাবিত্ৰীৰ দৰে হ’বলৈ শিক্ষা দিছিল। সেই সূত্ৰে তায়ো আজি এঘাৰটা বছৰে পতিব্ৰতা স্ত্ৰী হিচাপে ঘৰখন চলাই আছিল। এগৰাকী বোৱাৰী হিচাপে তাই শহুৰ-শাহুৰ পৰাও যথেষ্ট মৰম পাইছিল। মহীকান্তৰ লগত তাই চাৰিটা সন্তান জন্ম দিয়াৰ পিছত তাইৰ সংসাৰত আউল লাগে। মেনকাৰ দৰে এগৰাকী গৃহিনী থকা স্বত্বেও মহীকান্তই বিয়া কৰাই আনিলে কিৰণক। মহীকান্তই এই বিষয়ে মেনকাক এষাৰ কথা সোধাৰো প্ৰয়োজনবোধ নকৰিলে। এয়া যেন পুৰুষ প্ৰধান সমাজত পুৰুষৰ বিশেষ অধিকাৰ। পুৰুষৰ ইচ্ছা হ’লে এজনী কিয় দুই-তিনিজনী বিয়া কৰাব পাৰে। এই অধিকাৰ লৈয়ে মহীকান্তই ঘৰ সুমুৱাইছে কিৰণক। মহীকান্তৰ এনে অস্বাভাৱিক কাৰ্যৰ প্ৰতিবাদত মেনকাই বাছি ল’লে এটা কঠোৰ সিদ্ধান্ত। যিটো সিদ্ধান্তক মান্য সমাজে কেতিয়াও স্বীকৃতি

নিদিয়ে। আনকি নাৰীবাদী সমাজেও ইয়াক অবৈধ বুলিয়ে আখ্যা দিব। মেনকাই সেই গাঁওৰে চোৰ বুলি কুখ্যাত মদনৰ লগত অবৈধভাৱে সম্পৰ্ক স্থাপন কৰি ধ্ৰুৱ নামৰ এটি পুত্ৰ সন্তানৰ জন্ম দিলে। “অৱশ্যে প্ৰতিবাদৰ বাবে তেওঁ যি পথ ল’লে, সি হ’ল আমাৰ সমাজৰ অতি অস্বাভাৱিক পথ। প্ৰতিবাদৰ এনে পথ ত্ৰিছৰ দশকতেই অকল অস্বাভাৱিক নাছিল, বৰ্তমান কালতো মহিলাই শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত যদিও যথেষ্ট উন্নতি লাভ কৰিছে, স্বাধিকাৰ আৰু সুৰক্ষাৰ প্ৰতি যদিও তেওঁলোক এতিয়া যথেষ্ট সচেতন, নিজৰ অভিব্যক্তি অনুসৰি যদিও তেওঁলোকে এতিয়া জীৱনৰ পথ বাচি ল’ব পাৰে, আইনমতে নিজৰ স্বামী আৰু পতিৰ সম্পত্তিৰ অধিকাৰিণী হ’ব পাৰে, তথাপি এই কালতো প্ৰতিবাদৰ এই পথ বেছ আচহুৱা বুলি গণ্য হ’ব।”

মহীকান্তৰ ওপৰত প্ৰতিশোধ লৈ মেনকাই যি সমাজ গৰ্হিত কাম কৰিলে, সেই কামটো অইন কাৰোৰে দৃষ্টিত নহ’লেও মেনকাৰ বৰ পুত্ৰ ইন্দ্ৰৰ দৃষ্টিত ধৰা পৰি গ’ল। ইন্দ্ৰই বি. এছ. চি পঢ়িব কলিকতালৈ যোৱাৰ পিছত মাকৰ ভুলৰ বাবেও যে ঘৰখন ধবংস হৈ গৈছিল সেই কথাটো ইন্দ্ৰই চিঠিৰ সহায়েৰে মাকক বুজাই দিছিল। মাক মেনকাই পুতেকৰ এই কথাটোত তীব্ৰভাৱে বিৰোধ কৰি কৈছিল— “তই এইবোৰ কথা চিন্তা কৰি ভাল কৰিছ। কি ভুল, কি শুদ্ধ.....। মই ভুল কৰিলোঁ বুলি তহঁতে ৰামায়ণ-মহাভাৰত পঢ়ি এশখন মুখেৰে ক’লেও মই নামানো। মই একো ভুল কৰা নাই। যি কৰিছিলোঁ বহুত দিন ভাবি-চিন্তি তাৰ পাছত কৰিছিলোঁ। মোৰ জীৱনটোতো গ’লেই, এতিয়া আৰু ভুল শুদ্ধ উলিওৱাৰ মোৰ কোনো দৰকাৰ নাই। তই যদি কিবা ভুল পাৰ, তেনেহ’লে মোৰ কথা ভাবিবলৈ এৰিয়েই দিবি। মই বেয়া নাপাওঁ। তাই আমনি কৰি থাকিলেই মই বেয়া পাম।”

(ফেলানী, চতুৰ্দশ অধ্যায়)

ফেলানীৰ কথাটো হ’ল তাই মহীকান্তৰ ওপৰত প্ৰতিশোধ লোৱাৰ বাবে যি সিদ্ধান্ত ল’লে তাই দৃষ্টিত সেয়া কেতিয়াও বেয়া হ’ব নোৱাৰে। তাইৰ মতে, সীতা হ’বলৈ ৰামো থাকিব লাগিব। তাইৰ এই সিদ্ধান্তক ইন্দ্ৰই ভুল বুলি কোৱাত তাই প্ৰতিবাদ কৰি কৈছিল- “কিন্তু তই যি ভাবিলি, সেইবোৰ তাই নিজেই ভাবি থাক। মোক তই ভাল-বেয়া, ভুল-শুদ্ধ

নুবুজাবি। মই যি ভাবিলো, যি কৰিলো, সেইবোৰেই ঠিক। আগতেও কৈছোঁ, এতিয়া আকৌ কৈছোঁ। যদি তই ভাবিছ- মাৰে কিবা ভুল কৰিলে, তেনেহ'লে মাৰৰ লগত সম্পৰ্ক এৰি দে। মই তোকো এৰিম, কিন্তু মোৰ কথা নেৰো।”
(অন্তৰীপ, সপ্তদশ অধ্যায়)

মেনকাই কৰা ভুলটোৰ বাবে তাই কেতিয়াও কাৰো ওচৰত শিৰ নত কৰা নাছিল। মেনকাই প্ৰতিশোধ লোৱাৰ উদ্দেশ্যে যি সিদ্ধান্ত লৈছিল সেয়া সভ্য সমাজত কেতিয়াও গ্ৰহণযোগ্য নহয়। মেনকাই ভুল কৰিছে বুলি জানিও তেওঁৰ ওপৰত ঘৃণা উপজাৰ পৰিৱৰ্তে পাঠকসমাজে তেওঁৰ কাৰ্য অনুমোদন নকৰিলেও তেওঁৰ প্ৰতি সহানুভূতি নেহেৰুৱায়। কিন্তু উপন্যাসখনৰ দ্বিতীয় খণ্ডত অৱশ্যে মেনকাৰ চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে নাৰীবাদী চেতনা বৰ বেছি জাগ্ৰত হোৱা নাই। দ্বিতীয় খণ্ডত উপন্যাসিকে মেনকাৰ পৰিৱৰ্তে গুৰুত্ব দিছে ইন্দ্ৰ আৰু চিত্ৰাৰ ওপৰত। হ'লেও মেনকা ইয়াত গৌণ হৈ যোৱা নাই। দ্বিতীয় খণ্ডতো ঘৰলৈ অহা ইন্দ্ৰই চিত্ৰাক লগ ধৰিব লগুনলৈ যাবলৈ ওলাল একমাত্ৰ মেনকাৰ কথাত। উপন্যাসখনৰ সকলো ঘটনা উপঘটনাৰ অন্তৰালত মেনকা জড়িত হৈ আছে। কিন্তু সেইটো হ'লেও মেনকাৰ নাৰীবাদী ভাৱধাৰা প্ৰথম খণ্ডৰ দৰে দ্বিতীয় খণ্ডত ধৰা নপৰিল। এই সম্পৰ্কে গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মাই উচিত মন্তব্যই আগবঢ়াইছিল— “পূৰ্বৰ খণ্ডৰ নাৰী-চেতনাত ধৰা পৰা কাহিনী পৰৱৰ্তী খণ্ডৰ পুৰুষ-চেতনাৰ কাহিনীৰ লগত অৱশ্যে মিল নাখালে। পূৰ্বৰ কাহিনীৰ নাৰীবাদী অৱস্থানো পৰৱৰ্তী কাহিনীৰ কেন্দ্ৰীয় চেতনাত ৰক্ষা নপৰিল। পূৰ্বৰ খণ্ডৰ কাৰ্যবহুল আবেগঘন কাহিনীও দ্বিতীয় খণ্ডত হৈ পৰিল অল্লকাৰ্যৰ আৰু অৱদমিত আবেগৰ। সেয়েহে ক'বলগীয়া হয়, ভৱেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ ‘অন্তৰীপ’ নাৰীবাদী বিষয়বস্তুৰ সুচিন্তিত ৰূপত উত্থাপিত নহ'ল।”^৪

৪.০০ সামৰণি :

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত বৰ্তমানলৈ বহুকেইগৰাকী উপন্যাসিকে নাৰীবাদী ভাৱধাৰাৰ ওপৰত উপন্যাস ৰচনা কৰিছে। তাৰে আটাইকেইখন উপন্যাসতে নাৰীবাদৰ স্পষ্ট চিন দেখা পোৱা নাযায় যদিও কিছু সংখ্যক উপন্যাসিকৰ উপন্যাসত নাৰীবাদে অতি সুন্দৰকৈ ধৰা দিছে।

তাৰে ভিতৰত ভৱেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া অন্যতম। তেখেতৰ “অন্তৰীপ” উপন্যাসৰ “মেনকা” অকল এই উপন্যাসখনৰে এটা শক্তিশালী চৰিত্ৰ নহয়, বৰং সমগ্ৰ অসমীয়া সাহিত্যৰে এগৰাকী উল্লেখযোগ্য চৰিত্ৰ। উপন্যাসখনত “মেনকা” চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে নাৰীবাদী চেতনা ইমান সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে যে, ইয়াৰ তুলনাত অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ অন্য নাৰীবাদী উপন্যাসসমূহ গৌণ হৈ ৰ’ল। অৱশ্যে এইটোও ঠিক যে উপন্যাসখনৰ দ্বিতীয় ভাগত নাৰীবাদী চেতনা ইমান জাগ্ৰত নহ’ল। কিন্তু প্ৰথম ভাগত মেনকাই যি প্ৰতিবাদ কৰিলে, সেই প্ৰতিবাদ অকল সেই সময়ৰে নহয়, বৰ্তমান সময়তো কোনো নাৰীয়ে তেনে প্ৰতিবাদ কৰিবলৈ এশবাৰ ভাবি চাব লাগিব। তাইৰ সেই প্ৰতিবাদত মহীকান্তৰ সকলো গৰ্ব-অহংকাৰ ধবংস হৈ গৈছিল। আনকি মেনকাক সি কিবা অনিষ্ট কৰাটো দূৰৰে কথা মুখ খুলি কথা এটাকে ক’ব পৰা নাছিল। পিছত পুতেক ইন্দ্ৰই মেনকাক পাকে প্ৰকাৰে দোষ দিব খুজিছিল আৰু মাকৰ কাৰণে যে ঘৰখন ধবংস হৈছিল সেইটো বুজাই দিছিল। কিন্তু মেনকাই যি কৰিছিল সেয়া কেতিয়াও ভুল নহয় বুলি দৃঢ়ভাৱে কৈছিল। সীতা সাৱিত্ৰীৰ আদৰ্শেৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ তাই এঘাৰটা বছৰ পতিব্ৰতা নাৰী হিচাপে গীৰিয়েকক সেৱা কৰিছিল। কিন্তু গীৰিয়েকে দ্বিতীয় বিবাহ কৰোৱাৰ পিছত তাইৰ আৰু সহ্য নহ’ল। ধৈৰ্যৰ সকলো বান্ধ চিঙি তাই সেই কঠোৰ সিদ্ধান্তটো লৈ পেলালে। অকল যে প্ৰতিবাদী নাৰীৰ ৰূপটোৱে মেনকাৰ মাজত আছিল তেনে নহয়। মেনকা আছিল এগৰাকী আদৰ্শ মাতৃ তথা মমতাময়ী নাৰী। মেনকাই মহীকান্তৰ দ্বিতীয় পত্নী কিৰণক কেতিয়াও বেয়া ব্যৱহাৰ কৰা নাছিল। কিৰণৰ মানসিক অৱস্থা বেয়া হোৱাত কিৰণৰ ছোৱালী তিনিজনীৰ দায়িত্ব লৈছিল মেনকাই।

মেনকাৰ কাৰণে এনে কোনো কাম নাছিল যিটো তাই কৰিব নোৱাৰে। মেনকা যে অকল কঠোৰ সিদ্ধান্ত লোৱা তথা প্ৰতিবাদী নাৰীয়ে আছিল এনে নহয়। মেনকাই সকলোৰে চিন্তা কৰিছিল। মেনকাৰ হস্তক্ষেপতে ভদ্ৰকান্ত, মদনহৰ্ত্তৰ বিয়া সম্ভৱ হৈছিল। ল’ৰা-ছোৱালী কেইটাৰ পঢ়া-শুনাৰ উপৰিও বিয়া পৰ্যন্ত তাই সকলো বস্তু সাজু কৰি ৰাখিছিল। শেষত ইন্দ্ৰক তাই বিলাতলৈ যাবলৈ অনুৰোধ জনাইছিল। তাত গৈ ইন্দ্ৰই চিত্ৰাক

যেন বিয়া কৰায়। ইন্দ্ৰই যদি বিলাতলৈ গৈ এই কামটো কৰিব পাৰে তেন্তে মেনকাই এদিন নিজে মহীকান্তৰ ওচৰলৈ যাব বুলি কথা দিলে। গতিকে উপন্যাসখন আৰম্ভণিৰ পৰা চালে দেখা যায় যে মেনকা চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে উপন্যাসিকে নাৰীবাদী দিশটো অতি সুন্দৰকৈ ফুটাই তুলিছে। শেষত এইটোৱে ক'ব পাৰি যে ভৱেন্দ্ৰনাথ শইকীয়াৰ “অন্তৰীপ” নাৰীভাৱনা জাগ্ৰত হোৱা এখন সাৰ্থক উপন্যাস।

পাদটীকা

১. বিনীতা দত্ত (সম্পাঃ) : অসমীয়া সাহিত্যত নাৰী, পৃ : ২৬০
২. গোবিন্দ প্ৰসাদ শৰ্মা : নাৰীবাদ আৰু অসমীয়া উপন্যাস, পৃ : ৮৭
৩. গোবিন্দ প্ৰমাদ শৰ্মা : পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, পৃ : ৮৬
৪. গোবিন্দ প্ৰমাদ শৰ্মা : পূৰ্বোক্ত গ্ৰন্থ, পৃ : ৮৭

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী

১. ঠাকুৰীয়া, ৰামমল : সাহিত্য বিচাৰ, নতুন সংস্কৰণ, জুলাই, ২০১৪, বীণা লাইব্ৰেৰী, গুৱাহাটী-০১
২. দত্ত, বিনীতা (সম্পাঃ) : অসমীয়া সাহিত্যত নাৰী, প্ৰথম প্ৰকাশ, ১৯৯৫, সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি, তেজপুৰ।
৩. শইকীয়া, ভৱেন্দ্ৰ নাথ : অন্তৰীপ, দ্বিতীয় সংস্কৰণ, ছেপ্টেম্বৰ, ২০০৭, জ্যোতি প্ৰকাশন, গুৱাহাটী-০১
৪. শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ : উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস, তৃতীয় সংশোধিত সংস্কৰণ, অক্টোবৰ, ২০১২, ষ্টুডেণ্টচ্ ষ্ট'ৰ্চ, গুৱাহাটী-০১
৫. শৰ্মা, গোবিন্দ প্ৰসাদ : নাৰীবাদ আৰু অসমীয়া উপন্যাস, দ্বিতীয় সংস্কৰণ, আগষ্ট, ২০১১, অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, গুৱাহাটী-২১
৬. শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ : অসমীয়া উপন্যাসৰ গতিধাৰা, পুনৰ মুদ্ৰণ, ২০১৩, চন, সৌমাৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী-৮
৭. শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ : অসমীয়া উপন্যাসৰ ভূমিকা, পুনৰ মুদ্ৰণ, ২০১০, সৌমাৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী-৮

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত নাৰীকেন্দ্ৰিক উৎসৱ-অনুষ্ঠান

শুভ্ৰামনি কলিতা

সহকাৰী প্ৰবন্ধা

সু.দ.পা. শিক্ষক শিক্ষণ মহাবিদ্যালয়, টিছ, নলবাৰী
subhramanikalita@gmail.com

লোক সংস্কৃতিৰ এক অনবদ্য অংগ হৈছে লোক সাহিত্য। লোক সমাজত প্ৰচলিত আমাৰ অনুষ্ঠান, নীতি-ৰাতি আদি সকলোবোৰ উপাদানে লোক সমাজৰ সংস্কৃতিক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। ইয়াৰে উৎসৱ-অনুষ্ঠান আদি লোক সাহিত্যৰ ভিতৰুৱা বুলি কোৱা হয়। এই উৎসৱ-অনুষ্ঠানবোৰ মানৱকেন্দ্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাত পুৰুষ নাইবা মহিলা এই দুয়োটা স্থানে দখল কৰি আহিছে। এই আচাৰ অনুষ্ঠানবোৰত সহজ-সৰল অনাখৰী কবিসকলৰ ভৱানুভূতিৰ স্বৰ্ভংস্বূৰ্ত্ত ভাৱ প্ৰকাশ হয়। য'ত লোক মনৰ স্বপ্ন, দিঠক, আনন্দ, বেজাৰ, আস্থা, অনাস্থা, বিশ্বাস, অ বিশ্বাসৰ এক মিশ্ৰিত প্ৰতিফলন দেখিবলৈ পোৱা যায়। ঠিক এনে এক মিশ্ৰিত অনুভূতি নাৰীকেন্দ্ৰিক আচাৰ

অনুষ্ঠানবোৰৰ মাজত পৰিলক্ষিত হোৱা দেখা যায়। যিবোৰৰ মাজেৰে নাৰী মনৰ শান্ত, নম্ৰ, সৃজনী, মংগলময়ী ৰূপটো প্ৰকাশ পায়। তেনে বহু লোক উৎসৱ-অনুষ্ঠান নাৰী সকলৰ মাজত প্ৰচলিত হোৱা দেখা যায়। সেইবোৰ হ'ল- চৰাইপূজা, ছদুমও পূজা, কাৰ্ত্তিক পূজা, টুচু পূজা, তীজ উৎসৱ, ভেকুলী বিয়াগীত, নিচুকনি গীত, জেং বিহু আদি অন্যতম।

আমাৰ এই আলোচনাত মুখ্যত উপৰিউক্ত এই উৎসৱ-অনুষ্ঠান কেইটাৰ বিষয়েহে আলোচনা কৰা মুখ্য উদ্দেশ্য হ'ব।

অতি প্ৰীচীন কালৰে পৰা তীৰ্থনগৰী হাজো অঞ্চলত পালন কৰা এক নাৰীকেন্দ্ৰিক উৎসৱ হৈছে চৰাই পূজা বা চ'ৰেই বৰাত। আঘোণ মাহৰ পূৰ্ণিমা তিথিত এই পূজাভাগ পালন কৰা হয়। সাধাৰণতে অকুমাৰী ছোৱালীবোৰে বিবাহৰ উপযুক্ত হোৱাৰ পিছত সুন্দৰ সুঠাম স্বামী পাবৰ বাবে এই পূজাভাগৰ আয়োজন কৰে। আদিত এই পূজাভাগ শ্ৰীকৃষ্ণক স্বামী স্বৰূপে পাবলৈ গোপীসকলে যমুনানদীৰ পাৰত অনুষ্ঠিত কৰাৰ লগত সংগতি ৰাখি বৰ্তমানো হাজো অঞ্চলত অনুষ্ঠিত কৰি অহা হৈছে। এই গোপী বা অকুমাৰী ছোৱালীসকলে পূজাৰ কিছুদিন আগৰ পৰাই এক বিশেষ আঠায়ুক্ত মাটিৰে চৰাইৰ সাজটো তৈয়াৰ কৰি এযোৰ-এযোৰকৈ বাঁহৰ শালত বিদ্ধাই ৰ'দত শুকাই লয়। ইয়াৰ পিছত প্ৰাকৃতিক ৰং যেনে প্ৰথমে চাউলৰ গুৰিয়ুক্ত পানীত জুবুৰিয়াই বগা কৰি লৈ হালধী, সেন্দুৰ, হেঙুল-হাইতাল আদি বিভিন্ন ৰঙেৰে সুন্দৰকৈ সজাই তোলা হয়। ইয়াৰ পিছত এই চৰাইবোৰৰ জুমুৰিবোৰকক পূজা কৰা হয়। এই পূজাৰ প্ৰয়োজনীয় দুবিধ সামগ্ৰী হ'ল 'সোভেৰী' আৰু 'চৰাই ফুল'। 'সোভেৰী' সাধাৰণতে-এটি 'মণিকুট' আকৃতিৰ পূজা কৰা সৰু গৃহ। ইয়াক কলগছ, বাঁহ তথা আজিকালি ৰঙচঙীয়া কাগজেৰে তৈয়াৰ কৰে। আনহাতে 'চৰাই ফুল' সাধাৰণতে কেদাৰ পাহাৰত ফুলা এক বিশেষ শ্ৰেণীৰ ফুল। পূজাভাগ আগবঢ়াবৰ বাবে আগদিনাখনৰ পৰাই উপবাসে থকা অকুমাৰী গোপীসকলে পূজাৰ দিনাখন বৈদিক পৰম্পৰাৰে হোম আদিৰ আত্মতৰে এই চ'ৰেই বৰাত বা কত্যাৱনী পূজাভাগ সমাপন কৰে। মাঙ্গলিক নিয়মেৰে সমাপন হোৱা এই পূজাৰ 'সোভেৰী'টো অকুমাৰী ছোৱালী এজনীয়ে মূৰত লৈ

পানীত সেৱা জনাই সুন্দৰ সুঠাম পতি পোৱাৰ মানসেৰে উতুৱাই দিয়ে।
'সোভেৰী' লোৱা গোপীজনীক লৈও কিছুমান গীত প্ৰচলন হৈ আছে।
যেনে-

“ঔৰ তলে তলে বিৰ বিৰ পানী কাৱৈ মাছটো
ধৰিছে উজনীকাৱৈ মাছটোকে ভালকৈ
কাছাসোভেৰী অতৰাক ভাত খাবা যাচামতাঁওতে
মাতাঁওতে বহিল পাটোত প্ৰথমোৰ গৰাহোত বজিল কাটা
আনি দিয়ৰে টেঙা দৈ গলোৰ কটা যাক বৈআনি
দিয়ৰে পকা কল গলো কাটা যাক তল।”
([https://www.dainandinbartagroup.in/
traditional-Folk-Festival-Sith-nagari
hajos-bird-worship/#google_vignette](https://www.dainandinbartagroup.in/traditional-Folk-Festival-Sith-nagari-hajos-bird-worship/#google_vignette))

বংশ বৃদ্ধি আৰু শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিবলৈ পশ্চিম
গোৱালপাৰাৰ ৰাজবংশী সমাজে পালন কৰা আন এটি উৎসৱ হৈছে কাৰ্তিক
পূজা। এই পূজা সাধাৰণতে কাতি মাহৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাখন ৰাজহুৱা নাইবা
ব্যক্তিগত ভাৱে আয়োজন কৰে। এই পূজা নাৰীকেন্দ্ৰিক হোৱা বাবে পুৰুষৰ
প্ৰৱেশ বৰ্জনীয়। কেৱল পুৰোহিতজন তথা ঢাকুৱা (ঢাক বাদক) জনৰ বাহিৰে
কোনো পুৰুষ এই পূজাত প্ৰৱেশ নকৰে। দৰাচলতে এই পূজাত হৰ-গৌৰিৰ
বিবাহৰ পৰা তেওঁলোকৰ প্ৰথম পুত্ৰ কাৰ্তিকৰ জন্ম বৃত্তান্তৰ সকলো ঘটনা
নত-গীত আকাৰে গোৱা হয়। কিছু কিছু ঠাইত এই গীতবোৰৰ লগত
অশ্লীল ভাৱ-ভংগীৰ মুক্ত প্ৰকাশও দেখা পোৱা যায়। পূজাৰ নিয়মমতে
গঁঞা ৰাইজে ৰাজহুৱা পবিত্ৰ স্থানত তথা ব্যক্তিগত ভাৱে নিজা সুবিধা
অনুযায়ী নিৰ্দিষ্ট জোখত পূজাৰ বেদী নিৰ্মাণ কৰে। বেদীত গৰুৰ গোৱৰ
পানীৰে লেপন দিয়াৰ পিছত চাৰিওফালে চাৰিডাল কলগছৰ পুলি পোতা
হয়। বেদীৰ সন্মুখত অৰ্থাৎ মূৰ্তিৰ মুখকৈ মাটিৰ ঘট এটা পানীৰে সম্পূৰ্ণ
তলত ধান, যব, দুৱৰি তথা আপলনা আঁকি ঘটটো স্থাপন কৰা হয়। সেই
ঘটৰ ওপৰত পাঁচ-সাত পাত যুক্ত আমৰ সৰু ঠুন আৰু এটা ডাব নাৰিকল
দি লালচালুকৰে (পূজাত ব্যৱহৃত ৰঙা কাপোৰ) মেৰিয়াই দিয়া হয়। বেদীৰ

ওচৰত পোতা কলপুলি চাৰিটাত কাৰ্তিক দেৱতাৰ অস্ত্ৰ হিচাপে ধনু-কাড় আদি আঁৰি দিয়া হয়। বেদীত চাউলৰ গুড়ি, ফাকুৰে আচ্ছনা কৰি ময়ূৰৰ ওপৰত অধিষ্ঠিত কাৰ্তিক ভগৱানক প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। বেদীৰ চাৰিওফালে কলপুলি কেইটাত কাশিয়া বন আৰু আৰা সূচা মেৰিওৱা হয়। বেদীৰ ওচৰত কলপুলি কেইটাৰ ওচৰত সীহ থকা এথোপ ধানৰ গছ আৰু শিপা সহিতে ময়না গছ এডাল উভালি আনি ধানৰ সৈতে ওচৰা-ওচৰিকৈ পোতা হয়। ইয়াৰ পিছত পুৰোহিতে যথোপযুক্ত মন্ত্ৰ উচ্চাৰণৰে পূজা ভাগ সম্পূৰ্ণ কৰে। তাৰ লগে-লগে সন্তান নোহোৱা তিৰোতাসকলক বেদীৰ চাৰিওফালে ঘূৰি-ঘূৰি নৃত্য-গীত পৰিৱেশন কৰে তথা হৰ-গোবীৰ বিবাহৰ পৰা কাৰ্তিকৰ জন্ম বৃত্তান্তলৈকে ভাও কৰি দেখুৱায়। ৰাজবংশী লোকসমাজত প্ৰচলিত লোক বিশ্বাস মতে ভগৱান কাৰ্তিক অকুমাৰ আছিল বাবে সন্তান কামনা কৰা মহিলাসকলে ভক্তিভাৱেৰে প্ৰাৰ্থনা কৰিলে সন্তান প্ৰাপ্তি হয়। গোটেই নিশা পৰ্যন্ত চলা নৃত্য-গীতৰ অনুষ্ঠানটো পুৱাৰ সুৰুযৰ কিৰণতে অন্ত পৰে। তলত কাৰ্তিক পূজাৰ গীতৰ কলি এটি তুলি দিয়া হ'ল—

“ও মোৰ কাতিকাবে,

আসিবাৰ কাতিকা মোৰ না আসিলেন ক্যানে?

আজি কাতিকা আসিবে বইলে

ভাত ৰান্ধিয়া খুচি,

সেও ভাত মোৰ হয় গেল বাসি,

ও মোৰ কাতিকা ৰে।” —ইত্যাদি।

(তামুলী, দীপা : গোৱালপৰীয়া লোক সংস্কৃতিত প্ৰকৃতি, পৃষ্ঠা ৫২-৫৭)

চৈবাৰী চাহ বাগিচা অঞ্চলৰ হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী চাহ জনগোষ্ঠীলোক সকলে পালন কৰা এটা উৎসৱ হ'ল টুচুপূজা। এই উৎসৱ মাঘ মাহৰ উৰুকাৰ পৰা আৰম্ভ হৈ মকৰ সংক্ৰান্তিৰ দিনাখন সামৰণি পৰে। এই পূজাৰ আৰম্ভণি দিনটোক 'টুচুৰ জাগৰণ' আৰু সামৰণিৰ দিনটোক 'টুচুৰ ভাসন' বুলি কয়। টুচু পৰৰ সূচাৰূপে চলাই যাবৰ বাবে গাঁওৰ এঘৰৰ ছোৱালী এজনীক টুচুৰ মাক পাতি তাৰ ঘৰৰে বিভিন্ন গছ পাতেৰে সজা চৌড়লৰ ভিতৰত

দেৱীক প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। টুচু দেৱীৰ কোনো মূৰ্ত্তি নাই। ইয়াক শিৱৰ পুত্ৰী, মনসাৰ ভনী, দুৰ্গা, সীতা আদি দেৱীৰ অংগ হিচাপে বিশ্বাস কৰে। বিভিন্ন ধৰণৰ ফল, নৈবেদ্য, ফল-মূল আদিৰে দেৱীক পূজা-অৰ্চনা কৰা হয়। ইয়াৰ পিছত সামৰণিৰ দিনাখন গঁঞা মহিলাই টুচুগীত গাই চৌড়াল সহ দেৱীক ওচৰৰে বৈ যোৱা নৈত বিসৰ্জন দিয়ে।

পশ্চিম গোৱালপাৰা অঞ্চলত প্ৰচলিত নাৰীকেন্দ্ৰিক কৃষিভিত্তিক উৰ্বৰতামূলক উৎসৱ হ'ল- হুদুম দেওপূজা। খৰাংকালি চ'ত মাহত অনাবৃষ্টিৰ ফলস্বৰূপে বৰষুণৰ কামনাৰে গাঁওৰ তিৰোতাসকলে জন-সমাগমহীন পথাৰত ইন্দ্ৰদেৱক সন্তুষ্ট কৰাৰ উদ্দেশ্যে এই পূজাভাগৰ আয়োজন কৰে। সাধাৰণতে এক সন্তানৰ মাতৃয়ে বিবস্ত্ৰা হৈ একে উশাহতে পূজাভাগ কৰিবলৈ নিৰ্দিষ্ট কৰি লোৱা পথাৰৰ এডোখৰ মাটিত হুদুমখুটি পোতাৰ নিয়ম আছে। এনে কৰিলে মাত্ৰ তিনিদিনৰ পৰা সাতদিনৰ ভিতৰত বৰষুণ হোৱাৰ সম্ভাৱনা থাকে। তেনে নহ'লে ইয়াৰ পিছত তিৰোতাসকলে আৰম্ভ কৰে হুদুমদেও পূজা। সাতজনী মান অকুমাৰী ছোৱালীয়ে প্ৰথমে সাতঘৰ মান মানুহৰ ঘৰৰ পৰা সাত ঘটি মান পানী আনি হুদুমপূজা কৰা ঠাই ডোখৰত ছটিয়ায়। হুদুম খুটি ৰূপে পোতা কলগছৰ পুলিটোত আদিতে হুদু চৰাই বান্ধি থোৱা হৈছিল বুলি জমা যায়। যদিও আজিকালি ইয়াৰ প্ৰচলন নাই। ইয়াৰ পিছত নাৰীসকলে নিৰ্ধাৰিত অমাৰস্যা ৰাতি পূজাস্থলীত গৈ তেওঁলোকে গৰুৰ ভাও লয় আৰু এই গৰুৰূপী নাৰীৰ দ্বাৰা পূজাস্থলীত হাল বোৱা হয়। ইয়াৰ লগে লগে হুদুম খুটাৰ চাৰিওফালে চলি থাকে উলংগ হৈ নাৰীসকলে গাই থকা হুদুম পূজাৰ বিশেষ অশ্লীলধৰ্মী গীত। যদিও বা মহিলাসকলে উলংগ হৈ এই ধৰণৰ শ্লীল-অশ্লীল গীত গায় তথাপিহে ইয়াত কোনো অশ্লীলতা নাথাকে। দৰাচলতে প্ৰকৃতিৰ চিৰাল ফাটক যোগ্য ভোগ্য বসুন্ধৰা বনোৱাৰ উদ্দেশ্যে ইন্দ্ৰদেৱক সন্তুষ্ট কৰাৰ মানসেৰে এই পূজাভাগৰ আয়োজন কৰা হয়। পূজাভাগত পুৰোহিতৰ কোনো স্থান নাই। কেৱল ঢাকুৱাই চকুত কলা কাপোৰ বান্ধি ঢাক বজাই থাকে। পশ্চিম গোৱালপাৰা অঞ্চলৰ লগতে উত্তৰ বংগ, পশ্চিম বংগ, বাংলাদেশৰ ৰংপুৰ, দিনহাজপুৰ ইত্যাদি অঞ্চল সমূহতো এই উৎসৱ পালন কৰা হয়। এই পূজাৰ লগত সংগতি ৰাখি এটি

গীতৰ কলিৰ উদ্ধৃতি দাঙি ধৰা হ'ল।

“হুদুম দেও হুদুম দেও
হাগা আছি পানী দেও
আমাৰ দেশত নাই পানী
হাগা-টিৰা বাৰা-বানী।”

সেইদৰে

‘হিল হালিছে মোৰ কোমৰটো

শিৰশিৰাইছে গাও

কুঠকনা গেছে এলা হুদুমেৰ দেখা পাওঁ..।”

(<https://heritagefoundation.org.in/lander>)

গোৰ্খা সম্প্ৰদায়ৰ এক অন্যতম নাৰীকেন্দ্ৰিক উৎসৱ হৈছে ‘তীজ’। সাধাৰণতে ভাদ মাহৰ শুক্লা তৃতীয়া তিথিত এই উৎসৱ পালন কৰা হয়। বিবাহিত মহিলাসকলৰ সমান্তৰালকৈ যুৱতীসকলেও এই উৎসৱত দেৱী পাৰ্বতীৰ উপাসনা কৰে। উৎসৱৰ প্ৰথম দিনা বিবাহিত মহিলাসকলক স্বামী গৃহৰ পৰা নিজ মাতৃগৃহলৈ আনি বিভিন্ন খাদ্যবস্তুৰে অভ্যর্থনা কৰা হয়। ইয়াৰ পিছদিনা সূৰ্যোদয়ৰ আগৰে পৰা মহিলা আৰু যুৱতীসকলে এটুপি পানী নোখোৱাকৈ মধ্যাহ্ন ভাগত মহাদেৱৰ আৰাধনা কৰি নিজৰ স্বামী তথা হ'বলগা জীৱনসংগী আৰু পৰিয়ালৰ মংগল কামনা কৰে। উল্লেখযোগ্য যে এই দিনটোত মহিলাসকলে ৰঙা, সেউজীয়া, হালধীয়া আদি বৰণৰ পোছাক পৰিধান কৰি জেতুকাৰ ৰঙা ৰঙেৰে হাত আৰু ভৰিত অংকণ কৰি দেৱী মা পাৰ্বতীৰ উপাসনা কৰে। বিশেষকৈ নৱ বিবাহিতা মহিলাৰ বাবে এই উৎসৱৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম বুলি কোৱা হয়। মাতৃগৃহলৈ অহা মহিলাসকলে দিনটো তীজগীত গাই আৰু নৃত্যগীত কৰি আনন্দ ফুৰ্তি কৰে। তলত তীজ উৎসৱৰ গীতৰ কলি এটি উদ্ধৃত কৰা হ'ল।

“তীজকো বেলামা

ভাই লিন আয়েকো

ছাচু মেৰি পাপিনীলে

ছিৰফুল লুকাইদিন
বাট্ৰেই ঘৰ আউদিন
অৰাই ছিকাই গৰ্নু বজৈ
তৌ ছিৰ ফুল লাই।”

(<https://www.facebook.com/Bharatiya Gorkhas>)

অসমীয়া চহা সহজ-সৰল অসমীয়া গঁঞ লোক সমাজত প্ৰচলিত এক অন্যতম অনুষ্ঠান হ'ল ভেকুলী বিয়া। সাধাৰণতে খৰাং কালি অসমৰ খেতি পথাৰত চিৰাল ফাট মেলাৰ সময়ত ইয়াৰ পৰা পৰিভ্ৰাণ পাবলৈ গাঁওৰ গঞ ৰাইজে পুখুৰীৰ পৰা নাইবা ঘৰৰ চুকৰ পৰা দুটা ভেকুলী ধৰি আনি মানুহৰ দৰে বৈদিক পৰম্পৰা অনুযায়ী পানীতোলা, হোম কৰা, গা ধুৱা আদি যথা ৰীতি-নীতি অনুযায়ী বিয়া পাতি দিয়া হয়। উল্লেখযোগ্য যে ভেকুলীৰ লগত ইন্দ্ৰদেৱৰ সম্পৰ্ক তথা ভেকুলীয়ে টোৰ-টোৰালে বৰষুণ হয় বুলি বিশ্বাস কৰা হয় বাবে এই উৎসৱ গঁঞ ৰাইজে পাতে। বিয়াঘৰৰ লগত গীত-মাতৰ এক অনবদ্য সম্পৰ্ক থকা হেতুকে ভেকুলী বিয়াৰ কেতবোৰ গীত অসমীয়া সমাজত নাৰীসকলৰ মুখে মুখে প্ৰচলন হোৱা দেখা যায়। যদিওবা এই গীতবোৰ অলৌকিক কল্পনাই প্ৰাধান্য বিস্তাৰ কৰিছে তথাপিও বৰ্তমান সময়তো ইয়াৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। এনে গীতৰ কলি দুটিমান তলত উদ্ধৃত কৰা হ'ল।

১। খেছলী খাপৰী চুকুৰে ভেকুলী হাতৰ কাণৰ খুলি পিন্ধে।
আগবেলা মাতিলোঁ পিছবেলা আহিলি মেখেলা কৰিলি চুৰ;
গায়নক মাতিলো চুলীয়া আহিলে লগতো মদাৰৰ ঢোল?
(দাস নাৰায়ণ (সম্পা) : অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা, পৃষ্ঠা - ২৬৮)

২। ৰাম, ৰাম, ভেকুলীৰ বিয়ালৈ
ৰাম ৰাম, আহে ইন্দ্ৰদেৱে
ৰাম ৰাম, বতাহ বৰষুণত তিতিহে।
(কোঁৱৰ অৰ্চনা : অসমৰ সংস্কৃতিত এভূমুকি, পৃষ্ঠা - ১৪)

অসমীয়া লোক সমাজত প্ৰচলিত এক অন্যতম সম্পদ হৈছে নিচুকনি গীত বা ধাইনাম। কোমল মনৰ অধিকাৰী শিশুসকলৰ টোপনি আনিবলৈ নাৰীসত্তা মাতৃসকলে এই গীতবোৰ গায়। সাধাৰণতে এই গীতবোৰৰ জৰিয়তে এগৰাকী ধাই বা মাতৃৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত আশা, সপোন, কল্পনা, বিশ্বাস-অবিশ্বাসৰ বহিঃ প্ৰকাশ ঘটে। তলত এই গীতৰ কেইটামান কলিৰ উদ্ধৃতি দিয়া হ'ল।

১। জোনবাই এ, বেজী এটি দিয়া,
বেজিনো কিলেই- মোনা সীবলৈ
মোনানো কিলেই- ধন ভৰাবলৈ
ধননো কিলেই- হাতী কিনিবলৈ
হাতীনো কিলেই- উঠি ফুৰিবলৈ
হাতীত উঠি পানীৰাম ঘৰলৈ যায়,
আলিবাটৰ মানুহে ঘুৰি ঘুৰি চায়।

২। আমাৰে মইনা শুব এ',
বাৰীতে বগৰী ৰুব ",
বাৰীৰে বগৰী পৰি সৰিব,
আমাৰে মইনাই বুটলি খাব।

৩। শিয়ালী এ' নাহিবি ৰাতি, তোৰে কাণ কাটি লগামে বাটি।
শিয়ালীৰ মূৰতে মৰুৱা ফুল, শিয়ালী পালেগৈ ৰতনপুৰ।।
(এখুদ ককাইদেউ, মৰুৱা ফুল)

অসমৰ বাপতি সাহোন বিহুৰ অন্যতম এটি সংযোজন হৈছে কৃষিজীৱী মহিলা তথা গাভৰুসকলৰ অন্যতম উৎসৱ জেং বিহু। সাধাৰণতে গাভৰু-মহিলাসকলে অতীতৰে পৰা মুকলি বিহু বা এবেলা ইয়ালৈ, এবেলা তালৈ গৈ বিহু নৃত্য পৰিৱেশন কৰা বিহুৱতী গাভৰুসকলৰ মাজত ৰৈ যোৱা বিহুৰ নামেই আমি মাইকী বিহু তথা পৰৱৰ্তী সময়ত গাভৰু বিহু আৰু জেং বিহু নামৰে প্ৰচলন হৈ আহিছে। এগৰাকী পাটগাভৰু জনজীৱনৰ আশা-আকাংক্ষা, অভাৱ-অনাটন, দুখ-বেজাৰ আদিৰ সৰল প্ৰত্যক্ষ প্ৰতিফলন

ঘটে। সাধাৰণতে মহিলাসকলে ঘৰৰ কাম-বন সামৰি লৈ নদীৰ পাৰৰ ডাঙৰ
আঁহত বা বৰগছৰ তলত এযোৰ তামোল পাণেৰে সেৱা জনাই হাতত
টকা আৰু হাত চাপৰি বজাই বজাই বৃত্তকাৰ কৈ বিহু ভাগ নাচে। এই
বিহুত জেং ব্যৱহাৰ কৰাটো প্ৰজননৰ প্ৰতীক বুলি ড° মহেশ্বৰ নেওগে কৈছে।
তলত জেং বিহুৰ দুটিমান কলিৰ উদ্ধৃতি দিয়া হ'ল।

১। “দুডালি বাঁহেৰে
হাঁয় ঐ হালিজাপি
এডালি কোনে কাটি নিলে
হাঁয় ঐ হালিজাপি
ইডালি মুকলি হ'ল
আমাৰে নাচনীক
হাঁয় ঐ হালিজাপি
কোনে ধৰি নিলে।
হাঁয় ঐ হালিজাপি
বিহুতলি মুকলি হ'লেনো হালিজাপি ঐ
চাটোন শলীকাঠি ঐ
নিয়ৰতে তিতি যায় ভৰি”

২। “চ'তে গৈয়ে গৈয়ে ব'হাগে পালেহি গছৰ ডালত বিনালে ঐ
কুলিজীয়ৰী-বোৱাৰী ওলাই ঐ আহিছো বিহুকে মাৰোঁগৈ বুলি।”
“বৰ ঘৰৰ মুখতে তাঁতে বৈ আছিলো ঘনাই মাৰিছিলো অ মাকো,
আঁহতৰ তলতে টকাৰ মাত শুনিলো ঘৰত মই কেনেকৈ থাকোঁ।

আমাৰ এই আলোচনাত বৃহত্তৰ অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত
নাৰীকেন্দ্ৰিক আটাইবোৰ উৎসৱ অনুষ্ঠান সন্নিবিষ্ট হৈছে বুলি ক'ব নোৱাৰো।
ঠাইভেদে এই উৎসৱ অনুষ্ঠানসমূহৰ ৰীতি নিয়মত বেলেগ বেলেগ হোৱা
দেখা যায়। ইয়াত মাত্ৰ কেইটামান নাৰীকেন্দ্ৰিক উৎসৱ পাৰ্বণ চমু আলোচনা
দাঙি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

সহায়ক গ্ৰন্থ :

- ১। গগৈ লীলা। অসমীয়া লোক সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা। গুৱাহাটী বনলতা।
প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২১। মুদ্ৰিত।
- ২। অসমৰ সংস্কৃতি। গুৱাহাটী, বনলতা। প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১২। মুদ্ৰিত।
- ৩। বৰুৱা বিৰিঞ্চি কুমাৰ। অসমৰ লোক-সংস্কৃতি। গুৱাহাটী, বীণা লাইব্ৰেৰী।
প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৪। দাস নাৰায়ণ (সম্পাঃ) ৰাজবংশী পৰমানন্দ। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা।
গুৱাহাটী, চন্দ্ৰ প্ৰকাশ। প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৫। মুদ্ৰিত।
- ৫। শৰ্মা নবীন চন্দ্ৰ। অসমীয়া লোক-সংস্কৃতিৰ আভাস। গুৱাহাটী, বাণী
প্ৰকাশ। প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৬। মুদ্ৰিত।

আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত পৰম্পৰাগত শিক্ষাৰ প্ৰাসংগিকতা

গৌৰাংগ মালো

প্ৰবন্ধা, কলেজ অৱ এডুকেশ্বন, বকো

লুকেশ কলিতা

প্ৰবন্ধা, কলেজ অৱ এডুকেশ্বন, বকো

সাৰাংশ :

ভাৰতবৰ্ষ এখন সভ্যতাৰ আৰম্ভণিৰে পৰা আধ্যাত্মিক আৰু সাংস্কৃতিক দিশেৰে চহকী হোৱাৰ স্থান অধিকাৰ কৰি থকা দেশ। বৈদিক, বৌদ্ধিক আৰু ইছলামিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মূল উদ্দেশ্য আছিল পৰম্পৰাগত জ্ঞান, সংস্কৃতি, আধ্যাত্মিক মূল্যবোধ সংৰোধন কৰা। মৌখিক আৰু অভিজ্ঞতালব্ধ শিকন কৌশলেৰে পুৰাণ, উপনিষদ, বেদ, লোককথা আদিৰ জ্ঞানেৰে শিষ্যসকলক বাস্তৱ জীৱনৰ বাবে সাজু কৰোৱাটোৱেই আছিল সেই সময়ৰ শিক্ষাৰ মূল কথা। পৰিৱৰ্তনৰ টোৱে অইন ক্ষেত্ৰবোৰৰ দৰে শিক্ষাখণ্ডকো চুই থৈ গৈছে। সততে দেখিবলৈ পোৱা শিকন শৈলীবোৰৰ লগত আগৰ পৰম্পৰাগত পাঠ্যক্ৰম, কাৰ্যকলাপবোৰৰ বৰ্তমান সময়ত সমীচীন নহয় বুলি ধৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। কিন্তু তাৰ পিছতো ব্যৱস্থাটোৰ গুৰুত্বক অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। বৰ্তমান শিক্ষা ব্যৱস্থাত বিজ্ঞান-

প্ৰযুক্তিবিদ্যা আদিৰ বহু ন ন বিষয় সংযোগ কৰা হৈছে যদিও প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশত আওকাণ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। স্থানীয় ভাষা, সাহিত্য, সংস্কৃতি আদিৰ জ্ঞান প্ৰদান আৰু গ্ৰহণ কৰাই আছিল প্ৰাচীন শিক্ষণ শিকন প্ৰণালীৰ মূল উদ্দেশ্য। বিশ্বায়নৰ ধামখুমীয়াত শিক্ষা ব্যৱস্থাত ভালে সমূহ পৰিৱৰ্তন হোৱা দেখিবলৈ পোৱা যায়। প্ৰাচীন আৰু আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মাজত বৃদ্ধি পোৱা ব্যৱধানৰ বাবে শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াৰ কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ অৱহেলিত হৈ বৈছে। শিক্ষা প্ৰদানৰ লক্ষ্য উদ্দেশ্যবোৰে শিক্ষণ শিকন প্ৰক্ৰিয়াৰ পদ্ধতি, অভিগমন আদি বহু পৰিমাণে নিৰ্ণয় কৰে। পদ্ধতিগত দিশৰ পৰা আগৰ আৰু আজিৰ সময়ৰ শিক্ষাৰ পাৰ্থক্য থাকিলেও মৌলিক লক্ষ্য একেটাই। দুয়োটা শিক্ষা ব্যৱস্থাবে উদ্দেশ্য হ'ল শিকাৰুৰ সৰ্বাংগীন বিকাশ সাধন কৰা। আধ্যাত্মিক, নৈতিক মূল্যবোধৰ সৰ্ব্বোচ্চ বিকাশ সাধন কৰাটোৱে আছিল আগৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ উদ্দেশ্য। কিন্তু ১৮৩০ খৃষ্টাব্দত প্ৰকাশ পোৱা মেকলে প্ৰতিবেদনত প্ৰথমবাৰৰ বাবে ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাই আধুনিকতাৰ দিশত খোজ দিয়ে। পৰিৱৰ্তনশীল সময় অনুপাতে ন ন শিকন শৈলী আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত সংযোজন ঘটিছে যদিও প্ৰাচীন শিক্ষাৰ বহুকেইটা পদ্ধতি বা দিশৰ আজিৰ তাৰিখতো প্ৰাসংগিকতা আছে। যান্ত্ৰিক যেন লগা বৰ্তমান শিক্ষা ব্যৱস্থাই বহু ক্ষেত্ৰত মানৱ সমাজক আৱেগিক, সামাজিক, নৈতিক আদি দিশত দুৰ্বল কৰি তুলিছে। এই আসোঁৱাহপূৰ্ণ ব্যৱস্থাটো পিছৰ প্ৰজন্মৰ বিকাশত কিছু দিশত হেঙাৰস্বৰূপ হৈ থিয় দিছে। এই আলোচনা পত্ৰখনৰ জৰিয়তে প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পদ্ধতি, কৌশল, অভিগমন আৰু শিকন দিশসমূহৰ বৰ্তমানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত প্ৰাসংগিকতা আৰু গুৰুত্ববোধৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ব। সাম্প্ৰতিক সময়ত বৰ্তমানৰ আৰু অতীতৰ শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াৰ সংশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়োজনীয়তাবোৰ এই পত্ৰৰ জৰিয়তে বিশ্লেষণ কৰা হ'ব।

বীজ শব্দ : পৰম্পৰাগত, জ্ঞান, আধুনিক, শিক্ষা, মূল্যবোধ, কৌশল, প্ৰযুক্তিবিদ্যা, বিকাশ।

আৰম্ভণি :

সমাজ বা জাতি এটি সুশোভিত হয় মানৱৰ জয় গানত। সমাজ

এখনত প্ৰগতিৰ পথত উন্মোচন কৰাৰ একমাত্ৰ উপায় হ'ল জ্ঞানৰ অনুশীলন। জ্ঞান আহৰণৰ বাবে বিবেচনা কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ সময় হ'ল ছাত্ৰ কাল। সেয়েহে কোৱা হৈছে 'ছাত্ৰানং অধ্যয়নং তপঃ'। ছাত্ৰ জীৱনত বিদ্যাৰ্থী এজনৰ মূল কৰ্তব্য হৈছে অধ্যয়ন কৰা। জ্ঞান অৰ্জনেৰে তপস্যাত বৰ্তি হোৱাটোৱে হৈছে ছাত্ৰ জীৱনৰ মূল কথা। বিদ্যা আহৰণৰ লগত সংযুক্ত হৈ থকা প্ৰক্ৰিয়াটোৱে শিক্ষা। শিক্ষা হৈছে এক বহল পৰিসৰৰ, গতিশীল আৰু বিকাশশীল প্ৰক্ৰিয়া। ইয়াৰ উদ্দেশ্যই হৈছে শিশু বা ব্যক্তি এজনৰ আচৰণৰ যথোচিত পৰিৱৰ্তন আৰু ব্যক্তিত্বৰ পূৰ্ণ বিকাশ সাধন কৰা। শিক্ষা এক জীৱন ব্যাপি চলা প্ৰক্ৰিয়া যদিও শিক্ষা আহৰণৰ প্ৰকৃতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মূলত শিক্ষাক আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ নামেৰে দুভাগত বিভক্ত কৰা হয়।

ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ইতিহাসলৈ লক্ষ্য কৰিলে আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ মূল ভেঁটি বহু হাজাৰ বছৰ আগত বিচাৰি পোৱা যায়। মানৱ জাতিৰ প্ৰজ্ঞানাত্মক দিশসমূহৰ বিকাশ হোৱাৰ লগে লগে মানুহে জ্ঞান আহৰণত ৰুচি বিচাৰি পাবলৈ ধৰে। ভাৰতীয় সভ্যতাৰ আৰম্ভণিৰে পৰা ভাৰত এখন বিভিন্ন শাস্ত্ৰ, সাহিত্য, নীতি-নিয়মেৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ থকা দেশ। ৰামায়ণ, মহাভাৰত, বেদ-বেদান্ত, উপনিষদ, গীতা, ভাগৱত আদিৰ পাতত ৰচিত আৰু সংৰক্ষিত জ্ঞান-অভিজ্ঞতাসমূহ ছাত্ৰ সমাজলৈ লৈ যোৱাৰ লক্ষ্যৰে গঢ় লৈ উঠিছিল শিক্ষাৰ বিভিন্ন অনুষ্ঠান। ব্ৰাহ্মণ, বৈশ্য, ক্ষত্ৰিয় আৰু শূদ্ৰ— এই শ্ৰেণীৰ মানুহৰ মাজত ব্ৰাহ্মণসকলৰ গুৰু দায়িত্ব আছিল শিক্ষাৰে বিদ্যাৰ্থীসকলক উদ্বুদ্ধ কৰি তোলা। গুৰু গৃহত থাকি বিভিন্ন ধৰ্মীয় শাস্ত্ৰৰ চৰ্চাৰে জ্ঞান আহৰণৰ উপৰিও সংসাৰৰ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা লাভ কৰা ব্যৱস্থাটোৱে আছিল তাহানিৰ গুৰুকুল শিক্ষা ব্যৱস্থা। গুৰুৰ সংগত থাকি শাস্ত্ৰ জ্ঞান আহৰণ, আধ্যাত্মিক আৰু প্ৰজ্ঞানাত্মক মনোভাৱৰ বিকাশ সাধন, জীৱনৰ বাস্তৱ অভিজ্ঞতা আহৰণৰ যোগেদি বিদ্যাৰ্থীৰ সৰ্বাংগীন বিকাশ সাধন কৰাটোৱেই আছিল প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মূল লক্ষ্য। বৈদিক, বৌদ্ধিক, ইছলামিক, বৈষ্ণৱ আদি কালছোৱাৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাক সাধাৰণতে পৰম্পৰাগত শিক্ষাৰ আওতাত ধৰা হয় য'ত টোল, গুৰুগৃহ, বৌদ্ধ বিহাৰ, মঠ-মন্দিৰ, মছজিদ, মোক্তাব,

মাদ্ৰাছা, নামঘৰ, সত্ৰ আদি আছিল শিক্ষা চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰীয় অনুষ্ঠান।

ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ইতিহাসত ১৮৩৫ খৃষ্টাব্দত প্ৰকাশ পোৱা মেকলেৰ প্ৰতিবেদনখনকে আধুনিক শিক্ষাৰ বাটকটীয়া বুলি ধৰা হয়। বৃটিছ চৰকাৰে ভাৰতত চলোৱা উপনিৱেশিক শাসন ব্যৱস্থাৰ ফলত শিক্ষাখণ্ডতো যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন আনিছিল। শিক্ষাৰ লক্ষ্য, পাঠ্যক্ৰম, শিকন পদ্ধতি আৰু শৈলী, শিক্ষকৰ ভূমিকা আৰু অনুশাসনৰ লগতে শিকন-শিক্ষণ কাৰ্যত ভাষা প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰতো বহু ন-ন সংযোজন কৰা হৈছিল। পশ্চিমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ অধ্যয়ন, ইংৰাজী ভাষাক শিক্ষাৰ মাধ্যম হিচাপে প্ৰয়োগ, বিজ্ঞান বিষয় হিচাপে অধ্যয়ন আদি আছিল মেকলেৰ প্ৰতিবেদনৰ উল্লেখনীয় দিশ। এই প্ৰতিবেদনৰ পৰামৰ্শসমূহে ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাত পৰিৱৰ্তনৰ টো আনিছিল। ইয়াৰ ফলশ্ৰুতিত শিক্ষা ব্যৱস্থাক পশ্চিমীয়াকৰণ কৰা হৈছিল। পশ্চিমৰ দেশৰ শিক্ষাক কেন্দ্ৰ কৰি প্ৰাচ্যৰ দেশসমূহৰ বিশেষকৈ ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষাখণ্ডত নতুন আদৰ্শৰ সংযোগ হয়। ব্যক্তিৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ লক্ষ্যৰে শিক্ষা প্ৰক্ৰিয়াক শিশুকেन्द्रিক আৰু ক্ৰীড়াভিত্তিক কৰি গঢ়ি তোলা হৈছে। শিশুৰ ৰুচি, অভিব্যক্তি মূলতঃ প্ৰাধান্য দিয়া হৈছে। ব্যক্তি পাৰ্থক্য, শিক্ষা আহৰণৰ গতি অনুসৰি বিভিন্ন উন্নত শিকন পদ্ধতিৰ উদ্ভৱ হৈছে। প্ৰগ্ৰেম লাৰ্নিং, দলীয় শিকন, অণু শিকন, উদ্ভাৱনমূলক শিকন প্ৰকল্প পদ্ধতিৰ দৰে অত্যাধুনিক শিকন পদ্ধতিৰ উদ্ভাৱন আৰু বহুল প্ৰয়োগ হোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে।

উদ্দেশ্য :

১। বৰ্তমানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত প্ৰাচীন ভাৰতীয় শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ প্ৰাসংগিকতা অধ্যয়ন কৰা।

২। আধুনিক আৰু অতীতৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ এক সংশ্লেষণাত্মক বিশ্লেষণ কৰা।

গৱেষণা পদ্ধতি :

এই গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে প্ৰয়োজন হোৱা তথ্যসমূহ গৌণ উৎস যেনে- গ্ৰন্থ, আলোচনা পত্ৰৰ সহায়ত সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। সংগৃহীত তথ্যবোৰ বিশ্লেষণ আৰু উপস্থাপনৰ বাবে বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে।

আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত পৰম্পৰাগত শিক্ষাৰ প্ৰাসংগিকতা :

স্বাধীনোত্তৰ কালত ভাৰতবৰ্ষৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন আৰু প্ৰসাৰৰ বাবে বহু কেইখন শিক্ষা আয়োগ কমিটি গঠন কৰা হৈছিল। শিক্ষাৰ্থীৰ সময়োচিত প্ৰয়োজনবোৰ পূৰাবৰ বাবে প্ৰশাসন ব্যৱস্থাই কেবালানি আইন, আঁচনি, কাৰ্যব্যৱস্থা আদি হাতত লৈ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মানদণ্ডক উন্নতি আৰু বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত কাম কৰিছিল। আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থা মূলত শিক্ষাৰ্থীকেন্দ্ৰিক, গতিশীল, দ্ৰুততৰ আৰু বহুমুখী। শিক্ষাৰ্থীৰ ৰুচি, আগ্ৰহ আৰু প্ৰয়োজনৰ ভিত্তিত এই শিক্ষা ব্যৱস্থা গঢ় লৈ উঠিছে। তুলনামূলকভাৱে এই শিক্ষাখণ্ড প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাতকৈ সত্ৰিয়। আধুনিক শিক্ষাই শিক্ষাৰ্থীৰ বিভিন্ন সম্ভাৱনীয়তাৰোৰ বিকশাই তোলাৰ বাবে সুবিধা দিছে যদিও প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ কিছুমান গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশক আওকাণ কৰা পৰিলক্ষিত হয়। যাৰ ফলশ্ৰুতিত এনে ধৰণৰ এটি উন্নত শিক্ষা ব্যৱস্থা থকাৰ পিছতো সমাজ সংগঠন, ব্যক্তিত্ব নিৰ্মাণ, মূল্যবোধ সংৰোপন, কৰ্ম প্ৰৱণতা আদিৰ দৰে ক্ষেত্ৰসমূহত অপৰিপক্ক হোৱা দেখা যায়। বাস্তৱ সময়ৰ লগত মিলাই চলিবলৈ আধুনিক শিক্ষাৰ সীমিত প্ৰায়োগিক শিক্ষা ব্যৱস্থাই যথেষ্ট নহয়। কিয়নো ব্যক্তিকেন্দ্ৰিক লক্ষ্যৰ প্ৰতি মাত্ৰাধিক গুৰুত্ব দিয়া এই শিক্ষা ব্যৱস্থাই আজিৰ তাৰিখতো শিক্ষাৰ সামাজিক, গণতান্ত্ৰিক, নৈতিক, লক্ষ্যবোৰ পূৰণ কৰিবলৈ অপৰাণ হোৱা দেখা যায়। তাৰ বাবে প্ৰাচীন কালৰ শিক্ষাৰ প্ৰাসংগিকতাক নুই কৰিব নোৱাৰি। শিক্ষাৰ্থীৰ সৰ্বোচ্চ বিকাশ সাধন কৰি শিক্ষাক আৰু অধিক ফলপ্ৰসূ কৰিবলৈ হ'লে প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাত বৰ্তি থকা ক্ষেত্ৰবোৰৰ গুৰুত্ব আৰু প্ৰাসংগিকতাক বিবেচনা কৰি আধুনিক শিক্ষাৰ মূল সুঁতিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব লাগিব। ব্যক্তি আৰু সমাজক প্ৰগতিৰ দিশত আগবঢ়াবলৈ প্ৰাচীন আৰু আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্ৰবোৰক সংশ্লেষণ, সমায়োজন আৰু সংযোজন কৰিবলৈ হ'লে তলত উল্লিখিত দিশবোৰত গুৰুত্ব দিব লাগিব—

ক) **আদৰ্শভিত্তিক শিক্ষা ব্যৱস্থা :** আধুনিক শিক্ষাৰ ব্যৱস্থাপনাই মানৱ সমাজক যান্ত্ৰিক আৰু বস্তুমুখী কৰি তুলিছে। যন্ত্ৰকেন্দ্ৰিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত শিক্ষাৰ্থীয়ে এটি বস্তুমুখী প্ৰৱণতা গঢ়ি তুলিছে। যাৰ ফলত এখন বস্তু সৰ্বোচ্চ

সমাজৰ সৃষ্টি হৈছে। 'সহজ জীৱন যাবন, উচ্চ চিন্তা-চৰ্চা'ক সাৰ হিচাপে লৈ প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাই সমগ্ৰ শিক্ষা প্ৰক্ৰিয়াটোক আদৰ্শমুখী কৰি তুলিছিল। এনে আদৰ্শৰে শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা বিদ্যাৰ্থীসকলৰ চিন্তা-চৰ্চা, আচৰণ আৰু জীৱন শৈলীত ব্যাপক প্ৰভাৱ পেলাইছিল। কিন্তু আধুনিক শিক্ষাই সু-আদৰ্শৰ বিপৰীতে মানৱ সমাজৰ মাজত বস্তু নিৰ্ভৰ, আত্মসন্মানহীন, সাৰশূন্য মনোভাৱৰ সৃষ্টি কৰিছে। যাৰ পৰিণতিত সমাজৰ মাজত মূল্যবোধৰ অৱক্ষয়, সংঘাত, উশৃংখল জীৱন ধাৰণ, সংকীৰ্ণ মনোভাৱ, অসামাজিক আচৰণৰ হেজাৰটা ঘটনা ঘটি আছে। এই অৱক্ষয়ক ৰোধ কৰিবলৈ হ'লে প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ দৰে এক সু-পৰিকল্পিত সময়োচিত মানৱীয় আদৰ্শক শিক্ষা ব্যৱস্থাক আগস্থান দিব লাগিব।

খ) নাগৰিকতাবোধৰ সংযোজন : প্ৰাথমিক অৰ্থত নাগৰিকতাবোধ মানে হ'লে এজন নাগৰিকে বাস কৰি থকা দেশখনৰ প্ৰতি থকা বুনয়াদী দায়বদ্ধতাসমূহ। আগৰ সময়ছোৱাত বিদ্যাৰ্থীসকলে কাম কাৰ ঠাইকণক পৰিষ্কাৰকৈ ৰখা, সম্পদবোৰক নিজৰ বুলি সুৰক্ষা দিয়া, সামাজিক নীতি-নিয়মক মান্যতা দিয়া, জ্যেষ্ঠজনক সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰা, গুৰুৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰা আদি আনুগত্যৰ জৰিয়তে প্ৰকাশ পাইছিল বিদ্যাৰ্থী সমাজৰ নাগৰিকতাবোধ। সীমিত পুথিগত অভিজ্ঞতাৰে আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাই শিক্ষাৰ্থীৰ মাজত নাগৰিকতাবোধ সংৰোপন কৰাত অসমৰ্থ হৈছে। দৈনিক বাতৰি কাকত, আলোচনীত প্ৰকাশ পোৱা অমানৱীয় ঘটনাৱলী, পৰিৱেশ-মানুহৰ সংঘাতৰ প্ৰতিবেদন আদিয়ে প্ৰতিদিনে ঘটি থকা সাৰশূন্য নাগৰিকতাবোধকে বৃদ্ধায়। বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বয়সৰ জীৱিকাৰ মানুহেৰে গঠিত সমাজৰ মাজত সময় স্থাপন কৰাৰ বাবে সুস্থ নাগৰিকতাবোধ জগাই তুলিবলৈ আধুনিক শিক্ষাখণ্ডই সু-ব্যৱস্থা হাতত ল'ব লাগে।

গ) কৰ্ম শিক্ষা আৰু অভিজ্ঞতালব্ধ জ্ঞানৰ প্ৰাসংগিকতা : শিক্ষাৰ্থীৰ মাজত কৰ্ম প্ৰৱণতা, কৰ্ম আনন্দ, শ্ৰমৰ মূল্য, সৃষ্টিশীলতা, নতুনত্ব, শ্ৰমৰ মৰ্যাদা আদি দিশবোৰৰ লগত চিনাকি কৰাই দিয়াটোৱে হ'ল কৰ্ম শিক্ষাৰ মূল লক্ষ্য। প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাই সু-কৰ্মৰ জৰিয়তে নিজৰ আৰু সমাজৰ শাৰীৰিক, মানসিক, সামাজিক, আবেগিক দিশসমূহৰ যথার্থ ৰূপত বিকাশৰ

বাবে গুৰুত্ব দিছিল। কৃষি কৰ্ম, বাঁহ-বেতৰ কাম আদিৰ দৰে কাৰ্যসমূহৰ জৰিয়তে শিক্ষাৰ্থীসকলে পোনপটীয়াকৈ কৰ্ম অভিজ্ঞতা লাভ কৰিছিল। কৰ্ম শিক্ষাৰ জ্ঞানে স্বাৰলম্বী কৰাৰ উপৰিও আত্মতৃপ্তি, সৃষ্টিশীল কৰি তুলিছিল।

আধুনিক শিক্ষাৰ ইতিহাসৰ মাজছোৱা কালত গান্ধীজীৰ বুনয়াদী শিক্ষাৰ ধাৰণাই শিক্ষাৰ্থীসকলক বুনয়াদী অৰ্থত মৌলিক কৰ্ম জ্ঞান প্ৰদানেৰে স্বাৰলম্বী হোৱাত উৎসাহিত কৰিছিল। সূতাকটা, বয়ন শিল্প আদি কামবোৰত মহিলাক আগস্থান দিয়াৰ উপৰিও অৰ্থনৈতিক বুনয়াদ শক্তিশালী কৰিছিল। কিন্তু এই ব্যৱস্থাৰ গুৰুত্বক আজিও হেয় জ্ঞান কৰা হয়। যাৰ পৰিণতিত শিক্ষিত হোৱাৰ পিছতো মানৱ সমাজত কৰ্মবিমুখতা অপৰ্যাপ্ত ব্যৱহাৰিক জ্ঞানে, শ্ৰমৰ মৰ্যাদাৰ জ্ঞানৰ অভাৱে সমাজত নিয়োগ নিযুক্তি সংস্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত হেঙাৰ হিচাপে থিয় দিছে।

ঘ) সাংস্কৃতিক মূল্যবোধৰ সংৰোপনঃ মূল্যবোধ বুলিলে সাধাৰণতে বিষয় এটিৰ প্ৰতি থকা বিশ্বাস, আদৰ্শ, অনুগত্য, মৰ্যাদা। এনে এবিধ গুৰুত্বপূৰ্ণ মূল্যবোধ হ'ল সাংস্কৃতিক মূল্যবোধ যাৰ জৰিয়তে ব্যক্তি বা সমাজ এখনক সংস্কৃতিবান কৰি তোলা হয়। অতীতৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাত সু-শিক্ষাৰ সমান্তৰালকৈ গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল সু-চৰিত্ৰ গঠনত। সু-চৰিত্ৰবাণ ব্যক্তিয়ে সু-কৰ্ম, সুস্থ চিন্তাৰে ব্যক্তিত্ব নিৰ্মাণত সহায় কৰিছিল। সমাজৰ কৃষ্টি-সংস্কৃতিবোধক অনুশীলনৰ জৰিয়তে মানৱ সমাজক সংস্কৃতিবান কৰি তোলা হৈছিল। সেই উদ্দেশ্যকে আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। সাংস্কৃতিক মনোভাৱ আৰু আধ্যাত্মিক দিশৰ উত্তৰণেৰে ব্যক্তি এজনক বা সমাজ এখনক সংযতকৈ সুস্থ ৰূপত বিকশাই তোলাটোৱেই আছিল প্ৰাচীন শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ অন্যতম এটা উদ্দেশ্য। গীতাত উল্লেখ কৰা কৰ্মযোগ আৰু জ্ঞানযোগৰ আদৰ্শই মানৱ সমাজক তৰল চিন্তাৰ উদ্ভূত ৰাখিছিল।

কিন্তু বৰ্তমানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা চৰিত্ৰ গঠন, সমাজৰ সংস্কাৰ-সংস্কৃতিবোধক সঠিক ৰূপত বিবেচনা কৰা নহয়। যাৰ পৰিণতিত সমাজ এখনৰ সংস্কৃতিৰ শিপাৰ লগত বৰ্তমানৰ প্ৰজন্ম সম্পৰ্কহীন হৈ পৰিছে। চৰিত্ৰৰ উপযুক্ত বিকাশ নোহোৱা বাবে শিক্ষাৰ্থীসকলে আৱেগিক, মানসিক,

সামাজিক আদি দিশত প্ৰত্যাহানৰ সন্মুখীন হয়। সাংস্কৃতিক মূল্যবোধৰ অভাৱৰ বাবে শিক্ষাৰ্থীৰ ব্যক্তিত্বৰ বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি হৈছে।

ঙ) জাতীয়তাবাদী মনোভাৱৰ জাগৰণ : সামাজিক, সাংস্কৃতিক, শৈক্ষিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক আদি ক্ষেত্ৰসমূহৰ উৎকৃষ্ট সুৰক্ষা, প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ মনোভাৱ জন সমাজত সিঁচি দিয়াটোৱে হৈছে জাতীয়তাবাদ। দেশ এখনৰ সামগ্ৰিক বিকাশত সহায়ৰ বাবে আগবাঢ়ি অহা প্ৰতিটো প্ৰচেষ্টাকে জাতীয়তাবাদৰ আওতাত ৰখা হয়। পৰাধীন ভাৰতক স্বাধীন কৰাৰ স্বাৰ্থত বিভিন্নজন ভাৰতীয়ই দেশখনৰ সামাজিক, অৰ্থনৈতিক বুনীয়াদক মজবুত কৰাৰ বাবে লোৱা প্ৰচেষ্টাবোৰ জাতীয়তাবাদী মনোভাৱৰ উদাহৰণ। আধ্যাত্মিক শিক্ষা আৰু নৈতিকতাৰ পাঠৰ মাজেৰে মানৱ সমাজত দেশ প্ৰীতি, সামাজিক দায়বদ্ধতা, ভাতৃত্ববোধ, মানৱতাবোধ, সংস্কৃতি প্ৰেম জগাই তোলা হৈছিল। এই জাতীয়তাবাদী চিন্তাই সমাজক সংযত কৰি ৰখাৰ উপৰিও একতাৰ চেতনা জগাই তুলিছিল।

বৰ্তমানৰ উচ্ছৃংখল সমাজৰ মাজত জাতীয়তাবাদ কিমান দূৰ বাস্তৱ অৰ্থত বৰ্তি আছে, সেয়া এক গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰশ্ন। নাগৰিকতাবোধহীন কাৰ্যকলাপ, অমানৱীয়, অসামাজিক দ্বন্দ্ব, পৰিৱেশ মানুহৰ সম্পৰ্কহীনতা, ব্যক্তি বা দেশৰ মাজত ভাতৃঘাতী সংঘৰ্ষ আদিয়ে দিনক দিনে কমি অহা জাতীয়তাবাদী স্বভাৱটোকে প্ৰকাশ কৰে। আজিৰ সময়ত জাতীয়তাবাদ বা দেশপ্ৰেম বঢ়াই তোলাৰ বাবে জনসংখ্যা শিক্ষা, শান্তিৰ শিক্ষা, পৰিৱেশ শিক্ষাৰ দৰে বিষয়বোৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰিব লাগিব।

চ) প্ৰাচীন শিক্ষণ পদ্ধতি, শৈলীসমূহৰ প্ৰাসংগিকতা : শিক্ষণ পদ্ধতি হৈছে শিকন-শিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াত তথ্যৰ আদান-প্ৰদান কৰাৰ এক মাধ্যম। শিকন পদ্ধতি এটিয়ে পৰিকল্পিতভাৱে আৰু শৃংখলাবদ্ধভাৱে শিক্ষা দান কাৰ্য এটিক ফলপ্ৰসূতা দান কৰে। আগৰ শিকন পদ্ধতিবোৰ আছিল মূলতঃ মৌখিক প্ৰকৃতিৰ। বক্তৃত্যভিত্তিক শ্ৰেণীসমূহৰ মৌখিক শিকন পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰেৰে শিক্ষাৰ্থীৰ ভাষা জ্ঞান বিশেষকৈ উচ্চাৰণ, যুক্তাক্ষৰ, আবৃত্তি, ধ্বনি, চিহ্ন, যোগাযোগ শৈলী (বিশেষকৈ চাৰিওটা ভাষা কৌশল) আদি দিশসমূহৰ বিকাশৰ ওপৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল।

অত্যাধুনিক পদ্ধতি, কৌশলেৰে পৰিপূৰ্ণ আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ শিক্ষাৰ্থীসকলৰ আত্মবিশ্বাসহীনতা, অপৰ্যাপ্ত ভাষা জ্ঞান, অশুদ্ধ উচ্চাৰণ, অস্পষ্ট হাতৰ আখৰ, অশুদ্ধ বানান লিখন, নিম্নমানৰ কথন শৈলী আদি প্ৰত্যাহ্বানসমূহে আজিও আগৰ শিকন শৈলীৰ প্ৰাসংগিকতাক উপস্থাপন কৰে। তাৰোপৰি সুস্থ মানসিক বিকাশৰ বাবে সুস্থ শৰীৰ এটি খুবেই আৱশ্যক। কিন্তু আজিৰ যান্ত্ৰিক সমাজত শৰীৰ চৰ্চা, আৱেগিক পৰিচালনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণ আদি দিশসমূহ সমূলি গুৰুত্ব দিয়া নহয়। যাৰ ফলত কুৰুচিপূৰ্ণ মনোভাৱ, অসহনশীলতা বৃদ্ধি পাইছে। এই প্ৰত্যাহ্বানবোৰক মোকাবিলা কৰাৰ বাবে যোগ শিক্ষা, শাৰীৰিক শিক্ষাক পূৰ্ণোদ্যমে কাৰ্যত পৰিণত কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে।

ছ) মনিটৰিয়েল ব্যৱস্থা : শিক্ষা দান হৈছে এক মহৎ বৃত্তি যাৰ বাবে প্ৰয়োজন অজস্ৰ ধ্যান, সাধনা, ধৈৰ্য, ধাউতি আৰু কৌতুহল। শিক্ষাদানৰ শৈলীবোৰে শিক্ষা ব্যৱস্থা এটিত অলংকাৰ স্বৰূপে কাম কৰে। শিক্ষক এজনৰ বাবে শিক্ষকতা বৃত্তিটোৰ প্ৰতি অশ্ৰদ্ধা, সু-মনোভাৱ, জ্ঞান অন্বেষণৰ কৌতুহল আদি মনোভাৱ থকাটো অত্যন্ত জৰুৰী। শিক্ষণ ক্ষমতাসমূহ চিনাক্তকৰণ কৰি উচিত ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰাৰ বাবে নিম্ন শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উচ্চ শ্ৰেণীৰ মেধাৰী শিক্ষাৰ্থীসকলৰ দ্বাৰা পাঠদান কৰোৱাটো আছিল বৌদ্ধিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিশেষত্ব। এই ব্যৱস্থা হাতত লোৱাৰ ফলত শিক্ষাৰ্থীসকলৰ শিক্ষকমুখী প্ৰৱণতাক চিনাক্ত কৰা হৈছিল। ইয়াৰ ফলত শিক্ষকসকলে নিজকে মানৱ সম্পদ সৃষ্টিত নিজকে সম্পূৰ্ণৰূপে উসৰ্গিত কৰিছিল।

আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ অস্বাস্থ্যকৰ প্ৰতিযোগিতামুখী মনোভাৱৰ বাবে শিক্ষকসকলৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় গুণবোৰক নজৰবন্দী কৰা হয়। যাৰ ফলত কৰ্মবিমুখ, উদ্দেশ্যহীন শিক্ষক এচামৰ জন্ম হৈছে। এনে পৰিস্থিতিত বিদ্যালয়ৰ প্ৰাংগণৰ পৰাই এই পদ্ধতিৰ যোগেদি শিক্ষাৰ্থীসকলৰ মাজত শিক্ষকতাৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা ও সু-মনোভাৱ বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায়।

সামৰণি :

সময়ৰ অনুপাতে শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ পদ্ধতি আৰু শৈলী সলনি হৈ

আছে যদিও শিক্ষাৰ লক্ষ্য একেটাই। শিক্ষাৰ্থীৰ সৰ্বোচ্চ সৰ্বাংগীন বিকাশ সাধন কৰাটোৱে প্ৰতিটো শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মূল উদ্দেশ্য। পৰিৱৰ্তনৰ ধামখুমীয়াত সমাজৰ বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত ন-ন- প্ৰয়োজনৰ উদ্ভৱ আৰু সংযোজন হৈছে। গতিশীল সময়ৰ লগত মিলিবলৈ হ'লে পৰিৱৰ্তনক মানি ল'বই লাগিব। বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰে জ্ঞানেৰে অত্যাধুনিক ৰূপত আধুনিক শিক্ষা ব্যৱস্থাই আগবাঢ়িলেও আলোচিত ক্ষেত্ৰসমূহৰ প্ৰত্যাহানবোৰক বিবেচনা কৰা নাই। প্ৰাচীন আৰু বৰ্তমানৰ শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ মাজত বৃদ্ধি পোৱা ব্যৱধানৰ বাবে আজিৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা অপৰিপূৰ্ণ হৈ আছে। পৰৱৰ্তী পৰ্যায়ৰ ভৱিষ্যৎ প্ৰজন্মক ভাৰসাম্য ব্যক্তিত্বৰ অধিকাৰী কৰি তোলাৰ বাবে অতীতৰ আৰু বৰ্তমান শিক্ষা ব্যৱস্থাক সংশ্লেষণ কৰি এক নতুন দিগন্তৰ সূচনা কৰাৰ প্ৰাসংগিকতা আহি পৰিছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

Chand, Tara (2009), Development of Education System in India, Anmol Publication.

দাস, ড° লক্ষ্মীৰা (২০০১), শিক্ষা, অমৃত প্ৰকাশন।

বৰুৱা, যতীন (২০০০), ভাৰতৰ শিক্ষা সমস্যাৰ দৃষ্টিপাত, লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল।

বৰুৱা, যতীন (১৯৮৯), আধুনিক শিক্ষাত নতুন চিন্তাধাৰা, লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল।

প্ৰান্তিক, মাৰ্চ সংখ্যা, ২০২৪ ইং বৰ্ষ।

‘নীলকণ্ঠী ব্ৰজ’ উপন্যাসত নাৰীবাদী চেতনা

সবিতা ৰয়

ডি. এল. এড. চতুৰ্থ ষাণ্মাসিক

সংক্ষিপ্তসূচী :

আধুনিক অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰা প্ৰতিভাশালী লেখিকাসকলৰ ভিতৰত মামণি ৰয়ছম গোস্বামী অন্যতম। তেওঁৰ দ্বিতীয় উপন্যাস ‘নীলকণ্ঠী ব্ৰজ’ত বৃন্দাবনৰ বিধৱা নাৰীসকলৰ বৈধব্য জীৱনৰ যত্নগা সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ পাইছে। স্বামীহাৰা নাৰীক সমাজে ৰক্ষণাবেক্ষণ দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে বিধৱা নাৰী সমাজত কিদৰে এলাগী হৈ পৰে আৰু স্বামীহাৰা সৰ্বস্ৰান্ত হোৱা নাৰীয়ে সমাজত জীয়াই থাকিবলৈ কঠোৰ সংগ্ৰাম কৰিবলগীয়া সমাজখনৰ এক নিৰ্মম সত্য উপন্যাসখনত অতি স্পষ্ট ৰূপত ফুটি উঠিছে। উপন্যাসখনত সৌদামিনী, শশী আৰু মৃগালিনী এই নাৰী চৰিত্ৰ কেইটাৰ মাজেৰে বিধৱা নাৰীৰ নিঃসংগ অন্তৰ্বেদনা, জীৱনৰ বিফলতা, ঘৃণা-লাঞ্ছনা, উৎপীড়ন, নাৰী জীৱনৰ সমস্ত আশা-আকাংক্ষা আৰু মানসিক অন্তৰ্দৰ্শ স্পষ্ট ৰূপত দাঙি ধৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। এই আলোচনাত প্ৰধানকৈ নাৰীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰে নাৰী জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ পৰ্যালোচনা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

সূচক শব্দ : বিধবা, নাৰী, বৃন্দাবন, উপন্যাস, চৰিত্ৰ, সৌদাসিনী, বাধেশ্যামী, ব্ৰজধাম।

অৱতৰণিকা : সমগ্ৰ বিশ্বত নাৰী জাতিৰ ওপৰত প্ৰাচীন কালৰে পৰা চলি অহা অন্যায়া-অবিচাৰ তথা অপৰাধৰ ভেটিতেই আধুনিক বিশ্বত নাৰীবাদী ধাৰণাই গা কৰি উঠিছিল। 'নাৰীবাদী' শব্দটো ইংৰাজী 'Feminism' শব্দৰ পৰা অহা। নাৰীবাদীসকলৰ মতে পুৰুষ-মহিলা উভয়ৰে নিজস্ব অস্তিত্ব আৰু স্বাধীন সত্ত্বা আছে। নাৰীবাদী হৈছে এক দৰ্শন; এই দৰ্শনৰ মূল লক্ষ্য হৈছে— নিৰ্যাতিতা নাৰীসকলৰ বাবে থিয় দি সমগ্ৰ নাৰী সমাজৰ উন্নতি সাধন কৰা আৰু নাৰী সমাজখনক অন্যায়া-অত্যাচাৰৰ প্ৰতিভূ স্বৰূপ পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজৰ বান্ধোনৰ পৰা মুক্ত কৰি নাৰীসকলৰ মুক্তি আৰু মংগলৰ অৰ্থে দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰা। এনে লক্ষ্যৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰাখি ঊনৈশ শতিকাত পাশ্চাত্যত নাৰীবাদী ধাৰণাৰ জন্ম হয়।

অসমত নাৰীবাদী ধাৰাটো গঢ়ি উঠাৰ লগে লগে বিভিন্ন কবি-সাহিত্যিকসকলৰ কাব্য-সাহিত্যত নাৰীবাদী ধাৰণাই ভুমুকি মাৰিছিল। অৱশ্যে সমগ্ৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ ভিতৰত বিশেষকৈ অসমীয়া উপন্যাসত নাৰীবাদী চেতনাৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট পৰিমাণে দেখিবলৈ পোৱা যায়। উল্লেখযোগ্য যে অসমীয়া উপন্যাসৰ আৰম্ভণি পৰ্বৰ বিশেষকৈ ৰজনীকান্ত বৰদলৈদেৱৰ উপন্যাসত নাৰীবাদী চেতনা স্পষ্টকৈ প্ৰকাশ পাইছে। বিশিষ্ট ঔপন্যাসিকা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' উপন্যাসখনতো নাৰীবাদী চেতনা প্ৰকাশ পাইছে। মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ উপন্যাসত নাৰী চৰিত্ৰৰ মনস্তত্ত্ব অতি স্পষ্ট আৰু সূক্ষ্মভাৱে প্ৰকাশিত হৈছে। তেওঁৰ উপন্যাসত নাৰী চৰিত্ৰই পুৰুষ প্ৰধান সমাজৰ শোষণ-নিৰ্যাতনৰ বলি হোৱাৰ লগতে নিঃসংগতা, পুৰুষৰ যৌনক্ষুধা, দুখ-যন্ত্ৰণাৰ সন্মুখীন হ'বলগীয়া হৈছে। মানৱতাবাদী ঔপন্যাসিকা মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে বাস্তৱ অভিজ্ঞতাৰ দৃষ্টিভংগীৰে উপন্যাস ৰচনা কৰি অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ ভঁৰাল সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য : মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' উপন্যাসখনত বৈধব্য জীৱনৰ কৰুণ কাহিনীৰ দ্বাৰা প্ৰতিফলিত নাৰীবাদী

চেতনা সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাটোৱে গৱেষণা পত্ৰখনৰ মূল উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি : মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' উপন্যাসখনত প্ৰতিফলিত 'নাৰীবাদী চেতনা' বিষয়টো অধ্যয়নৰ বাবে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ উৎস : গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰিবলৈ মুখ্য আৰু গৌণ উৎস- এই দুয়োটা উৎসৰ সমলৰ সহায় লোৱা হৈছে। মুখ্য উৎস হিচাপে 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' উপন্যাসৰ লগতে গৌণ উৎস হিচাপে অসমীয়া উপন্যাস বিষয়ক বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে।

মূল বিষয়ৰ আলোচনা : অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ জগতত জ্ঞানপীঠ বঁটা বিজয়ী মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে বিশেষ স্থান দখল কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। তেওঁৰ সাহিত্যৰাজি বিচিত্ৰ অভিজ্ঞতাৰে পৰিপূৰ্ণ। মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ উপন্যাসত বিশেষকৈ কাহিনীৰ বিচিত্ৰতা আৰু বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ চৰিত্ৰ ৰূপায়ণৰ সুকীয়া বিশেষত্ব দেখিবলৈ পোৱা যায়।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ ব্ৰজধামৰ পটভূমিত ৰচিত 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' (১৯৭৬) এখন সামাজিক আৰু পৰম্পৰাবাদী উপন্যাস। ইংৰাজী আৰু হিন্দী ভাষাত অনূদিত হোৱা এই উপন্যাসখনত সুপৰিকল্পিত আৰু সুকথিত কাহিনী নাই। এগৰাকী অকাল বিধৱা গাভৰু জীৱনৰ বিভিন্ন ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি আগবাঢ়ি যোৱা কাহিনীভাগৰ মাজেৰে নাৰীবাদী চেতনা অতি সুন্দৰকৈ পৰিস্ফুট হৈছে। 'নীলকণ্ঠী ব্ৰজ' উপন্যাসখনত উপন্যাসিকাই সৌদামিনী, শশীপ্ৰভা আৰু মৃণালিনী — এই তিনিটা প্ৰতিনিধিত্বমূলক নাৰী চৰিত্ৰৰ জৰিয়তে ব্ৰজধামত বাস কৰা ৰাধেশ্যামী (বিধৱা) সকলৰ দুখ, জীৱন-যত্না, নাৰীৰ নিঃসংগ অন্তৰ্বেদনা, মানসিক দ্বন্দ্ব আৰু নাৰী জীৱনৰ আশা-আকাংক্ষা দাঙি ধৰিবলৈ গৈ নিজৰ নাৰীবাদী চিন্তা-চৰ্চাৰ উমান দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

মামণি ৰয়ছম গোস্বামীৰ নীলকণ্ঠী ব্ৰজ উপন্যাসখনৰ মূল নাৰী চৰিত্ৰ হ'ল— সৌদামিনী। সৌদামিনী এটি প্ৰতিবাদী চৰিত্ৰ। বিবাহিত জীৱনত অকালতে বিধৱা হৈ সৌদামিনীয়ে অকাল বৈধব্য জীৱনক সাবটি ল'বলগীয়া হৈছিল। উচ্চ হিন্দু সমাজৰ ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি অনুসৰি সৌদামিনীৰ পিতৃ-মাতৃয়ে তাই বিধৱাৰ ব্ৰতচাৰিণী জীৱন-যাপন কৰাটো বিচাৰিছিল। কিন্তু

সৌদামিনীয়ে বক্ষণশীল হিন্দু সমাজৰ নীতি-নিয়মলৈ ভ্ৰক্ষেপ নকৰি এজন খ্ৰীষ্টান যুৱকৰ প্ৰেমত পৰিছে। বক্ষণশীল হিন্দু সমাজৰ পৰম্পৰা অনুসৰি বিধৱা নাৰীৰ মনত কোনো আৰেগ-অনুভূতি, কামনা-বাসনা, ইচ্ছা-অনিচ্ছা, হেঁপাহ-অভিলাষ থাকিব নোৱাৰে। কিন্তু বিদ্ৰাহী নাৰী চৰিত্ৰৰূপে সৌদামিনীয়ে বক্ষণশীল হিন্দু সমাজৰ পৰম্পৰাস্বৰূপ বাধাৰ প্ৰাচীৰখন ভাঙি নিজৰ আৰেগ-অনুভূতিক প্ৰাধান্য দিছে। উচ্চ হিন্দু সমাজৰ একান্ত অনুগত পিতৃ-মাতৃয়ে সৌদামিনীৰ জীৱনলৈ পৰিৱৰ্তন অনাৰ উদ্দেশ্যৰে তেওঁক পূণ্যভূমি ব্ৰজধামলৈ আনিছিল যদিও ব্ৰজধামত বাস কৰা অন্য বিধৱাসকলতকৈ সৌদামিনী মানসিকভাৱে সম্পূৰ্ণৰূপে পৃথক।

উপন্যাসখনত সৌদামিনীক বিদ্ৰাহী নাৰীৰূপে দেখুওৱা হৈছে। অনুসন্ধিৎসু আৰু কৌতূহলী মনৰ বাবে সৌদামিনীয়ে ব্ৰজধামৰ ধৰ্মীয় ৰীতি-নীতি, আচাৰ-অনুষ্ঠান উৎসৱ-পাৰ্বণ, পূজা-অৰ্চনা আদি আধ্যাত্মিক দিশৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত নহ'ল। বৰঞ্চ ব্ৰজধামত ধৰ্মৰ নামত চলা ব্যভিচাৰ, যৌনাচাৰ, অধৰ্মৰ বেহা, দাৰিদ্ৰ্যৰ নিৰ্ভঞ্জন বুভুক্ষা, বিধৱা নাৰীসকলৰ নৰক যন্ত্ৰণাৰ ভয়াবহতাৰ বাস্তৱ চিত্ৰ সৌদামিনীৰ দৃষ্টিগোচৰ হৈছিল। কৃষ্ণভক্ত ৰাধেশ্যামীসকল যৌন ব্যভিচাৰৰ বলি হ'বলগীয়া হোৱাত সৌদামিনীৰ মনটোৱে তীব্ৰ বিৰোধিতা কৰিলে। সৌদামিনীয়ে ব্ৰজৰ অলিয়ে-গলিয়ে ঘূৰি-ফুৰা মানুহৰূপী কুকুৰনেচীয়াৰ তাণ্ডৱ, ভণ্ড-ধূতৰ অমানৱিক কাৰ্য প্ৰত্যক্ষ কৰি অতিষ্ঠ হৈ পৰিছিল।

উপন্যাসখনৰ আৰম্ভণিতে উপন্যাসিকাই মৃত ৰাধেশ্যামী শৰীৰৰ ওপৰত হোৱা নিৰ্মম অত্যাচাৰ বৰ্ণনা কৰিছে এনেদৰে—

“ইয়াৰ পিছত পাণ্ডাই মৃতকৰ অস্থি-চৰ্মসাৰ নিজৰ দেহটি খেপিয়াব ধৰিলে। কি ঠিক কিজানি সোণৰ বা ৰূপৰ মাদুলি এটা বুঢ়ীৰ কঁকাল নাইবা বাহুৰ কোনোবা এঠাইত বন্ধা আছেই? আছে - আছে। পাণ্ডাই কিবা এটা টান মাৰি ছিঙিলে। লগে লগে বুঢ়ীৰ কঁকালটি উলংগ হৈ খাটিয়াৰ ওপৰত হামখুৰি খাই পৰিল।”

(নীলকণ্ঠী ব্ৰজ, পৃঃ১৬)

এনেদৰে সৌদামিনীয়ে ব্ৰজধামত বাধেশ্যামীসকলৰ জীৱন যন্ত্ৰণা দেখি উচ্চ হিন্দু সমাজত চলি অহা বক্ষণশীলতাৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহী হৈ উঠিছিল। সৌদামিনীয়ে ব্ৰজধামলৈ শান্তি বিচাৰি আহি ব্ৰজধামৰ অমানৱীয় কাৰ্য আৰু বিনাশী ৰূপটো দেখি তাই অশান্তিহে পালে।

সৌদামিনী দেউতাকৰ সৈতে আৰ্তজনৰ শুশ্ৰূষাত নিয়োজিত হৈছিল যদিও তাই মনত শান্তি নাপালে। প্ৰকৃততে সৌদামিনী সঁচা দৰদী অন্তৰৰ নাৰী আছিল তথাপি গোটেই জীৱন বেমাৰী শুশ্ৰূষা কৰাৰ মানসিকতা তাইৰ নাছিল। উপন্যাসখনত সৌদামিনীয়ে নিজৰ জৈৱিক ক্ষুধাক আওকাণ কৰিব নোৱাৰিলে আৰু খ্ৰীষ্টান প্ৰেমিকজনৰ প্ৰতি থকা আসক্তিকো ত্যাগ কৰিব নোৱাৰি মানসিক অন্তৰ্দ্ৰব্দৰ সন্মুখীন হৈছিল। ব্ৰজধামত শান্তিৰ পৰিৱৰ্তে অধৰ্মৰ বেহা, যৌন ব্যভিচাৰ আৰু বাধেশ্যামীৰ নৰক-যন্ত্ৰণা দেখিবলৈ পাই সৌদামিনীৰ অন্তৰত বিতৃষ্ণাৰ ভাৱ উপজিছিল। কিয়নো সৌদামিনীয়ে বাধেশ্যামীসকলৰ দৰে লাঞ্ছনাময় জীৱন কটাবলৈ ইচ্ছুক নাছিল। সেইবাবেই সৌদামিনীয়ে অন্তৰৰ পঞ্জীভূত ক্ষোভত স্থলিত কঠেৰে চিঞৰি চিঞৰি মাক-দেউতাকক উদ্দেশ্য কৈছে—

“মোৰ গোটেই জীৱনটো মই এনেদৰে আনৰ দয়াপৰৱশ হৈ কটাব নোৱাৰোঁ— মই মহীয়সী নহওঁ যে তোমালোকৰ দৰে জনকল্যাণমূলক কাম কৰি মই মোৰ গোটেই জীৱন অতিবাহিত কৰিব পাৰিম। মই স্বাধীন। মই কাকো ভয় নকৰোঁ।” (নীলকণ্ঠী ব্ৰজ, পৃঃ ৫৪)

উপন্যাসখনত সৌদামিনীয়ে মাক-দেউতাকক ‘কছাই’ বুলি সম্বোধন কৰি মাক-দেউতাকৰ প্ৰতি থকা ক্ষোভ ব্যক্ত কৰিছে লগতে “মই স্বাধীন। মই কাকো ভয় নকৰোঁ।”— এই কেইবাৰ কথাৰে বক্ষণশীল হিন্দু সমাজৰ বিৰুদ্ধে উচ্চস্বৰে বিদ্ৰোহ ঘোষণা কৰিছে। বিধৱা নাৰীৰো যে ব্যক্তি স্বাধীনতা, আশা-আকাংক্ষা আছে তাকেই সৌদামিনীয়ে উদাত্ত কঠৰ প্ৰতিবাদী সুৰেৰে সাব্যস্ত কৰিলে। এনেদৰে উপন্যাসখনত সৌদামিনীৰ উদাত্ত কঠৰ প্ৰতিবাদী সুৰত ঔপন্যাসিকাৰ নাৰীবাদী চেতনা অতি স্পষ্টভাৱে প্ৰকাশ পাইছে।

সৌদামিনী নিঃসংগ যদিও তাই অদম্য সাহসী নাৰী। সৌদামিনীয়ে দূৰন্ত সাহসৰ বাবেই হিন্দু সমাজৰ বক্ষণশীলতাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰতিবাদ কৰিব পাৰিছে। সৌদামিনীয়ে সমাজ আৰু পৰম্পৰাৰ বিৰুদ্ধে থিয় দিব পৰাৰ মূল কাৰণ হ'ল— অকালতে বিধৱা হোৱাৰ অন্তৰ্বেদনা আৰু মানসিক দ্বন্দ্বৰ ফলশ্ৰুতিস্বৰূপ দূৰন্ত সাহস।

উপন্যাসখনত সৌদামিনীয়ে জাতি-ধৰ্মৰ ভেদাভেদৰ বিৰুদ্ধে নীৰৱে প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত কৰা দেখিবলৈ পোৱা গৈছে এনেদৰে—

“দুয়ো আঁঠুত মূৰ গুঁজি তাই বালিৰ ওপৰত লিখিবলৈ ধৰিলে; - হিন্দু, মুছলমান, খ্ৰীষ্টান!! হিন্দু, মুছলমান, খ্ৰীষ্টান!!”

(নীলকণ্ঠী ব্ৰজ, পৃঃ ৫৯)

সমাজৰ মানুহৰ প্ৰতি কৰা সৌদামিনীৰ নীৰৱ প্ৰতিবাদ তাইৰ বিদ্ৰোহী মনৰ পৰিচায়ক।

উপন্যাসখনত অন্য গাভৰুৰ দৰে স্বাভাৱিক জৈৱিক লিঙ্গাৰ শিপাই সৌদামিনীকো খামচি ধৰিছিল আৰু সৌদামিনীয়েও খ্ৰীষ্টান যুৱকজনৰ প্ৰতি থকা আসক্তিক ত্যাগ কৰিব পৰা নাছিল। বক্ষণশীল হিন্দু সমাজৰ পৰম্পৰা অনুসৰি স্বামীৰ মৃত্যুৰ পিছত ঈশ্বৰৰ ওচৰত আত্মসমৰ্পণ কৰাটো বৈধব্য জীৱনৰ মূল আধাৰ। কিন্তু সৌদামিনীয়ে ঈশ্বৰৰ চিন্তাত নিজকে আত্মসমৰ্পণ কৰিব পৰা নাই। কিয়নো সৌদামিনীয়ে কামনা-বাসনাৰ বলি হৈ শাৰীৰিক আৰু মানসিক তাড়নাত ভুগিছে। ব্ৰজধামৰ ফোঁপোলা স্বৰূপ আৰু ৰাধেশ্যামী (বিধৱা নাৰী) সকলৰ ওপৰত চলা অমানৱীয় অত্যাচাৰ দেখি সৌদামিনীৰ মন অস্থিৰ হৈ পৰিছিল। সৌদামিনীয়ে ৰাধেশ্যামীসকলৰ দৰে দুৰ্দশাগ্ৰস্ত জীৱন কেতিয়াও কল্পনা কৰা নাছিল। সেয়ে সৌদামিনীৰ অন্তৰ কঁপি উঠিছিল আৰু তাই বিদ্ৰোহী হৈ পৰিছিল।

অৱশেষত সৌদামিনীয়ে প্ৰতিকূল পৰিস্থিতিৰ সৈতে যুঁজি যুঁজি হতাশাত ভুগিছিল। উপন্যাসখনৰ শেষত পিতৃৰ অনুমতি সাপেক্ষে সৌদামিনীয়ে এৰাতিৰ বাবে খ্ৰীষ্টান প্ৰেমিকজনৰ ওচৰত নিজক সমৰ্পন কৰিছিল যদিও এই সম্পৰ্কত সমাজৰ অনুমোদন নোহোৱাৰ বাবে তাই আত্মগ্লানিত দগ্ধ হৈ শেষত যমুনাৰ উত্তাল বুকুত নিজকে নিঃশেষ কৰিবলৈ

বাধ্য হৈছিল। ঔপন্যাসিকা মামণি বয়ছম গোস্বামীয়ে সৌদামিনীৰ আত্মহত্যাৰ মাজেৰে এখন বক্ষণশীল ভুৱা সমাজৰ নগ্ন স্বৰূপটো স্পষ্টকৈ প্ৰকাশ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছে। মুঠতে এগৰাকী বিধৱাৰ অন্তৰ্বেদনা, নাৰী জীৱনৰ আশা-আকাংক্ষা, হেঁপাহ-অভিলাষ, জৈৱিক ক্ষুধা, মানসিক দ্বন্দ্ব, পৰম্পৰাগত সমাজৰ বিৰুদ্ধে ক্ষোভ আৰু বিদ্ৰোহ সৌদামিনী চৰিত্ৰটোৰ মাজেৰে দাঙি ধৰাৰ ক্ষেত্ৰত মামণি বয়ছম গোস্বামীয়ে নাৰীবাদী চিন্তা সফলভাৱে প্ৰকাশিত কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

‘নীলকণ্ঠী ব্ৰজ’ উপন্যাসখনত শশীপ্ৰভা আৰু মৃগালিনী চৰিত্ৰ দুটিৰ মাজেৰেও নাৰীবাদী চেতনা প্ৰতিফলিত হৈছে। অৱশ্যে সৌদামিনীৰ দৰে এই দুটি চৰিত্ৰ বিদ্ৰোহী নাছিল।

কুৰি বছৰীয়া বিধৱা শশীপ্ৰভাই সমাজৰ নীতি-নিয়মৰ মাজত থাকি বিধৱাৰ ব্ৰতচাৰিণী পালন কৰিলেও তাইৰ মনৰ পৰা কামনা-বাসনা আঁতৰ কৰিব পৰা নাছিল। কম বয়সীয়া শশীয়ে বালব্ৰহ্মাচাৰী যুৱক স্বামীজীৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হৈ তাইৰ মনত কামনাৰ ভাৱ জাগ্ৰত হৈছে যদিও নিজৰ কামনা-বাসনাক প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰিলে। একেদৰে মৃগালিনীও জীৱনত বিফলতা আৰু অৱসাদ পোৱা এটি দুৰ্ভগীয়া নাৰী। উপন্যাসখনত আন নাৰীৰ দৰে মৃগালিনীৰ অন্তৰতো মাতৃত্ব লাভ কৰাৰ হাবিয়াস ঔপন্যাসিকাই সুন্দৰকৈ প্ৰকাশ কৰিছে। মৃগালিনীয়ে জীৱন-যৌৱনৰ সৰ্বস্ব আশা-আকাংক্ষা বৃদ্ধ পিতৃ-মাতৃৰ দায়িত্ব লোৱাৰ বাবে ত্যাগ কৰিবলৈ বাধ্য হৈছে যদিও মাতৃত্বৰ কামনাই দুকুৰি বছৰীয়া অবিবাহিতা মৃগালিনীক উদ্বাউল কৰি তুলিছে। এনেদৰে উপন্যাসখনত শশীপ্ৰভা আৰু মৃগালিনীৰ মাজেৰেও ঔপন্যাসিকাই সামান্যভাৱে নাৰীবাদী চেতনা প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

সামৰণি : অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যলৈ মামণি বয়ছম গোস্বামীৰ ‘নীলকণ্ঠী ব্ৰজ’ এক অন্যতম অৱদান। প্ৰত্যক্ষভাৱে এইখন নাৰীবাদী উপন্যাস নহয় যদিও পৰোক্ষভাৱে আৰু কলাত্মকভাৱে সৌদামিনীৰ মাধ্যমেৰে নাৰীবাদী চেতনা প্ৰকাশ পাইছে। ঔপন্যাসিকাই আনুভূতিক ভাষাৰে উপন্যাসখনত নাৰী মনৰ ভাৱনাক প্ৰকাশ কৰাত সফল হৈছে। উপন্যাসখনত নাৰী চৰিত্ৰসমূহে সমাজত এলাঞ্চুকলীয়া ব্যৱস্থাসমূহৰ দ্বাৰা

পীড়িত-শোষিত, সহজত আশা-আকাংক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত হৈছে যদিও শেষৰ পিনে উপন্যাসখনৰ নায়িকা সৌদামিনীৰ মাধ্যমেৰে নাৰীমনৰ বিদ্রোহী ৰূপটোও প্ৰতিফলিত হৈছে। এনেদৰে উপন্যাসখনত সৌদামিনী, শশী আৰু মৃগালিনীৰ জীৱনৰ কৰুণ কাহিনীৰ দ্বাৰা নাৰীবাদী চেতনা পৰিস্ফুট হৈছে। মুঠতে, মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে কঠিন বাস্তৱ আৰু বিধৱা নাৰী জীৱনৰ সংঘাতকত কেন্দ্ৰ কৰি ৰচনা কৰা এই উপন্যাসখনে আধুনিক অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে।

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১। গোস্বামী, মামণি ৰয়ছম : নীলকণ্ঠী ব্ৰজ, চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, ২০১৮
- ২। ঠাকুৰ, নগেন (সম্পা) : এশ বছৰৰ অসমীয়া উপন্যাস, জ্যোতি প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০১২
- ৩। শৰ্মা, গোৱিন্দ প্ৰসাদ : উপন্যাস আৰু অসমীয়া উপন্যাস, বনলতা গুৱাহাটী, ২০১৫
- ৪। উপাধ্যায়, অমৃত কুমাৰ (সম্পা) : নিৰ্বাচিত অসমীয়া উপন্যাসৰ বিচাৰ বিশ্লেষণ, পূৰ্বায়ন প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ২০১৯
- ৫। শৰ্মা, বিজয় কুমাৰ (সম্পাঃ) : অসমীয়া উপন্যাস, মণিদ্বীপ, মঙলদৈ, ২০১৯

নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব : এক বিশ্লেষণ (অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখনি সহকাৰে)

জগন্নাথ দেৱ শৰ্মা
সহকাৰী শিক্ষক
আচাৰ্যকুলাম, চিৰাং
jagonnathsarmah@gmail.com

নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব (Feminist Film Theory) হৈছে এক প্ৰকাৰৰ সমালোচনাত্মক দৃষ্টিভংগীৰে চলচ্চিত্ৰত উপস্থাপন কৰা এক ৰীতি। এই ৰীতিয়ে লিংগৰ উপস্থাপনৰ লগতে বিশেষকৈ সমাজত মহিলাসকলৰ ভূমিকা তথা মহিলা সৱলীকৰণৰ ধাৰণাসমূহক পৰিস্ফুট কৰে। এই চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব মূলত নাৰীবাদী আন্দোলনে ১৯৬০ ৰ দশকৰ শেষৰ পৰা ১৯৭০ চনলৈ পাশ্চাত্যত সৃষ্টি কৰা লহৰৰ অংশ হিচাপে উদ্ভৱ হৈছিল। পাশ্চাত্যত নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ মূলত মনস্তাত্ত্বিক তথা সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক দৃষ্টিভংগীৰেহে চলচ্চিত্ৰসমূহক বিচাৰ বিশ্লেষণ কৰি আহিছে। ইয়াৰ অন্যতম ধাৰণাৰ তত্ত্ব হিচাপে ক'ব লাগিলে আমি ল'ৰা মুল্ভয়ে (Laura Mulvey) ১৯৭০ চনত ৰচনা কৰা প্ৰবন্ধ “Visual Pleasure and Narrative Cinema” ৰ কথা ক'ব পাৰো। তেখেতে পুৰুষ দৃষ্টিভংগীৰ ফালৰ পৰা কৈছিল যে- মূল সুঁতিৰ চলচ্চিত্ৰবোৰ বিশেষকৈ বিষম যৌন পুৰুষৰ দৃষ্টিভংগীক কেন্দ্ৰ কৰিহে গঠন কৰা হয়। এই চলচ্চিত্ৰবোৰত নাৰীক প্ৰায়ে বস্তুনিষ্ঠ কৰা হয় আৰু মূলতঃ পুৰুষৰ আনন্দৰ বাবেই অস্তিত্ব লাভ কৰে।

পুৰুষৰ দৃষ্টিভংগী মূলত এগৰাকী নাৰীক চলচ্চিত্ৰত তিনি ধৰণে কাম কৰাত সহায় কৰে। ইয়াৰে প্ৰথমটো কেমেৰাৰ দৃষ্টিত, দ্বিতীয়টো পুৰুষ চৰিত্ৰৰ দৃষ্টিত আৰু তৃতীয়টো পুৰুষ হিচাপে (দৰ্শকৰ) দৃষ্টিত। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী আমি ক'ব পাৰো নাৰীক 'অন্য' হিচাপে দেখুওৱা দৃষ্টিভংগী। নাৰীবাদী চিন্তাবিদসকলে ছিমন ডিভ'ভ'য়াৰৰ (Simone de Beauvior) 'দ্যা ছেকেণ্ড চেক্স'ৰ (The Second Sex) দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ কৈছে যে চলচ্চিত্ৰ এখনত মহিলাসকলৰ প্ৰায়েই "অন্য" হিচাপে দেখুওৱা হয়। সিহঁতক গুপ্ত, নিৰ্বাহ আৰু পুৰুষ প্ৰধান চৰিত্ৰৰ অধীনত কেন্দ্ৰীভূত হিচাপেহে উপস্থাপন কৰা হয়।

ইয়াৰ পৰৱৰ্তী আমি ক'ব পাৰো কু-সংস্কাৰ আৰু ইয়াক প্ৰতিনিধিত্ব কৰাক কেন্দ্ৰ কৰি নাৰীবাদী সমালোচকসকলে বিশ্লেষণ কৰে যে নাৰী একোখন চলচ্চিত্ৰত কেতবোৰ বিশেষ ভূমিকাত হৈ আৱদ্ধ হৈ থাকে, যেনে- মাতৃ, সংকটত থকা নাৰী, কুমাৰ ছোৱালী, বিনাশকাৰী নাৰী আদি ৰূপত।

বেল হুক্ছৰ (Bell Hooks) ৰ প্ৰতিবাদী দৃষ্টিৰ ধাৰণা মতে, পুৰুষৰ দৃষ্টিকোণক প্ৰত্যক্ষ প্ৰত্যাহ্বান জনাই তেওঁৰ মতে, কৃষ্ণাঙ্গ তথা প্ৰান্তীয় মহিলাসকলে প্ৰভাৱশালী চিনেমাৰ চিত্ৰণৰ প্ৰতিৰোধৰ এক প্ৰকাৰ হিচাপে প্ৰতিবাদী ৰূপত নিপু হয় তথা প্ৰচলিত উপস্থাপনক প্ৰত্যাখ্যান কৰে।

মেৰী এম ড'নে (Mary Ann Doane) আৰু টেৰেছা ডি ল'ৰেটিছৰ (Teresa de Lauratis) ৰে চিন্তাবিদসকলে মহিলা দৰ্শকৰ দৃষ্টিভংগীৰ আলোচনা কৰিছে। তেওঁলোকৰ মতে সাধাৰণতে চলচ্চিত্ৰত পুৰুষালি ইচ্ছাক প্ৰাধান্য দিয়া হয় বাবে মহিলা দৰ্শকক বিভিন্ন ধৰণে এই অভিজ্ঞতা অৰ্জন কৰিব লগা হয়। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে মহিলাসকলে লিংগীয় ধাৰণাৰ সৈতে খাপ খাবলৈ নাৰীত্বৰ একোটা মুখা গ্ৰহণ কৰিবলগা হয়।

এইবোৰৰ উপৰিও চিন্তাবিদ জুডিথ বাটলাৰ (Judith Butler) আৰু কিম্বাৰ্লে ক্ৰেনশ্ব (Kimberle Crenshaw) য়ে সমালোচনা কৰিছিল যে ঐতিহ্যবাহী নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব সাধাৰণতে ধৰলবৰণীয়া, বিপৰীত লিংগী মহিলাৰ অভিজ্ঞতাৰ কেন্দ্ৰত আছিল, বিষমকামী মহিলাসকলক লৈ হৈ চলচ্চিত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা হৈছিল। কিন্তু এওঁলোকে লিংগক এটা

প্ৰবাহমান সত্তা হিচাপে লৈ ব্যাখ্যা কৰে। এই দুগৰাকী চিন্তাবিদৰ এই তত্ত্ব পিছলৈ কুইয়াৰ আৰু আন্তঃসংযোগী নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব ৰূপে খ্যাতি লাভ কৰিলে।

পাশ্চাত্য সাহিত্যত এনে বহু নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰৰ উদ্ভৱ হৈছে সেইবোৰৰ ভিতৰত আমি ক'ব পাৰো ফ্ৰান্স দেশত ১৯৬২ চনত নিৰ্মিত পৰিচালক ক্লোড ভাৰ্ডাৰ "Cle'o from 5 to 7" ৰ কথা। ছবিখনত 'ক্লোয়' নামৰ এগৰাকী মহিলাৰ জীৱনক দৰ্শায়, যি নিজৰ চিকিৎসাৰ ফলাফলৰ বাবে অপেক্ষা কৰি আছে। মুঠতে ছবিখনৰ মাজেৰে নাৰীক সমাজে কেনেকৈ বস্তুকৰণ কৰে তথা সৌন্দৰ্যৰ বাহিৰেও, পুৰুষৰ বৈধতা অবিহনে নাৰীয়ে পৰিচয়ৰ সন্ধান কৰে, ইয়াকে দেখুওৱা হৈছে। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী অন্য এখন ছবি ১৯৭৫ চনত বেলজিয়ামত পৰিচালক চাৰ্ভেল একাৰমেন পৰিচালিত 'Jeanne Dielman, 23, quaidu commerce, 1080 Bruxelles' ৰ কথা। চলচ্চিত্ৰখনত এগৰাকী বিধবা মহিলাৰ দিনচৰ্যাৰ কথা সুক্ষ্মভাৱে দেখুৱাইছে। গৃহিণীসকলক গৃহস্থলীৰ কামৰ মাজত কেনেদৰে দমন কৰি ৰখা হয়, ইয়াৰে ওপৰত চলচ্চিত্ৰখনে সমাজলৈ বহু প্ৰশ্ন কৰিছে।

আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত ১৯৯১ চনত ৰিডলীস্কটৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত "Thelma & Louise" নামৰ চলচ্চিত্ৰখনৰ কথা। চলচ্চিত্ৰখনত পুৰুষ প্ৰধান চলচ্চিত্ৰৰ ধাৰণাৰ উফৰাই পেলাই দুগৰাকী নাৰীয়ে কিদৰে যৌন নিৰ্যাতন মূলক সম্পৰ্ক আৰু শোষণৰ পৰা মুক্ত হৈ নিজৰ ভাগ্য নিজে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে তথা স্বাধীনতা আৰু স্বায়ত্তশাসনৰ বাবে নাৰীৰ সংগ্ৰামক পৰিস্ফুট কৰিছে।

১৯৯২ চনত ব্ৰিটেইনত নিৰ্মিত পৰিচালক ছেলী প'টাৰৰ "Orlando" চলচ্চিত্ৰখন ভাৰ্জিনিয়া উলফৰ উপন্যাসখনৰ আধাৰত নিৰ্মিত। ছবিখনৰ 'অৰলেণ্ড' চৰিত্ৰটোৱে শতিকাজুৰি বহুসংস্কৰণকৰণে কৰা লিংগ পৰিবৰ্তন তথা সমাজত মহিলাৰ স্থানক লৈ গভীৰ চিন্তা আনে।

ইয়াৰ পিছত ২০২৩ চনত আমেৰিকাত নিৰ্মিত গ্ৰেটা গোৰৰিগ নিৰ্মিত "Barbie" চলচ্চিত্ৰখনৰ কথা। ছবিখনক বাৰ্বিৰ দৰে এটি পুতলাৰ জৰিয়তে সমাজত পিতৃতান্ত্ৰিক গাঁথনিৰ ওপৰত সমালোচনা কৰে লগতে মহিলাৰ আত্মমূল্য নাৰী সবলীকৰণ আৰু অবাঞ্ছিত সৌন্দৰ্যৰ মানদণ্ডৰ

বিষয়বস্তুৰ গভীৰভাৱে আলোচনা কৰে।

এইবোৰৰ উপৰিও পাশ্চাত্য চলচ্চিত্ৰত আৰু কিছুমান নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ আছে। সেইবোৰ হৈছে ৰিডলীস্কটৰ ‘এলিয়েন’ (১৯৭৯), জুলি টেমৰ ‘ফ্লি ডা’ (২০০২), চাৰাগাভ্ৰমনৰ ‘ছাফ্ৰে জেট’ (২০১৫), এমেৰল্ডফেনলৰ ‘প্ৰ’ মিছিং ইয়াং বুৱেন (২০২০), চেলিম চিয়াম্মাৰ ‘প’ৰট্ৰেইট অৱ এ লেডী অন ফায়াৰ’ (২০১৯), জেইনকেম্পিয়নৰ ‘দ্যা পিয়ানো’ (১৯৯৩), গ্ৰেটা গেৰিগৰ ‘লিটিল উইমেন’ (২০১৯) ইত্যাদি প্ৰধান।

পাশ্চাত্যৰ নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্বৰ দৰে ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰত এই ধাৰা ১৯৭০ চন মানৰ পৰাহে আৰম্ভ হৈছিল। ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰত নাৰী চৰিত্ৰ সাধাৰণতে দুই ধৰণে প্ৰতিনিধিত্ব পায়। প্ৰথমটো আদৰ্শ নাৰী আৰু বিদ্ৰোহী নাৰী হিচাপেহে। ভাৰতীয় নাৰীবাদী তত্ত্বৰ চিনেমা সমূহত মূলত কেতবোৰ দিশ বিদ্যমান হৈ আছে। সেইবোৰ হৈছে— ধাৰ্মিক আৰু সাংস্কৃতিক গঠন অনুসৰি চলচ্চিত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা। প্ৰাৰম্ভিক ভাৰতীয় চিনেমাসমূহত মহিলাক সাধাৰণতে ভক্তিশীল পত্নী, আত্মত্যাগী মাতৃ বা নিৰ্ভৰশীল প্ৰেমিকা হিচাপে দেখুওৱা হৈছিল।

দ্বিতীয়তে, ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ সমূহত সামাজিক বাস্তৱতাক কেন্দ্ৰ কৰি নাৰীবাদী চিনেমাসমূহত সমাজত মহিলাৰ ওপৰত হোৱা অন্যায, লিংগভিত্তিক বাধা, জাতি, শ্ৰেণী, ধৰ্ম আৰু স্বায়ত্ত শাসনৰ বাবে বিৰোধ তথা গৃহস্থ হিংসা, বিবাহজনিত অত্যাচাৰ, কৰ্মক্ষেত্ৰত বৈষম্য আৰু যৌন স্বাধিকাৰৰ দৰে বিষয়সমূহৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হয়।

আধুনিক নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰত আন্তঃ সম্পৰ্কীয়তা লক্ষ্য কৰা যায়। নাৰীক আত্মনিৰ্ভৰ, নিষ্ঠীক আৰু স্বাধীন ৰূপত উপস্থাপন কৰাও দেখিবলৈ পোৱা যায়। ভাৰতীয় নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰসমূহৰ ভিতৰত কেইখনমান চলচ্চিত্ৰৰ নাম সহকাৰে বৰ্ণনা কৰা হ’ল—

ভাৰতীয় নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰৰ ভিতৰত প্ৰথমে আমি ক’ব লাগিব শ্যাম বেনেগাল পৰিচালিত ‘অংকুৰ’ (১৯৭৪) এখন জাতি আৰু পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজৰ অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে এগৰাকী দলিত নাৰীৰ জীয়া সংগ্ৰামক চিত্ৰিত

কৰা প্ৰথম নাৰীবাদী ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ।

ইয়াৰ পিছত ১৯৮৭ চনত কেতন মেহতা নিৰ্মিত “মিৰ্ছ মছলা” এখন ভাৰতৰ গ্ৰাম্য অঞ্চলত পুৰুষৰ অত্যাচাৰ প্ৰতিহত কৰা নাৰীৰ ঐক্যবদ্ধতাক প্ৰতিফলিত কৰা চলচ্চিত্ৰ। পৰৱৰ্তী দীপা মেহতা নিৰ্মিত ‘ফায়াৰ’ (১৯৯৬) চিনেমাখনে মহিলাৰ যৌনতা আৰু সমকামীতাৰ ওপৰত এক বিতৰ্কিত কিন্তু খোলাখুলি আলোকপাত কৰা চিনেমা।

২০১২ চনত সুজয় ঘোষৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত ‘কাহনী’ এখন বহুচৰ্চিত চলচ্চিত্ৰ। য’ত এগৰাকী গৰ্ভৱতী মহিলাৰ দৃঢ়তা আৰু বুদ্ধিমত্তাৰ দ্বাৰা পৰম্পৰাগত ধাৰণাক অস্বীকাৰ কৰা হৈছে।

অনুভৱ সিনহাই ২০২০ চনত পৰিচালিত “থাপ্পড়” এখন ঘৰুৱা হিংসাত সমালোচনা, মহিলাৰ মৰ্যাদা আৰু সন্মানৰ অধিকাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰি প্ৰস্তুত কৰা চলচ্চিত্ৰ।

২০১৬ চনত নিৰ্মাণ কৰা অনিৰুদ্ধ বয় চৌধুৰীৰ ‘পিংক’ নামৰ চলচ্চিত্ৰখনো অন্যতম। ছবিখনক লিংগ ক্ষমতা আৰু সামাজিক নিয়মসমূহৰ ভিতৰত পিতৃতন্ত্ৰ, পুৰুষৰ দৃষ্টি, শোষণ আৰু মহিলা স্বাধিকাৰৰ দৰে নাৰীবাদী বিষয়সমূহৰ ওপৰত গুৰুত্ব দি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

ভাৰতীয় আন আন ভাষাৰ নাৰী চলচ্চিত্ৰ সমূহৰ দৰে অসমীয়া ভাষাৰ নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰসমূহো বিকশিত হৈছে। অসমীয়া নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰত লিংগীয় প্ৰতিনিধিত্ব, সাংস্কৃতিক পৰিচয় আৰু অসমীয়া মহিলাৰ জীৱিত অভিজ্ঞতাসমূহক কেন্দ্ৰ কৰি অধ্যয়ন কৰা হয়। এই তত্ত্ব অসমৰ বিশেষ সামাজিক, ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতি, সশস্ত্ৰ সংঘাতৰ ইতিহাস, জাতি-লিংগৰ অন্তঃসংযোগৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈছে। অসমীয়া নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰৰ পৰ্ব বিভাজন কৰিলে আমি কেইবাটাও বিভাগ দেখিবলৈ পাওঁ। সেইবোৰ তলত আলোচনা কৰা হ’ল—

প্ৰথমে আমি ক’ব লাগিব প্ৰাৰম্ভিক পৰ্ব (১৯৮০ ৰ পূৰ্বৰ সময়ৰ) কথা। এই সময়ছোৱাত নাৰীক প্ৰতীকী ৰূপ আৰু গৃহস্থলীৰ ভূমিকাত চলচ্চিত্ৰত প্ৰতিপন্ন কৰোৱা হৈছিল। অৰুণোদয় কালৰ অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত মহিলাক সাধাৰণতে পৰম্পৰাগত মূল্যবোধ, পবিত্ৰতা আৰু ত্যাগৰ প্ৰতীক

হিচাপে দৰ্শোৱা হৈছিল। ৰূপকোঁৱৰ জ্যোতি প্ৰসাদ আগৰৱালাই নিৰ্মাণ কৰা প্ৰথম অসমীয়া ভাষাৰ বোলছবি ‘জয়মতী’ (১৯৩৫)ত গদাপাণিৰ পত্নী জয়মতীক বলিদান আৰু ত্যাগময় তথা পতিব্ৰতা ৰূপত দৰ্শোৱা হয়, যি এজনা শক্তিশালী নাৰী চৰিত্ৰ হ’লেও, পৰম্পৰাগত আদৰ্শত বন্দী। ঠিক ইয়াৰ পিছত একেজনা পৰিচালকৰ “ইন্দ্ৰমালতী” (১৯৩৯), আৰু ফণী শৰ্মা পৰিচালিত “পিয়লী ফুকন” (১৯৫৫) সীমাৰ ভিতৰতে আৱদ্ধ আছিল, য’ত এই চলচ্চিত্ৰ সমূহৰ কাহিনী আছিল। স্বাধীন চেতনা সম্পন্ন মহিলা চৰিত্ৰৰ উপস্থিতি সেই সময়ছোৱাত প্ৰায় নাছিল।

দ্বিতীয়তে আমি ক’ব লাগিব (১৯৮০-১৯৯০) ৰ লিংগীয় বাস্তৱতা আৰু উদীয়মান চলচ্চিত্ৰকাৰ সকলে চলচ্চিত্ৰৰ মাজত মহিলাৰ সংগ্ৰামৰ কাহিনী কেৱল গৃহস্থজীৱনৰ পৰিসৰৰ মাজত সীমাবদ্ধ নাৰাখি সমাজৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰামৰ এক ৰূপ চিত্ৰিত কৰিছিল। ১৯৮৭ চনত জাহ্নু বৰুৱা পৰিচালিত “হালধীয়া চৰাইয়ে বাওঁধান খায়” ছবিখনে মূলত কৃষিজীৱি সমস্যাক কেন্দ্ৰ কৰি নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল যদিও, ইয়াত লিংগ আৰু শ্ৰেণীগত শোষণকো সুক্ষ্মভাৱে আঙুলিয়াইছিল। ঠিক একেজন পৰিচালকৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত আন এখন চলচ্চিত্ৰ ‘ফিৰিঙতি’ (১৯৯২) চলচ্চিত্ৰই এগৰাকী বিদ্যালয়ৰ শিক্ষয়িত্ৰীয়ে সমাজৰ বাধা-বিপত্তিৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম কৰা দেখুৱাইছিল, যিয়ে অসমৰ চলচ্চিত্ৰত মহিলা চৰিত্ৰৰ শক্তিশালী ৰূপ প্ৰদৰ্শনৰ অন্যতম দৃষ্টান্ত।

ইয়াৰ উপৰিও ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়া পৰিচালিত ‘অগ্নিস্থান’ (১৯৮৫) চলচ্চিত্ৰখনে পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত মহিলাৰ দমন, ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক নিয়মৰ মাজত মহিলাৰ শোষণৰ তথা সমাজৰ দ্বিচাৰিতাৰ কথা প্ৰতিস্মৃতিত কৰিছে। চলচ্চিত্ৰখনত মহিলাৰ সিদ্ধান্তৰ অগ্ৰাধিকাৰ ‘জয়া’ নামৰ চৰিত্ৰৰ মাজেৰে দেখুৱাইছে। ছবিখনত নাৰীক মুক্তিৰ বাবে আত্মত্যাগ কৰা দেখুওৱা হৈছে, যিয়ে প্ৰচলিত অসমীয়া সমাজত চলি থকা বাস্তৱতাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত পিতৃতান্ত্ৰিক শোষণৰ বিৰুদ্ধে এক জাগ্ৰত প্ৰতিবাদ হিচাপে গণ্য কৰা হয়। একেজনা চলচ্চিত্ৰ কাৰৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত “আইতা” (১৯৯৬) এখন অন্যতম সমাজমনস্ক চলচ্চিত্ৰ। এই চলচ্চিত্ৰখন এজন বৃদ্ধাৰ জীৱনৰ

কাহিনী আৰু পিতৃতান্ত্ৰিক সমাজত মহিলাৰ অৱস্থাৰ গভীৰ আলোকপাত কৰে। সমাজত বাঞ্ছনীয়তা হেৰুওৱা মহিলাসকল কেনেকৈ একাকীত্ব, অবহেলা তথা অপয়োজনীয়াৰ সন্মুখীন হয় তাৰ এক বাস্তৱ নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগীৰে 'আইতা'ত চিত্ৰিত হৈছে।

তৃতীয়তে, আমি ক'ব পাৰো ২০০০ ৰ দশকৰ লিংগ, হিংসা আৰু পৰিচয়ৰ পৰ্বৰ কথা। ২১ শতিকাৰ আৰম্ভণিতে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত লিংগীয় হিংসাৰ সমস্যা অধিক প্ৰাধান্য লাভ কৰে, বিশেষকৈ ৰাজ্যৰ ৰাজনৈতিক অস্থিৰতাৰ প্ৰেক্ষাপটত। বিদ্যুৎ কটকীয়ে ২০১০ চনত "As the River Flows" আৰু মঞ্জু বৰাই ১৯৯৯ চনত "বৈভৱ" চলচ্চিত্ৰৰ মাজেৰে মহিলাসকলৰ অভিজ্ঞতা, বিশেষকৈ বিদ্ৰোহ আৰু স্থানচ্যুতিৰ পৰিস্থিতিত গভীৰভাৱে অনুসন্ধান কৰা হৈছিল। মঞ্জু বৰাৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত আন দুখন চলচ্চিত্ৰ হৈছে "জয়মতী"(২০০৬) আৰু "অক্ষৰ"(২০০৯)। "জয়মতী" চলচ্চিত্ৰত ইতিহাসৰ নাৰীগৰাকীক নাৰীবাদী হিচাপে পুনৰালোকন কৰা হৈছে। জয়মতীক কেৱল বলিদান প্ৰদানকাৰী মহিলা হিচাপে নহয়, বৰঞ্চ এক প্ৰতিবাদী আৰু শক্তিশালী চৰিত্ৰ হিচাপে দৰ্শোৱা হৈছে। চলচ্চিত্ৰকাৰে জয়মতীক এজনী স্বতন্ত্ৰ সিদ্ধান্ত লোৱা মহিলা হিচাপে দৰ্শাইছে। ইয়াৰ উপৰিও "অক্ষৰ" চলচ্চিত্ৰত মঞ্জু বৰাই "অক্ষৰ" নামৰ এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰীৰ দ্বাৰা লৈঙ্গিক বৈষম্য আৰু সামাজিক বাধাৰ সন্মুখীন হৈ কেনেকৈ মহিলাসকলক শিক্ষা আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণৰ শক্তিকে আত্মনিৰ্ভৰ কৰি তুলিলে তাৰে এক প্ৰগতিশীল নাৰীবাদী ধাৰণা বিলাই দিছে।

অন্তিম তথা চতুৰ্থ পৰ্ব হিচাপে আমি আলোচনা কৰিব পাৰো ২০১০ৰ দশক- বৰ্তমানৰ নাৰীবাদী আলোচনা আৰু বিকল্প আখ্যানৰ চলচ্চিত্ৰৰ কথা। শেহতীয়াকৈ অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত নাৰীবাদী তত্ত্বৰ প্ৰসাৰ ঘটিছে, বিশেষকৈ স্বাধীন আৰু মহিলা পৰিচালকসকলৰ উত্থানৰ ফলত। অৰুণ মল্লবৰুৱাৰ ২০১০ চনত নিৰ্মিত "আগলি বাট" চলচ্চিত্ৰত এগৰাকী মহিলাৰ জীৱন সংগ্ৰামৰ কাহিনী, যিয়ে সমাজৰ সীমাবদ্ধতা নেওচি নিজৰ সিদ্ধান্তত উপনীত হয় তথা নিজ স্বপ্নৰ সন্ধানৰ প্ৰয়াসক দৰ্শায়। ছবিখনে দেখুৱায় যে সমাজত মহিলাৰ কাৰণে অগ্ৰসৰৰ পথ কষ্ট হ'লেও

আত্মবিশ্বাসেৰে সেই বাধা পাৰ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ সাধ্য পিছত আমি ক'ব পাৰো ডুলু দাসৰ ২০১৩ চনত “দুৱাৰ” চলচ্চিত্ৰখনৰ বিষয়ে। “দুৱাৰ” (দৰ্জা) এক ধাৰণাগত চিন্তাধাৰাৰ প্ৰতীক, যি মহিলাৰ মানসিক আৰু শাৰীৰিক সীমাবদ্ধতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। ছবিখনে এগৰাকী মহিলাই এক গভীৰ মনোবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভংগীৰে অন্তৰ্দৰ্শ আৰু স্বাধীনতাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। ২০১৭ চনত বিদ্যুৎ কটকীৰ “শৈশৱতে ধেমালিতে” চিনেমাখনত অসম আন্দোলনৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত মহিলা আৰু শিশুসকলৰ ওপৰত হোৱা ঘটনাৱলীৰ বিচাৰ কৰা হৈছে। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী আমি বিমা দাস পৰিচালিত “ভিলেজ ৰকষ্টাৰ” (২০১৭) আৰু “বুলবুল ক্যান ছিং (২০১৮) চলচ্চিত্ৰ দুখনে সমাজৰ প্ৰত্যাশাৰ মাজত কৈশোৰৰ ছোৱালীবোৰৰ মানসিকতা, আকাংক্ষা আৰু আত্ম অনুসন্ধানৰ বিষয়ত এক নতুন দৃষ্টিভংগী আগবঢ়াইছে। দাসৰ চলচ্চিত্ৰসমূহ পৰম্পৰাগত নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰৰ দণ্ডী ভাঙি গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ মহিলাৰ অন্তৰ্ভাগৰ জীৱন আৰু তেওঁলোকৰ সপোনৰ ওপৰত আলোকপাত কৰে। এইবোৰৰ উপৰিও বৰ্তমান সময়ত ২০২০ চনৰ পিছত নিৰ্মিত কিছু সংখ্যক চলচ্চিত্ৰৰ মাজেৰে নাৰীবাদী ধাৰা এটা পৰিস্ফুট নোহোৱাকৈ থকা দেখা নাযায়। ইয়াৰ ভিতৰত ২০২২ চনত তনুজ নাথৰ পৰিচালিত “মেড ইন নলবাৰী” চলচ্চিত্ৰ অন্যতম। চলচ্চিত্ৰখন নাৰীবাদী দৃষ্টিকোণৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰ্ভৰশীল নহ'লেও ইয়াত মহিলাসকলৰ জীৱন সংগ্ৰাম, আত্মনিৰ্ভৰশীলতা আৰু সমাজত তেওঁলোকৰ অৱস্থানৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী পাৰ্থজিৎ বৰুৱা পৰিচালিত “নেলীৰ কথা” (২০২৩) চলচ্চিত্ৰ ১৯৮৩ চনৰ নেলী গণহত্যাৰ ঘটনাক আধাৰ কৰি নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। ছবিখনে সেই সময়ৰ সামাজিক-ৰাজনৈতিক মেৰপাকত পৰি ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা লোকসকলৰ জীৱনক চিত্ৰিত কৰাৰ লগতে মহিলাসকলৰ ভূমিকাক বিশেষভাৱে প্ৰদৰ্শন কৰা হৈছে। নেলী গণহত্যাৰ সময়ত আৰু তাৰ পাছত মহিলাসকলে সহ্য কৰা যন্ত্ৰণা, সংঘৰ্ষ আৰু তেওঁলোকৰ সাহস, সহনশীলতা তথা জীৱন সংগ্ৰামৰ কাহিনী ছবিখনত প্ৰকাশ পায়।

নাৰীবাদী চলচ্চিত্ৰ তত্ত্ব এক বিশ্বব্যাপী হোৱা আন্দোলন, যিয়ে

চলচ্চিত্ৰৰ জৰিয়তে লৈংগিক সাম্য, সামাজিক পৰিবৰ্তন আৰু মহিলা চৰিত্ৰৰ বস্তুনিষ্ঠ উপস্থাপন দাবী কৰে। পাশ্চাত্য চলচ্চিত্ৰত পুৰুষকেন্দ্ৰীক দৃষ্টিভংগীৰ সমালোচনাৰ সৈতে এক সমান্তৰালকৈ নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগীৰ সৃষ্টি কৰা হৈছে। ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰত বিকল্প চলচ্চিত্ৰ আন্দোলনৰ জৰিয়তে নাৰীবাদী দৃষ্টিভংগী প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত নাৰীবাদী প্ৰতিনিধিত্ব তুলনামূলকভাৱে সীমিত যদিও, কেইখনমান উল্লেখযোগ্য চলচ্চিত্ৰই সমাজত নাৰীৰ স্থানক গভীৰভাৱে অন্বেষণ কৰিছে।

শেষত ক'ব পাৰো আগন্তুক অসমীয়া চলচ্চিত্ৰসমূহে অধিক শক্তিশালী আৰু আধুনিক দৃষ্টিভংগীৰে লৈংগিক সাম্য আৰু নাৰীবাদী চেতনাক উন্নীত কৰিব।

সহায়ক গ্ৰন্থ :

- ১। ডেকা, মনিষা নাৰীবাদী দৃষ্টিকোণত অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ বিশ্লেষণ
অসম প্ৰকাশন পৰিষদ প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৭ মুদ্ৰিত
- ২। দাস ৰুমি চলচ্চিত্ৰ আৰু নাৰী ভাৰতীয় চলচ্চিত্ৰ নাৰীবাদী তত্ত্বৰ
বিকাশ জুবান বুকছা, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৭ মুদ্ৰিত
- ৩। বৰঠাকুৰ, প্ৰণামী নাৰীবাদী দৃষ্টিকোণত অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ বিশ্লেষণ
অসম প্ৰকাশন পৰিষদ প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৭ মুদ্ৰিত
- ৪। বৰুৱা, জাহ্নৱী অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত নাৰীঃ এক বিশেষ অধ্যয়ন
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় প্ৰকাশন, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৮ মুদ্ৰিত
- ৫। বৰুৱা, পূৰ্ণিমা নাৰীবাদী দৃষ্টিত অসমীয়া সামাজিক চলচ্চিত্ৰ সাহিত্য
প্ৰকাশ প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০১৬ মুদ্ৰিত
- ৬। শৰ্মা, ৰঞ্জিত লিংগ আৰু আঞ্চলিক চলচ্চিত্ৰঃ অসমীয়া পৰিপ্ৰেক্ষিত
ওৰিয়েণ্ট ব্লেক্সান প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০২০ মুদ্ৰিত

Members of Women's Cell, S.D.P. College of Teacher Education, Tihu

**Standing from the Left - Punam Roy, Subhramani Kalita, Rikimani Devi, Mukuta Moni Basumatary, Kankana Talukdar and Karabi Kanta Deka.
Sitting from the Left - Rangkita Deka, Purabi Roy, Gitanjali Patgiri and Namita Deka.**

Awareness Programme on “Health and Wellness”
organised by Women’s Cell, S.D.P. College of Teacher Education,
Tihu

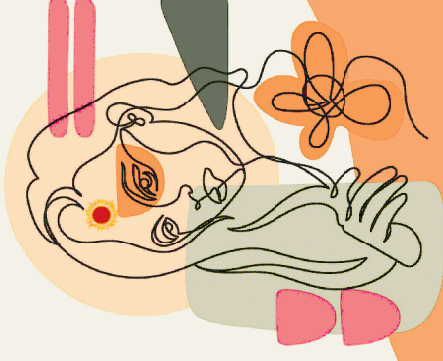
Food and Cookery skill organised by
Members of the Women's Cell, S.D.P. College of Teacher Education,
Tihu

ISBN: 978-93-6078-107-1

মমতাময়ী Momotamoyee

(Bilingual Edited Book : Volume - I)

Chief Editor
Purabi Roy

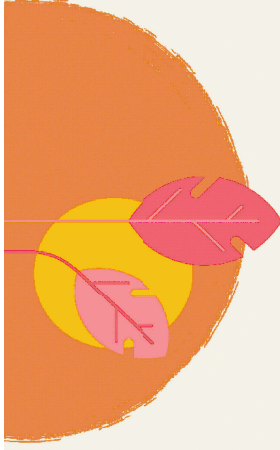
Editors
Gitanjali Pagiri
Subhramani Kalita

2024

ISBN: 978-93-6078-107-1

978-93-6078-107-1

This document was created with the Win2PDF "Print to PDF" printer available at

<https://www.win2pdf.com>

This version of Win2PDF 10 is for evaluation and non-commercial use only.

Visit <https://www.win2pdf.com/trial/> for a 30 day trial license.

This page will not be added after purchasing Win2PDF.

<https://www.win2pdf.com/purchase/>